

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

Kolmiulotteinen kylä jäänmurtajana

Katsaus kerhotoiminnan rakentamiseen sekä kehittämiseen lapsen ja vanhemman välisen vuorovaikutuksen näkökulmasta

Pursiainen, Tiia
Vahtera, Essi

2015 Tikkurila

Laurea-ammattikorkeakoulu
Tikkurila

Kolmiulotteinen kylä jäänmurtajana

Katsaus kerhotoiminnan rakentamiseen sekä kehittämiseen lapsen
ja vanhemman välisen vuorovaikutuksen näkökulmasta

Pursiainen Tiia
Vahtera Essi
Sosiaaliala
Opinnäytetyö
Joulukuu, 2015

Pursiainen Tiia
Vahtera Essi

Kolmiulotteinen kylä jäänmurtajana

Vuosi 2015 Sivumäärä 97

Tämä opinnäytetyö on toiminnallinen ja tarkastelee laaja-alaisesti kerhotoiminnan aloittamista sekä sen kehittämismahdollisuuksia lapsen ja vanhemman väliseen vuorovaikutukseen liittyen. Pohjana on suunnittelemamme käsityöpainotteinen lapsi-vanhempi kerho, jossa lapset ja vanhemmat askartelivat ja rakensivat yhdessä kolmiulotteista kylää. Keskeisiä teemoja ovat luovuus, lapsen ja vanhemman välinen vuorovaikutus, kiireetön yhdessäolo, käsityökasvatus varhaiskasvatuksessa, kerhotoiminta, sekä lasten ekologinen kulttuuri. Työmme aineisto pohjautuu pääosin havainnointiin sekä kyselylomakkeiden vastauksiin. Opinnäytetyömme yhtenä tavoitteena oli kartoittaa kerhon toimivuutta ja mahdollisuutta tulla osaksi Kansallisen Lastenliiton kerhotarjontaa. Työssä on kuvattu koko työprosessi ideointivaiheesta tulosten tarkasteluun ja pohdintaan.

Työn pohjalta voidaan olettaa tällaiselle kerholle olevan kysyntää. Havainnoinnin tuloksena voidaan myös todeta lasten ja vanhempien saavan tällaisella toiminnalla positiivisia kokemuksia sekä onnistumisen tunteita, jotka auttavat suhteen ylläpidossa. Yhteinen luova harrastus luo väylän aikuiselle päästä lähemmäs lapsen ajatusmaailmaa ja näkemyksiä. Aiheesta ei ole löydettävissä juurikaan aiempia tutkimuksia, joissa olisi yhdistetty käsityökasvatus kerhossa sekä lapsen ja vanhemman välinen vuorovaikutussuhde. Aiheessa voisikin olla potentiaalia tarkemmalle tutkimukselle ja kartoitukselle esimerkiksi kehitettäessä työmenetelmiä perhe-työhön.

Asiasanat: varhaiskasvatus, käsityökasvatus, kerhotoiminta, vuorovaikutus, lapsi-vanhempi suhde, ekologinen lastenkulttuuri

Pursiainen, Tiia
Vahtera, Essi

A three-dimensional village as an ice breaker

Year	2015	Pages	97
------	------	-------	----

This thesis is practice based and provides an extensive overview of the starting of the club activities as well as their development using the interaction and relationship between parents and their children as the main focus. The basis of the study consisted of a crafts-oriented club designed by the authors and a three-dimensional village built by the children and their parents. The key themes were creativity, interaction between a parent and child, leisure-time get-together, crafts education in early childhood education, club activities and children's sustainable culture. The research data was mainly based on the authors' observations and the results of questionnaires. One of the objectives of the study was to survey the functionality of the club and its possibilities to become part of the regular club selection provided by the Kansallinen Lastenliitto. The whole work process has been included in this thesis from the initial brainstorming to the reviewing of the results and authors' reflection.

Based on this study there seems to be a demand for such a club. As a result of the observations, the children and their parents had positive experiences of achievement which could help maintain their relationship. A shared creative hobby can bring the parents closer to the world and visions of their children. It was difficult to find earlier studies with crafts education and the relationship between children and their parents as the main themes. This could potentially be an interesting field for further studies when developing working methods for working with families.

Keywords: early childhood education, crafts education, club activities, interaction, child-parent relationship, sustainable children's culture

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	7
2	TARKOITUS JA TAVOITTEET	9
	2.1 Perustelut aiheen valinnalle	11
	2.2 Yhteys laajemman kehittämistyön tavoitteisiin	11
3	KERHOTOIMINTA.....	12
	3.1. Vapaan sivistystyön ja kerhotoiminnan historia	13
	3.2. Kerhotoiminta Suomessa.....	14
	3.3. Kansallinen Lastenliitto yhteistyökumppanina	16
4	KERHON EKOLOGISUUS	16
	4.1 Ekologinen lastenkulttuuri.....	18
	4.2 Vihreä lippu	20
5	KÄDENTÄIDOT JA KÄSITYÖKASVATUS	21
	5.1 Kädentaitojen hyödyt	22
	5.2 Käsityökasvatus kerhossa	24
	5.3 Moniaistisuus kerhossa	26
	5.4 Mielikuvitus ja luovuus	27
6	LAPSEN JA VANHEMMAN VÄLINEN VUOROVAIKUTUSSUHDE	28
	6.1 Sosiaaliset taidot	29
	6.2 Lapsen ja vanhemman välinen vuorovaikutus kerhossa	30
	6.3 Lapset oppivat myös toisiltaan	32
7	VARHAISKASVATUKSEN PEDAGOGIIKKA	34
	7.1 Fyysinen ja motorinen kehitys	36
	7.2 Kognitiivinen kehitys	37
	7.3 Sosiaalinen kehitys.....	39
8	OPINNÄYTETYÖN IDEOINTI- JA SUUNNITTELUVAIHE	41
9	TOIMINTAKERTOJEN KUVAUS.....	42
	9.1 Kerhon aloitus	43
	9.2 Lankakeriä ja maitopurkkeja.....	45
	9.3 Värioppia ja hiekkalaatikoita	48
	9.4 Pullataikinaa vai muovailuvahaa?	50
	9.5 Jospa sittenkin piirtämistä	52
	9.6 Keksejä, mehua ja lohikäärme	55
	9.7 Dokumentointi	58
10	TOIMINTAKERTOJEN TOTEUTUKSEN JA SUUNNITELMAN VERTAILU	59
11	YHTEENVETO JA TULOKSET	60
	11.1 Mietteet kyselyiden tulosten suhteen	64
12	KEHITTÄMISIDEAT JATKOA AJATELLEN	67
13	POHDINTA	69

13.1 Muodollisesti pätevä?	74
13.2 Säästötalkoot iskevät varhaiskasvatukseen	76
13.3 Eettisyys ja luotettavuus.....	77
13.4 Henkilökohtainen ja ammatillinen kasvu	78
LÄHTEET	81
KUVAT.....	87
LIITTEET	88

1 JOHDANTO

Teimme toiminnallisen opinnäytetyön yhteistyössä Kansallisen Lastenliiton kanssa. Toteutimme kädentaitoihin keskittyvää kerhoamme vantaalaisella nuorisotilalla, ja toimintakertoja oli yhteensä kuusi kappaletta. Kerho oli suunnattu varhaiskasvatusikäisille lapsille sekä heidän vanhemmilleen. Kerhon teemana oli kolmiulotteinen kylä, jonne eri toimintakerroilla ideoitiin ja rakenneltiin kylän eri osia. Pyrimme luomaan perheille mukavan luovan tuokion, jossa lapset pääsevät yhdessä turvallisen aikuisen kanssa harjoittelemaan luovaa ideointia sekä erilaisia tekniikoita askartelun parissa. Kerhon toiminnan lomassa pyrimme kiinnittämään huomiota erityisesti lapsen ja vanhemman väliseen vuorovaikutukseen ja kommunikointiin. Lisäksi keräsimme osallistujilta kerhosta kirjallista palautetta kyselyiden ja loppukartoituksen muodossa. Opinnäytetyömme otsikko onkin sanaleikki kerhomme toiminnan merkityksestä lapsen ja vanhemman välillä mahdollisesti vallitsevan jäykkyyden murtamiseksi.

Opinnäytetyössämme kuvaamme kerhoamme, sen sisältöä ja kaikkea sitä, mitä koko opinnäytetyöprosessiimme liittyy. Aluksi kerromme kerhomme tarkoituksesta ja sen tavoitteista sekä perustelemme sitä, mihin opinnäytetyöllämme ja valitsemallamme näkökulmalla pyrimme. Kerromme myös yhteistyökumppanistamme ja heidän toiminnastaan sekä kerhotoiminnasta yleisesti. Erityisesti kiinnitämme työssämme huomiota kädentaitoihin ja niiden tuomiin erilaisiin hyötyihin. Näin perustelemme valitsemaamme kerhomuotoa ja peilaamme sitä olemassa olevaan teoriaan ja tutkimustuloksiin.

Olemme myös valinneet yhdeksi osioksi vanhemman ja lapsen välisen vuorovaikutussuhteen, sillä keskityimme opinnäytetyössämme tähän näkökulmaan ja teemaan. Itse varhaiskasvatus on myös keskeinen näkökulma koko työssämme, ja olemmekin tehneet oman kappaleen koskien varhaiskasvatuksen pedagogiikkaa, koska tavoittelemme molemmat lastentarhanopettajan pätevyyttä. Pedagogiset ja kehitykselliset osa-alueet rajasimme koskemaan 3-5 - vuotiaita lapsia, sillä kerhoamme osallistuvat lapset olivat tämän ikäisiä. Peilaamme kehitysvaiheita kerhossa esiin nousseisiin havaintoihimme. Lisäksi avaamme ekologista näkökulmaa koskien kerhon materiaalivalintoja sekä kerromme ekologisesta lasten kulttuurista. Mukana on vielä lyhyt katsaus mielikuvituksen ja luovuuden mahdollisuuksista lapsen kehitykseen liittyen.

Tämän jälkeen kuvaamme kerhon suunnitteluvaihetta ja ideointia. Suunnitteluvaiheen jälkeen kuvaamme luonnollisesti jokaista toimintakertaamme, ja kerromme mitä teimme milläkin kerralla kerhossa. Näin pääsimme myös pohtimaan ja vertailemaan suunnitelmamme ja toteutuneen toiminnan eroja. Loppuun olemme koonneet saamamme tulokset ja mietteet niiden suhteen. Lisäksi olemme nostaneet esiin joitain kehitysideoita kerhon tiimoilta ja pohjineet kerhoa eri näkökulmista. Olemme liittäneet opinnäytetyömme ajankohtaiseen keskusteluun pohtiessamme parhaillaan vallitsevaa talouden taantumaa ja siitä johtuvia säästötoi-

menpiteitä. Näitä olemme peilanneet erityisesti varhaiskasvatuksen sekä tulevan ammattimme näkökulmista. Aivan lopuksi pohdimme vielä kerhomme ja opinnäytetyömme eettisyyttä ja luotettavuutta, sekä omaa ammatillista kasvuamme.

Kerhomme päätyttyä pohdimme tarkemmin kokonaisuutta, jota olimme lähteneet työstämään. Tavoitteenamme oli siis arvioida, voisiko pitämäämme kerhoa räätälöidä Kansalliselle lastenliitolle sopivaksi niin, että he voisivat ottaa kerhon ohjelmistoonsa vakituisesti. Kokemustemme perusteella uskomme, että tällaiselle kerholle riittää kysyntää, mikäli mainokset tavoittavat kohdeyleisönsä riittävän laajasti ja ajoissa. Huomasimme myös, että tällainen toiminta voi auttaa lapsen ja vanhemman välisen vuorovaikutuksen kehittymisen tukemisessa. Mielestämme lasten ja vanhempien olisi hyvä saada nauttia yhteisestä ajastaan kiireettä, jotta heidän välisensä suhde voisi kehittyä rauhassa ja turvallisesti.

2 TARKOITUS JA TAVOITTEET

Opinnäytetyömme on eräänlainen laaja-alainen katsaus kerhotoiminnan aloittamisesta ja sen kehittämisestä käsityökasvatuksen sekä vanhemman ja lapsen välisen vuorovaikutuksen kehityksen näkökulmista. Järjestimme toiminnallisen lapsi-vanhempi - kerhon yhteistyössä Kansallisen Lastenliiton, tarkemmin sanottuna sen Vantaan paikallisyhdistyksen kanssa. Kerhossa painotettiin luovia ja taidepainotteisia menetelmiä, kuten askartelua, maalaamista ja muovailua. Halusimme tarjota mahdollisimman monipuolisen tarjonnan eri tekniikoita sisältäviä toimintoja.

Monipuolisuudella pyrimme siihen, että lapsi mahdollisesti löytäisi oman kiinnostuksen kohteensa, vanhemmat saisivat tietoa eri menetelmistä sekä harrastusmahdollisuuksista lapsensa kanssa. Toivoimme kaikkien pääsevän kokeilemaan erilaisia materiaaleja, välineitä sekä tekniikoita ja saamaan kokemuksia niistä. Nämä tukevat myös lapsen luonnollista luovuutta. Kerhon taidepainotteinen toiminta tarjoaa mahdollisuuden myös siihen, että lasten hienomotoriset taidot pääsevät kehittymään luovuutta apuna käyttäen.

Keskitimme havainnointimme erityisesti lapsen ja vanhemman väliseen vuorovaikutukseen sekä sen mahdolliseen kehittymiseen. Tarkastelimme siis millä tavalla vanhempi suhtautuu lapseensa ja heidän yhteiseen tekemiseen, esimerkiksi innostaako vanhempi lastaan vai lapsi vanhempansa. Kiinnitimme huomiota muun muassa siihen, kuinka he huomioivat toisensa toiminnan aikana, kuinka paljon lapsi tukeutuu vanhempansa tai kuinka riippuvainen lapsi on vanhempansa tuesta sekä hyväksynnästä tekemisen yhteydessä.

Vanhemmille kerroimme alusta asti, että emme ole tutkimassa sitä, kuinka hyviä vanhempia he ovat, tai mittaamassa heidän kyvykkyyttään vanhempana millään tavoin. Olimme kiinnostuneita siitä, voiko tällaisella kerholla luoda pohjaa ja mahdollisuuksia vanhemman ja lapsen välisen vuorovaikutuksen ylläpitämiseksi, rakentamiseksi tai vahvistamiseksi. Halusimme siis tarjota perheille apuvälineitä ja työkaluja vuorovaikutuksen kehittämiseksi ja mahdollistaa kiireettömän yhdessäolon ja yhdessä tekemisen lapselle ja hänen vanhemmalleen, mahdollisesti koko perheelle.

Sopivat puitteet kerholle löytyivät Kansalliselta Lastenliitolta, sillä heillä oli meneillään projekti, jonka tarkoituksena oli kehittää heidän kerhotoimintaansa. Lastenliitolta ei tällöin ollut tarjota Vantaan alueella vastaavaa toimintaa kiinteänä osana ohjelmistoaan. Me siis rohkeasti kokeilimme, voisiko tällaiselle kerholle olla kysyntää ja osallistujia. Suunnitteluvaiheessa keskustelimme Kansallisen Lastenliiton kanssa kerhomme mahdollisuuksista. Mikäli kerho todetaan toteuttamiskelpoiseksi ja kannattavaksi, voi Lastenliitto muovata sitä tarpeisiinsa sopi-

vaksi ja ottaa taidepainotteisen ja ilta-aikaan järjestettävän lapsi-vanhempi -kerhon osaksi tarjontaansa.

Kerhomme oli siis eräänlainen pilotti Lastenliitolle ja meidän tuli myös arvioida kerhon toimivuutta ja kannattavuutta. Tarkoituksenamme oli osallistaa lapset ja heidän vanhempansa kehittämään kerhoa ja ideoimaan, mitä he haluaisivat kerhossa päästä kokeilemaan. Tarkoituksena oli myös kartoittaa perheiden odotuksia ja olettamuksia kerhosta sekä kerhotoiminnasta ja lopuksi tiedustella kyselylomakkein heiltä missä onnistuimme ja mitä olisi voinut vielä kehittää. Näin saisimme monipuolista palautetta kerhosta ja sen toimivuudesta yleensä. Tietoa voi myös hyödyntää mahdollisesti jatkossakin, kun suunnitellaan kerhon sisältöä ja toimintakokonaisuuksia.

Halusimme toimintamme olevan mahdollisimman asiakaslähtöistä, jotta tekeminen olisi heille mielekästä. Halusimme osallistaa lapset ideointiprosessiin, sillä aikuislähtöinen toiminta, jossa lapsi pääosin kopioi valmiin mallin mukaan tehtyä asiaa, ei palvele lapsen luovuutta haluamallamme tavalla. Rusanen, Kuusela, Rintakorpi & Torkki (2014) toteavat, että sensitiivinen taidekasvattaja ottaa lapsen ideat huomioon ja mahdollistaa ideoiden toteuttamisen ja niiden kehittämisen (Rusanen ym. 2014, 60). Tarkoituksenamme oli myös luoda toiminnalle jatkumo, joka noudattaa yhtenäistä teemaa. Rakensimme toimintakerrat ja menetelmät yläteeman ympärille ja ikään kuin piilotimme opettamisen, esimerkiksi väriopin, tekemisen sisälle.

Toiminnallinen opinnäytetyö

Toiminnallinen opinnäytetyö on kehittämistyö, joka koostuu kahdesta osasta. Ensimmäisenä on kehitettävä tuote, joka meidän tapauksessamme oli pitämämme kerho. Toinen osa on prosessia kuvaileva kirjallinen raportti, joka on tämä kirjallinen opinnäytetyömme raportti. Opinnäytetyön tuotoksena voidaan pitää vaikkapa uutta työvälinettä, tuotetta tai palvelua. Meidän tapauksessamme tämä on uusi kerho. Tuottamisen prosessi esitetään kirjallisesti raportoituna sen pohjalta, miten kehittämishanke on suunniteltu, toteutettu ja arvioitu. Raportissa on esitetty myös tietopohja, joka on ollut työn lähtökohtana. Työn tavoitteena on ammatillisen kentän käytännön toiminnan kehittäminen, ohjeistaminen, järjestäminen tai järjeistäminen. (Monimuotoinen/toiminnallinen opinnäytetyö.)

Opinnäytetyössämme halusimme siis kehittää yhteistyökumppanillemme uudenlaisen kerhon, jonka he voisivat lisätä osaksi laajaa kerhotarjontaansa, mahdollisesti jopa pysyvästi. Suunnitelimme kerhon, joka vastasi yhteistyökumppanimme toiveita asiakaslähtöisesti. Keräsimme yhdessä yhteistyökumppanimme kanssa kerhoomme osallistujat, sekä hankimme tarvittavat materiaalit, saimme tilat heiltä ja ohjasimme kerhon. Kerhon päätyttyä alkoi kirjoitusproses-

si, jossa käytimme tietopohjana varhaiskasvatuksellista näkökulmaa, käsityökasvatuksen hyötyjä sekä vuorovaikutuksen olennaisuutta lapsen ja vanhemman välisen suhteen kehittymisessä. Halusimme tarkastella luovan tekemisen - kuten askartelun vaikutusta ja osuutta lapsen ja vanhemman välisen vuorovaikutuksen kehittymisessä ja vahvistamisessa. Nämä aiheet ovat esillä opinnäytetyömme raportissa.

2.1 Perustelut aiheen valinnalle

Valitsimme kyseisen aiheen, sillä se kiinnosti meitä aidosti. Halusimme päästä hyödyntämään luovia toiminnallisia menetelmiä, sillä koimme ne luontaiseksi ja luontevaksi tavaksi toimia, erityisesti lasten kanssa. Lisäksi suoritamme molemmat opinnoissamme lastentarhanopettajan pätevyyden, joten opinnäytetyömme tulee liittyä alle kahdeksan ikävuotta täyttäneisiin lapsiin. Kansallinen Lastenliitto oli esittelemässä kerho -ideaansa Laurea -ammattikorkeakoulun hankeinfossa. Kiinnostuimme aiheesta, sillä Kansallisen Lastenliiton toiminta, toimintaperiaatteet ja arvot vaikuttivat meistä kiinnostavilta sekä meille luontaisilta.

Taidekasvatus rohkaisee lasta tutkimaan ja ihmettelemään ympäristöään. Tekemällä lapsi tutustuu erilaisiin materiaaleihin ja niiden käyttöön omien ajatusten ja kokemusten kautta. (Saarinen 2014, 30-31.) Lisäksi halusimme luoda kerhon, jossa vallitsee positiivinen ja kannustava ilmapiiri. Toivoimme, että lasten kannustaminen tekisi hyvää heidän itsetunnon ja lapsi- vanhempi - väliselle suhteelle. Nämä kaikki olivat syitä ja perusteluja sille, miksi halusimme keskittyä kerhotoiminnassamme juuri kädentaitoihin. Halusimme tutustuttaa lapset ja perheet eri kädentaidon tekniikoihin ja niiden luomiin mahdollisuuksiin. Halusimme tukea lasten luontaista luovuutta ja mielikuvitusta. Luovan toiminnan avulla pyrimme myös opettamaan lapsille hieman ekologista käyttäytymistä ja kierrätystä.

2.2 Yhteys laajemman kehittämistyön tavoitteisiin

Kansallisesta Lastenliitosta toivottiin uutta kerhomuotoa, lapsi-vanhempi kerhoa. Illalla järjestettävälle lapsi-vanhempi kerholle olisi heidän mukaansa kysyntää, sillä vanhemmat olivat toivoneet sellaista heiltä. Kohderyhmänä olivat siis työssäkäyvät vanhemmat ja heidän lapsensa. Kerholla pyrimme tarjoamaan mahdollisuuden koko perheen yhteiselle tekemiselle. Kerhoon voisi tulla mukaan lapsen lisäksi molemmat vanhemmat, tai vastaavasti useampi lapsi samasta perheestä, kunhan lapset kuuluisivat mainittuun ikäryhmään. Tällaiselle iltaan painottuvalle toiminnalle olisi mahdollisesti käyttöä myös tulevaisuudessa.

Monet lasten harrastukset ovat sellaisia, jonne vanhempi ei välttämättä pääse mukaan. Etenkin uusia harrastuksia kokeillessa vanhemman läsnäolo luo pienelle lapselle hänen tarvitse-

maansa turvaa. Rusanen (2011, 31-35) mukaan lapsi uskaltaa tutkia ja kokeilla rohkeammin, kun turvallinen vanhempi on lähellä. Kiintymyskäyttäytymisessä on lapsikohtaisia eroja ja jotkut tarvitsevat enemmän vanhempiaan ja heidän turvaansa uusissa tilanteissa, kuin toiset. (Rusanen 2011, 31-35.) Kerhomme kohderyhmänä olivat kuitenkin päiväkotikäiset lapset, joilla on vielä hyvin vahva kiintymys vanhempiinsa ja heille voi olla vaikeaa, mikäli vanhemmasta joutuu eroamaan ensin päiväkotiin mennessä ja vielä lisäksi harrastuksissakin. Uskoimme vanhemman läsnäolosta olevan hyötyä niin turvallisuuden kuin luovuuden kannalta.

Nykyään maailmalla, myös Suomessa, vallitsee hektinen ja tehokkuutta vaativa elämänrytmi. Kaikilla on koko ajan kiire, eikä aidolle ihmisten väliselle kohtaamiselle ja vuorovaikutukselle tunnu jäävän riittävästi aikaa. (Mattila 2011, 127.) Kiireiset työssäkäyvät vanhemmat eivät välttämättä ehdi viettää lastensa kanssa niin paljon kiireetöntä aikaa, kuin mitä he haluaisivat. Kerhomme kautta halusimme luoda perheille mahdollisuuden kiireettömään yhdessäoloon ja yhdessä tekemiseen.

Halusimme, että perheet saisivat kerrankin keskittyä vain toisiinsa, ilman suuria odotuksia ja paineita suoritua. Jokainen saisi askarrella ja toimia omaan tahtiinsa, ilman hoputtamista. Mattilan (2011, 67) mukaan myös lasten turvallisuuden tunne kasvaa, kun he voivat olla hyvässä vuorovaikutuksessa turvallisen aikuisen kanssa (Mattila 2011, 67). Yhtenä tavoitteistamme oli myös se, että lapset ja vanhemmat pääsevät tutustumaan uusiin ihmisiin ja mahdollisesti luomaan uusia ystävyysuhteita. Kerhotoiminnan aikana havainnoimme kerhoon osallistujia, heidän toimintaansa ja lapsen sekä heidän vanhempansa välistä vuorovaikutusta.

3 KERHOTOIMINTA

Kerhotyön käsikirjassa (1992, 67-68) mainitaan Maslow'n tarvehierarkia. Kirjassa kerrotaan että Maslow'n tarvehierarkiaa koskevan teorian mukaan ihminen pyrkii tyydyttämään ensin olemassaolonsa kannalta tärkeimmät ja välttämättömimmät perustarpeet, ja tämän jälkeen vaikeammin tyydytettävissä olevat tarpeet. Suomen kaltaisessa hyvinvointivaltiossa perustarpeet ovat kohtuullisen hyvin tyydytty. Niinpä ihmisillä on aikaa ja voimia keskittyä esimerkiksi kulttuuriharrastuksiin ja tämä synnyttää kulttuuripalveluille kysyntää. Kun perustarpeet on hoidettu, ihmiset kokevat tarvetta ja halua päästä toteuttamaan ja kehittämään itseään. Lisäksi he haluavat vaikuttaa itseään koskeviin päätöksiin. (Kerhotyön käsikirja 1992, 67-68.) Niinpä esimerkiksi erilaisia kerhoja järjestetään ympäri Suomea ja ne tavoittavat monenlaisia ja -ikäisiä ihmisiä. Ihmiset ovat erilaisia, ja siten heillä on erilaiset tarpeetkin. Toiset voivat saada tyydytystä leipomisesta, toiset taas liikunnasta tai esimerkiksi askartelusta.

Kerhotoimintaa löytyy niin varhaiskasvatus- kuin kouluikäisillekin lapsille sekä nuorille ympäri Suomen. Useat järjestöt, seurakunnat ja kunnat tarjoavat erilaista kerhotoimintaa eri-ikäisille

lapsille ja perheille. Tarjolla on muun muassa musiikkileikkikouluja, taide- ja askartelukerhoja, liikuntakerhoja sekä iltapäiväkerhoja. Varhaiskasvatusikäisille lapsille suunnatut kerhot kuuluvat avoimen varhaiskasvatuksen piiriin. (Varhaiskasvatuspalvelut.) Avoin varhaiskasvatus käsitteenä voidaan mielestämme tulkita siis tarkoittavan varhaiskasvatusikäisille suunnattua ohjattua toimintaa, joka on osallistujille täysin vapaaehtoista ja päivähoidosta riippumatonta. Työmme luonteeseen liittyen kerromme pääosin varhaiskasvatusikäisille suunnatuista kerhoista. Tällaisissa kerhoissa lapset pääsevät tutustumaan uusiin ihmisiin ja aiheisiin vertaistensa ympäröimänä leikin ja hauskanpidon yhteydessä.

3.1. Vapaan sivistystyön ja kerhotoiminnan historia

Kansanvalistuksen aika sijoittuu vuosien 1860-1920 väliselle ajanjaksolle, eli ajalle jolloin Suomi kuului vielä Venäjän keisarikuntaan. Alkuvaiheessa kansanvalistuksesta vastasivat fenomaanit, joiden tavoitteena oli itsenäinen ja yhtenäinen kansakunta. Järjestöt ja muut erilaiset kansanliikkeet tulivat toimintaan myöhemmin mukaan. Valistuksessa keskityttiin erityisesti rahvaisiin kansalaisiin, sillä lukutaito ja tieto haluttiin vakiinnuttaa kaikkien keskuuteen. Tällöin, 1800-luvun loppupuolella, syntyivät myös ensimmäiset työväenopistot, kansanopistot ja Kansanvalistusseura. Työväenopistojen toiminta alkoi Tampereella vuonna 1899 ja Työväen sivistysliitto perustettiin vuonna 1919 ensimmäiseksi sivistysliitoksi. (Vapaa sivistystyö ry.)

1990 - luvun laman ja sitä seuranneen ajanjakson jäljiltä suomalainen vapaa sivistystyö on kokenut luultavasti radikaaleimman muutoksen sitten maan itsenäistymisen ja sisällissodan vuosien. Muutokseen ovat vaikuttaneet monet eri seikat, kuten uusi teknologia ja sen tuomat mahdollisuudet, globalisaatiokehitys sekä uusliberalistinen ja markkinasuuntautunut politiikka. Nämä muutokset ovat johtaneet muun muassa talouden kiristymiseen ja siten myös valtion taloudellisen tuen vähenemiseen kaikilla sivistys- ja koulutusaloilla, kuten esimerkiksi vapaassa sivistystyössä. (Vapaa sivistystyö ry.)

Vapaa sivistystyö vapautettiin sitä rajoittavista tekijöistä, valtionapu vaihtui menoperusteisesta suoriteperusteiseen, taloudellisen tuottavuuden merkitys kasvoi verrattuna humanistiseen arvofilosofiaan ja yhteistyö eri organisaatiomuotojen kanssa vaihtui kilpailuun kaikkia vastaan. Lisäksi kaikki vapaan sivistystyön organisaatiot koottiin saman lain alaisuuteen ensimmäistä kertaa. Voidaankin todeta, että kansalaisjärjestöjen ja kansalaisten omaehtoisesta sivistystyöstä on jo tullut tai vasta mahdollisesti tulossa niin sanottu väline kansallisen sosiaali- ja innovaatiotoiminnan rattaisiin. (Vapaa sivistystyö ry.)

3.2. Kerhotoiminta Suomessa

Kerhotoiminta näyttää olevan Suomessa hyvin vakiintunut harrastusmuoto lapsille ja heidän perheilleen. Tästä kertoo se, kuinka laajasti erilaisia kerhoja on tarjolla eri tahojen toimesta. Kerhotoiminta on helppo ja mukava väylä tutustuttaa lapsia uusiin harrastuksiin ja luoda mahdollisuus uusien ystävyysuhteiden syntymiselle. Kerhotoiminta on parhaimmillaan virikkeellistä ja aktivoivaa, jossa lapsen luonnollinen luovuus ja mielikuvitus pääsevät valloilleen turvallisessa ja hallitussa ympäristössä vertaisten sekä luotettavien aikuisten seurassa. Tätä halusimme myös meidän kerhon olevan, joten pidimme huolen siitä, että kerhoon osallistuvien toiveita kuunnellaan. Halusimme myös mahdollistaa toiveiden toteutumisen järjestämällä juuri sellaista toimintaa, jota osallistujat olivat toivoneet - vaikka se tarkoittaisi alkuperäisen suunnitelman muuttamista.

Kerhojen sisällöt vaihtelevat, ja tarjonta on hyvin monipuolista. Kerhojen sisällöt ovat laajentuneet viime vuosikymmeninä entisestään, esimerkiksi tietotekniikan kehityksen myötä tähän liittyvien kerhojen tarjontakin on lisääntynyt. Yksi suosituimmista kerhon sisältöalueista vuosikymmenestä toiseen on kuitenkin liikunta. Muita perinteisiä ja suosittuja kerhojen teemoja ovat taito- ja taideaineet sekä musiikki. Lisäksi on olemassa erilaisia leirikoulu-, video- ja kotitalouskerhoja. On myös esimerkiksi shakki-, tähtitiede-, viestintä- ja vieraan kieleen opeteluun keskittyviä kerhoja. (Kerhotyön käsikirja 1992, 17.) Kerhojen tarjonta on siis hyvin monipuolista ja teemarajoja ylittävääkin. Itse valitsimme kädentaitopainotteisen kerhon, sillä se tuntui meistä kiinnostavalta vaihtoehdolta. Ajattelimme myös, että tämä voisi olla lapsillekin luonteva ja mukava tekemisen muoto.

Vantaalla järjestetään monenlaisia kerhomuotoja eri tahojen toimesta. Kerhojen järjestäjinä toimivat muun muassa järjestöt, seurakunnat ja itse Vantaan kaupunki. Vantaan kaupungin kerhojen ohjaajina toimii varhaiskasvatuksen ammattilaisia, ja kerhot ovat elokuusta 2014 lähtien olleet perheille maksuttomia. Kerhot tarjoavat 2,5-5-vuotiaille lapsille monipuolista toimintaa ja tekemistä ryhmässä. Nämä kerhot ovat osa Vantaan avointa varhaiskasvatusta, ja niihin voi osallistua joko kotihoidontuella olevat tai kotihoidossa olevat lapset. Vastaavasti yksityisen hoidon tuella olevat lapset ovat päivähoitossa, eivätkä he siten voi osallistua kerhotoimintaan. (Varhaiskasvatuksen kerhot.)

Vantaan kaupungin kerhojen toiminta on tavoitteellista ja etukäteen suunniteltua. Kerhojen keskiössä on leikkiminen ja yhdessä oppiminen eri tavoin. Kerhoissa muun muassa lauletaan, liikutaan ja askarrellaan. Erilaisia kerhoja järjestetään ympäri Vantaata esimerkiksi avointen päiväkotien tai päiväkotien yhteydessä sekä asukaspuistoissa. Osa kerhoista kokoontuu aamu- ja osa iltapäivisin ja kerhoa on yleensä 2-3-kertaa viikossa. Kerhojen toiminta alkaa aina syksyllä ja päättyy seuraavana keväänä. (Varhaiskasvatuksen kerhot.) Esimerkiksi Ylästössä toimii

luontokerho, jossa retkeillään pääosin alueen lähimetsissä (Ylästön toimintayksikkö). Rautpihan kerhossa toimii monta kerhoa eri-ikäisille lapsille, joissa esimerkiksi maalataan, soitetaan soittimia, loruillaan, satuillaan ja askarrellaan (Rautpihan kerhotoiminta 2015-2016).

Askiston toimintayksikkö taas järjestää esimerkiksi luonto- ja ulkoilukerhoja ja siellä toimii myös vanhempien ylläpitämä perhekerho yhteistyössä Mannerheimin Lastensuojeluliiton kanssa (Askiston toimintayksikkö). Tikkurilan alueella Jokiniemen toimintayksikössä toimii musiikkipainotteista toimintaa korostava kerho (Jokiniemen toimintayksikkö). Samalla alueella, Urheilupuiston toimintayksikössä, toimii taas urheiluun ja liikuntaan painottuva Vauhtiviikarit -kerho (Urheilupuiston toimintayksikkö). Vantaa tarjoaa siis monenlaista kerhotoimintaa lapsille ja perheille.

Vantaan seurakunnat järjestävät perhekerhoja ja pienten lasten kerhoja. Perhekerhoja järjestetään aamupäivisin muun muassa Ylästön seurakuntatalolla sekä Ristipuron ja Pakkalan kerhohuoneistoissa. Kerhoissa on paikalla lastenhoitaja ja siellä on myös mahdollisuus edulliseen aamupalaan. Kerhoissa ohjataan vanhempia eri teemojen pariin ja mahdollistetaan lapsille ja aikuisille yhteistä tekemistä. Iloilan seurakuntatalolla järjestetään myös perhepäivä -kerhoa, joka on ajallisesti pitkäkestoisempi. (Perhekerhot.) Seurakunnat järjestävät esimerkiksi pyhäkouluja ja illalla järjestettävää kerhoa isille ja heidän lapsilleen (Kerho isille ja lapsille). Jopa pienille lapsille ja heidän perheilleen on omia maksullisia kerhoja. Päiväkerhoissa leikitään, liikutaan, askarrellaan ja hiljennytään yhdessä. Kartanonkoskella järjestetään kerhoa vuonna 2013 syntyneille lapsille ja vastaavasti vuosina 2010-2012 syntyneille lapsille kerhoja on esimerkiksi Tikkurilassa ja Ilolassa. (Pienten lasten kerhot.)

Kerhotoiminta on ollut Suomessa 1990-luvullakin suosittua ja yleistä erityisesti koululaisten keskuudessa, sillä peruskoululaisista joka kolmas kuului johonkin koulukerhoon. Lukiolaisista taas joka viides kuului tuolloin johonkin kerhoon. (Kerhotyön käsikirja 1992, 23.) Koulut vaikuttavatkin olevan merkittävä kerhojen järjestäjä ja ylläpitäjä. Koulujen kerhotoiminta on koulujärjestelmämme perinteisin lisäresurssi ja se tarjoaa lapsille monipuolisia harrastusmahdollisuuksia (Kerhotyön käsikirja 1992, 69). Kuitenkin myös monet järjestötkin järjestävät erilaisia kerhoja ja edelleen monissa kouluissa järjestetään erilaista kerhotoimintaa. Esimerkiksi WAU ry järjestää useassa kymmenessä vantaalaisessa koulussa liikuntapainotteista kerhotoimintaa ala-aste-ikäisille lapsille (WAU ry).

Järjestöistä esimerkkinä Mannerheimin Lastensuojeluliitto järjestää monenlaista kerhotoimintaa Vantaalla. Kaikki lapset ovat tervetulleita kerhoihin ja kerhoja järjestetään niin lapsille kuin lapsille ja heidän vanhemmilleen yhdessä. Lasten ja vanhempien toiveita ja ideoita kuullaan ja huomioidaan kerhon toiminnan ja sen sisällön suunnittelussa. Kerhot toimivat usein kunnan eri tiloissa, kuten päiväkodeissa, nuorisotiloilla ja seurakuntien tiloissa. (Harrastus-

kerhot.) Eri paikallisyhdistykset järjestävät erilaista toimintaa alueillaan. Vantaan alueella paikallisyhdistyksiä on kahdeksan. (Paikallisyhdistykset.)

Yhdistyksillä on esimerkiksi perhekahviloita ja muskareita eri-ikäisille lapsille. Lisäksi tarjolla on perheliikuntaa, pianon ja viulun soiton opetusta ja kanteleryhmä, vauvahierontaa sekä isä-lapsi - kerhoja. Korson paikallisyhdistyksen syksyn 2015 uutuuksena ovat perhejamit, joissa tanssitaan ja harrastetaan liikunnallisia leikkejä perheen kanssa. Myös ikäihmiset saavat halutessaan osallistua tähän, näin eri sukupolvilla on mahdollisuus kohdata toisiaan leikkien ja musiikin parissa. Kerhojen hintaluokat vaihtelevat, ja perhekahvilat taas eivät maksa mitään, pientä mahdollista tarjoilumaksua lukuun ottamatta. (Paikallisyhdistykset.)

3.3. Kansallinen Lastenliitto yhteistyökumppanina

Teimme opinnäytetyömme yhteistyössä Kansallisen Lastenliiton kanssa. Lastenliitto järjestää erilaista harrastustoimintaa lapsille, nuorille ja lapsiperheille ympäri Suomea. Toiminta keskittyy erityisesti leireihin ja kerhoihin. Lastenliiton toiminta pohjautuu erilaisuuden hyväksymiseen, vastuuntuntoisuuteen sekä oman elämän hallintaan. (Tietoa meistä.) Opinnäytetyömme yhteistyötahona toimi tarkemmin ottaen Kansallisen Lastenliiton Vantaan paikallisyhdistys. Kaikilla paikallisyhdistyksillä on omat tavoitteensa sekä omat toimintasuunnitelmansa. Vantaan paikallisyhdistys ry on Vantaalla toimiva lapsi- ja varhaisnuorisojärjestö. Järjestön tarkoituksena on toteuttaa laadukasta vapaa-ajan toimintaa, tarjota lapsille rakentava kasvu-ympäristö sekä tukea vanhemmuutta. (Vantaa.) Pyrimme noudattamaan näitä periaatteita myös omassa kerhossamme mahdollisimman hyvin.

Kansallisen Lastenliiton Vantaan paikallisyhdistys tarjoaa eri-ikäisille lapsille monenlaista, maksullista kerhotoimintaa. Koivukylässä järjestetään 7-12 -vuotiaille lapsille taidekerhoa (Koivukylän taidepaja 2015). Itä-Vantaalla erilaisia kerhoja järjestetään 3-12 -vuotiaille lapsille. Valikoimassa on sarjakuvakerho, kokkikerho, tanssikerho ja kaksi showtanssikerhoa eri-ikäisille sekä liikuntakerhot tytöille ja pojille. (Länsimäki-Hakunila -alue 2015.) Länsi-Vantaalla taas järjestetään luova tanssi -kerhoa eri-ikäisille lapsille sekä tavallista muskaria että sisarusmuskaria (Myyrmäki ja lähialueet 2015). Myös 4H-yhdistykset järjestävät paljon kerhotoimintaa ala-aste - ikäisille lapsille. Vantaalla heillä on valikoimassa taidekerho, leivontakerho, kokkikerhoja ja monitoimikerhoja. Nämä kerhot toteutetaan iltaisin ja ne ovat maksullisia. (Kerhot Vantaalla 2015.)

4 KERHON EKOLOGISUUS

Ekologisuus ja ympäristöasiat ovat olleet viime vuosina ajankohtainen ja paljon esillä ollut aihe (Sinko 2010, 48). Nykypäivän kulutusyhteiskunta perustuu uusiutumattomien luonnonva-

rojen käyttöön. Tämä tarkoittaa alati kasvavia jätevuoria, kun kulutetut aineet eivät hajoa mullaksi tai kun niitä ei voi kierrättää. (Suosalo, Tavasti, van de Kreene, Lehti & Vannucchi 2008, 11; Sinko 2010, 48.) Sinkon (2010, 48) mukaan vuosittain käytetään jopa viisi miljardia muovista sampoo- ja suihkusaippuapulloa sekä hammastahnatuubia pelkästään Euroopassa. Tämänkaltaisen kulutus johtaa siihen, että ympäristöön pääsee kertymään erilaisia luonnolle haitallisia kemikaaleja ja ilmansaasteita. Kaiken tämän maapalloamme kuormittavan tavaramäärän tuottaminen vaatii myös valtavasti energiaa ja tämä kaikki tekee maapallostamme haavoittuvaisen. (Suosalo ym. 2008, 11.)

Erilaisia esineitä ja kulutustuotteita tuotetaan koko ajan enemmän. Elämä on kaupungistunut ja jatkuvasti halutaan kehittää uusia tuotteita ja innovaatioita. Tämä on johtanut siihen, että ihmiset ovat päätyneet yhä kauemmaksi asioiden alkuperästä. Suuri osa ihmisistä ei kiinnitä huomiota esineen alkuperään, valmistustekniikkaan ja esimerkiksi siihen, tarvitsevatko he kyseistä tuotetta oikeasti. Jokaisen ihmisen tulisikin muistaa se, että valintamme vaikuttavat ympäristöön. Voimme ostaa tai olla ostamatta, ja voimme myös kierrättää tai tehdä itse. Voimme nauttia aineettomista, luonnon tarjoamista iloista, kuten linnun laulusta tai kävelystä metsässä. Kaikkea ei tarvitse ostaa, eikä raha tai omaisuus tuo onnea. On tärkeä ymmärtää, että kulutuksen vähentäminen lisää ekologista hyvinvointia. (Suosalo ym. 2008, 11-12.)

Kerhossamme halusimme hyödyntää mahdollisimman laajasti kierrätettyjä materiaaleja sekä uusiokäyttää materiaaleja, joita löytyy lähes jokaisesta kodista. Ekologiset ja ympäristöön liittyvät kysymykset voidaan mieltää taiteen kautta hahmotettaviksi asioiksi (Kerhotyön käsikirja 1992, 69). Kädentaidot ja erityisesti askartelu ovatkin usein luontevaa liittämään ekologiseen näkökulmaan ja siten sen kautta saadaan vaivattomasti huomioitua myös kierrätysnäkökulma sekä siihen liittyvät teemat.

Osasyynä ekologiselle teemalle oli kerhollemme tarkoitettu budjetti, joka oli varsin rajallinen. Pääsyyinä voidaan pitää kuitenkin sitä, että halusimme osoittaa lapsille ja vanhemmille arkisten asioiden, kuten kartonkipakkausten mahdollisuutta muuntautua mielikuvituksen ansiosta vaikkapa kerrostaloksi tai jäätelökioskiksi. Tarkoituksena oli näyttää, ettei askarteluun tarvitse hankkia asioita, jotka koostuvat pääosin askartelukauppojen hintavista, ylellisistä ja erikoisista välineistä. Riisipakkaus, maitopurkki ja kananmunakenno, jotka muuten olisivat päätyneet kaatopaikalle tai kierrätykseen, voivat saada uuden tarkoituksen vaikkapa lohikäärmeenä tai skeittiramppina.

Luonnonvarojen tuhlaaminen ja ilmastonmuutos ovat yksiä suurimmista ihmiskunnan aiheuttamista haitoista ympäristöllemme (WWF 2014). Miksi ostaa erikseen kartonkia askartelutarpeisiin, jos voi uusiokäyttää pahvilaatikon, joka kotoa löytyy? Pahvi itsessään on kierrätysmateriaali, sillä pahvia voidaan kierrättää neljä tai viisi kertaa ennen kuin sen kuidut muuttuvat

liian lyhyiksi uudelleenkäyttämistä varten. Kierrätyspahvista tehdään esimerkiksi uusia pahvi-laatikoita ja pakkauksia. (Sinko 2010, 37.)

Kaikkea ei tietenkään ollut helppoa järjestää kierrätettynä, tästä esimerkkinä maalit. Tyydyimme käyttämään pullovärejä sekä akryylivärejä pohjan, rakennusten sekä hahmojen maalaamiseen. Ekologiset vaihtoehdot olisivat olleet joko itse tehdyt värit luonnonmateriaaleista tai ekoystävälliset maalit, jotka ovat vaikeita löytää, sillä niitä ei ihan kaikkialla myydä ja myös niiden hinnat ovat korkeampia kuin tavallisten maalien. Ekologisten maalien hankkiminen olisi ollut ikävä kyllä työläämpää, eikä niiden merkitys lopulta olisi ollut niin olennainen osa opinnäytetyötämme, että olisimme olleet valmiita käyttämään huomattavan määrän ajastamme niiden tekemiseen tai etsimiseen. Mikäli tarkoituksenamme olisi ollut pitää täysin ekologinen kerho, olisi luonnonmateriaaleista tehdyt maalit olleet luonnollisesti ainoa vaihtoehto.

Sinkon (2010) mukaan ihmisten tulisi huomioida se, että suurin osa kotitalouden jätteistä voidaan uusiokäyttää tai niistä voidaan valmistaa uusia tuotteita. Sinko on laatinut kolmen K:n muistilistan, jota jokaisen olisi hyvä noudattaa. Kyseisen listan mukaan ihmisten tulisi ensinnäkin ostaa tuotteita, jotka sisältävät mahdollisimman vähän pakkausmateriaalia jätevuorten pienentämiseksi. Toisena on mainittu uudelleen käyttäminen. Eri esineille, kuten peltipurkeille tai keksipaketeille, voi keksiä uusia käyttötarkoituksia niiden roskiin heittämisen sijaan. Kolmanneksi on vielä mainittu kierrättäminen. Esimerkiksi omia vaatteita voi antaa ystävälle tai sisarukselle, samoin kirjoja tai vaikka leluja. Myös ruoantähteet, metallit, lasit, paristot, sanomalehdet ja pahvit tulisi kierrättää oikeaoppisesti. (Sinko 2010, 48.)

Emme varsinaisesti keskittyneet opettamaan kerhomme jäsenille ekologisuudesta tai ympäristön suojelemisesta, sillä pääidea oli edelleen perheiden yhdessä vietetty aika mukavan tekemisen parissa. Valistus ympäristöystävällisyydestä olisi saattanut pahimmassa tapauksessa jopa haitata lapsen ja vanhemman keskittymistä toisiinsa ja yhdessä tekemiseen. Ekologinen näkökulma oli lopulta melko pienessä osassa, mutta oli kuitenkin suunniteltu osa kerhoamme. Tarkoituksemme ei ollut valistaa osallistujia, vaan näyttää arkisten asioiden mahdollisuudet luovuutta apuna käyttäen. Näin pyrimme toiminnan ohessa luontevasti osoittamaan perheille, kuinka arkisille hyötytarvikkeille voi keksiä muitakin käyttötarkoituksia. Tämä myös luonnollisesti tukee kierrätystä ja ekologista käyttäytymistä.

4.1 Ekologinen lastenkulttuuri

Kerhoomme ja sen ekologiseen näkökulmaan liittyy olennaisesti niin sanottu ekologinen lastenkulttuuri. Tämä on eräänlaista ympäristökasvatusta, ja tällä tarkoitetaan leikkiä sekä elämän tarkkailua toiminnan kautta, eli lasten omaa kulttuuria. Tällöin lapsi ymmärtää yhteistyön voiman, ruohonjuuritasen tärkeyden ja jakamisen tuoman ilon sekä arvostaa kaikkea

pieniä ja vähäistäkin. (Suosalo ym. 2008, 8.) Lastenkulttuurin perustana on käsillä tekeminen ja omien tai yhteisten töiden valmistaminen (Suosalo ym. 2008, 25).

Aikuiset voivat tukea ja vahvistaa ekologista lastenkulttuuria omalla toiminnallaan. Myös aikuisten tulisi huomata ja ymmärtää lähellä olevien asioiden hienous ja antaa lapsen ihailla yksinkertaisiakin asioita, niitä arjen pieniä suuria ihmeitä. On myös tärkeä antaa lapselle lupa ja mahdollisuus sotkea, eikä aina valittaa liasta ja esimerkiksi rispaantuvista housunlahkeista. Aikuisten täytyisi luottaa lasten kykyihin ja näkemyksiin, ja näin antaa lasten toteuttaa itseään vapaasti. (Suosalo ym. 2008, 8.) Nämä olivat tavoitteina myös kerhossamme ja sen toiminnassa. Myös kerhotilat mahdollistivat luovan, vapaan toiminnan ilman pelkoa sotkemisesta. Ei haitannut, vaikka maalia vähän roiskui tai hiekkaa tippui ympäriinsä.

Ekologinen lastenkulttuuri on eräänlaista arvokasvatusta, jolla pyritään ohjaamaan ihmisiä arvostamaan maapallon elämää. Tällä pyritään elämää laajasti kunnioittavien valintojen ja tapojen sisäistämiseen. Toiminnalla halutaan luoda ekologisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti tasapainoinen tulevaisuus sekä meille, että tuleville sukupolville. Tavoitteena on siis ihmisen ja luonnon välinen ystävyys. Lapsia voidaan ohjata tähän suuntaan vaikkapa tutustumalla luonnonmateriaaleihin sekä tarkkailemalla luonnon pieniä ihmeitä ja estetiikkaa. (Suosalo ym. 2008, 12.)

Luonto ja ympäristö tarjoavat monenlaisia esteettisiä kokemuksia, harmoniaa ja lapsen aistien janoamia virikkeitä. Estetiikka toimii ekologisessa lastenkulttuurissa ilmaisukeinona, viestin välittäjänä ja tunnelman luojana. Voidaan sanoa, että estetiikka on eräänlainen polku luontoon lapsen luovuuden kautta. Niin lapset kuin luontokin luovat alituisesti ja alati. Lapset havainnoivat ympäröivää maailmaa ja eläytyvät mukaan siihen. He ovat aktiivisia toimijoita, jotka käyttävät lähellä, helposti saatavilla olevia materiaaleja. Näin he tuottavat toisilleen elämyksiä innostavassa ja turvallisessa ympäristössä. (Suosalo ym. 2008, 13-15.) Pyrimme tekemään myös kerhostamme sekä turvallisen, että innovatiivisen ja luovan, jotta lasten olisi mahdollisimman vaivatonta ja luontevaa alkaa toteuttaa itseään ja olemaan luova oma itsensä. Kerhossa oli myös tarjolla paljon ekologiaa ja maanläheisiä materiaaleja, kuten kiviä ja maahan pudonneita käpyjä.

Myös ekologinen lastenkulttuuri vaatii syntyäkseen eri-ikäisten välistä, kunnioittavaa kohtaamista. Tällöin aikuiset suuntaavat toiminnan niin, että myös lapset ymmärtävät oikean ja väärän eron. (Suosalo ym. 2008, 16.) Kerhossamme aikuisten tehtävänä oli esimerkiksi kertoa lapsille, että toisten luomuksia ei saa rikkoa. Lisäksi lapsille voidaan opettaa, että luonnosta saa kerätä vain maasta löytyviä materiaaleja, kuten keppejä ja lehtiä. Näin puut säästyvät vahingoilta eikä niitä tuhota. Suosalon ja muiden (2008) mukaan esimerkiksi koulut ja erilaiset kerhot ovat oivia paikkoja tällaisten arvojen opettamiseen lapsille. Ne tarjoavat lapsille mah-

dollisuuden rakentaa itse omat lelunsa tai mielikuvitusmaailmansa omien taitojensa mukaan. (Suosalo ym. 2008, 16.) Lisäksi luonnossa oleskelulla on monia positiivisia vaikutuksia ja se edistää niin fyysistä kuin psyykkistäkin terveyttä (Uotinen 2015).

Ekologisessa lastenkulttuurissa jokaista tuotetta ja luomusta voidaan pitää onnistuneena. Vanhempien ei tarvitse täydentää ja viimeistellä lasten kaikkia tuotoksia valmiiksi. Lapset voivat muistuttaa meitä eri-ikäisten välisistä näkemyseroista ja siitä, ettei kaiken tarvitse aina olla viimeisen päälle tehtyä. Toiminnan suunta on myös lasten päätettävissä siten, että he saavat valita mitä tekevät ja millä materiaaleilla. Työskentelyn lomassa lapset voivat antaa tuotoksilleen elämän ja tarinan. Tämä luomistyö on lapsen itsensä ohjaama prosessi, johon aikuinenkin pääsee osalliseksi. (Suosalo ym. 2008, 21.)

Kerhossammekin lapset saivat itse valita käytettävät materiaalit tarjoamistamme vaihtoehdoista sekä sen, mitä he haluavat rakentaa ja luoda. Usein myös vanhemmat antoivat lasten vapaasti luoda ja kehittää omia ideoitaan, ja tarvittaessa auttoivat ja tukivat lasta päätöksissään. Usein kerhossa kävi niin, että jokin tuotos oli lapsen mielestä valmis, mutta vanhemman mielestä ei. Vanhemmat kuitenkin yleensä hyväksyivät lastensa näkemyksen ja totesivat luomuksen olevan todella valmis jos lapsi kerran oli sitä mieltä.

Kädentaidot ja niiden kehittäminen lisäävät luovuutta. Monet ympäristökäsityöt perustuvat vanhoihin, ikiaikaisiin tekniikoihin ja ne syntyvät lapsen oman oivalluksen kautta. Pään ja käsien yhteistyön ansiosta tieto voi painua mieliin jopa loppuiäksi. Näin myös itse säilyttämisestä ja omatekoisuudesta voi tulla tekijälle arvo. (Suosalo ym. 2008, 25.) Esimerkiksi käpylehmä on vanha keksintö ja lelu, jolla lapset ovat leikkineet jo monien sukupolvien ajan. Kerhossamme pääsimme näkemään, kuinka isovanhemmat maalasivat lastenlapsensa kanssa käpyä, ja tekivät siitä yhdessä käpylehmän osaksi kylää. Tällainen lelujen itse rakentaminen luonnonmateriaaleista on myös halpaa, jopa ilmaista. Suomessa jokamiehen oikeudet mahdollistavat tämän, sillä jokainen Suomessa oleva saa esimerkiksi kerätä käpyjä tai luonnonmarjoja maasta (Suosalo ym. 2008, 28).

4.2 Vihreä lippu

Ympäristökasvatusta ja ekologista ajattelua tuetaan myös erilaisten ohjelmien ja projektien avulla. Esimerkki tällaisesta on Vihreä lippu - niminen kestävä kehityksen ohjelma, joka koskee oppilaitoksia, kouluja, päiväkoteja sekä lapsia ja nuoria. Vihreä lippu on myös kansainvälinen kasvatustalon ympäristömerkki. Osallistuja saa Vihreän lipun käyttöoikeuden täytettyään kaikki ohjelman vaatimat kriteerit. Kansanedustaja Pekka Haavisto toimii Vihreä lippu - ohjelman suojelijana Suomessa. (Mikä Vihreä lippu 2014.)

Vihreä lippu on osa kansainvälistä ohjelmaa nimeltä Eco-Schools. Tämä toimii lähes kaikkialla Euroopassa ja se on laajenemassa muihin maanosiin. YK:n ympäristöohjelma UNEP suosittelee Vihreää lippua. Vihreä lippu tuo monenlaisia hyötyjä erilaisille tahoille. Julkishallinnolle se tuo esimerkiksi huomattavia säästöjä ja myönteistä julkisuutta ja yritys yhteistyökumppaneille se taas tarjoaa uusia kontakteja sekä verkostoja. Kasvattajille Vihreä lippu toimii oivallisena työkaluna opetus- ja varhaiskasvatussuunnitelmien kestävän kehityksen ja yhteisöllisyyden tavoitteiden sekä sisältöjen toteuttamiselle. Lasten ja nuorten vanhemmat taas voivat täten saada uusia ympäristömyönteisiä toimintatapoja ja ideoita kotiin vietäviksi ja jaettaviksi. (Mikä Vihreä lippu 2014.)

Vihreä lippu - ohjelma sisältää viisi eri periaatetta. Näitä ovat ympäristökuormituksen vähentäminen ja kestävän kehityksen kasvatus arjessa. Lisäksi tärkeänä pidetään yhteistyötä ympäröivän yhteiskunnan kanssa. Jatkuva parantaminen ja osallisuus ovat myös näitä periaatteita. Lapsia ja nuoria pyritään saamaan aktiivisiksi toimijoiksi esimerkiksi projektien suunnitteluun ja toteutukseen. (Mikä Vihreä lippu 2014.)

5 KÄDENTÄIDOT JA KÄSITYÖKASVATUS

Käsityökasvatuksen voidaan katsoa kuuluvan taidekasvatuksen osa-alueeksi (Stakes 2005, 23-24). Taidekasvatusta ei kuitenkaan ole tarkasti määritelty, vaan se on jätetty hyvin avoimeksi - tämän totesi myös Bukarev (Taidekasvatuksen pontimet, Institutionaalisen perinteen tarkastelua 2014). Taidekasvatukseen kuuluvat mielestämme käsitöiden lisäksi musiikin, kuvataiteiden sekä esittävän taiteen kasvatukselliset näkemykset. Myös Bukarev (2014) on listannut nämä samaiset osa-alueet taidekasvatuksen alla oleviksi suuntauksiksi (Taidekasvatuksen pontimet, Institutionaalisen perinteen tarkastelua 2014, 47-52). Opinnäytetyömme kuitenkin painottuu eniten käsityökasvatukseen ja sivuaa kuvataidekasvatusta.

Käsityöllä voidaan tarkoittaa käsityön tekemisen prosessia sekä tuotetta (Käsityötuote). Käsityötuotteiksi voidaan ajatella luokiteltavan kaikki tuotteet, mitkä ovat tehty pääosin käsin. Työkalujen käyttäminen apuna on hyvin yleistä, esimerkiksi ompeleminen ei ota onnistuakseen ilman neulaa. Vaatteiden tekeminen käsin on edelleen käsityötä, vaikka saumoja ei ommeltaisi käsin, vaan ompelukoneella. Pöllänen ja Krögerin (2004) mukaan kokonainen käsityö käsitteenä tarkoittaa sitä, että tekijä on tehnyt kaikki prosessiin liittyvät vaiheet itse. Eli tekijän vastuulla on visuaalinen ja tekninen suunnittelu, tuotteen tekemisen eri vaiheet sekä tuotteen ja prosessin arviointi. He ovat pohtineet käsityökasvatuksen merkitystä opettajien näkökulmasta tekstissään nimeltä Näkökulmia kokonaiseen käsityöhön. (Pöllänen & Krö 2004, 162-164.)

Kerhossamme halusimme nimenomaisesti mukailla tätä kokonaista käsityöprosessia toiminnassamme. Osallistimme lapset alun alkaen kylän suunnitteluun kokoamalla ensin heidän ideoitaan paperille, jonka ripustimme kerhuhuoneen seinälle, jotta se oli kaikkien nähtävillä. Tämän jälkeen osallistujat valitsivat heille sopivista materiaaleista ja välineistä ne mieluisimmat ja ryhtyivät hahmottelemaan ja lopulta valmistamaan haluamansa elementit kylään. Tekemisen ohella osallistujat keskustelivat siitä, mitä tekivät, sanoittivat suunnitelmiaan ja tavallaan myös arvioivat prosessia sen edetessä sekä ilmaisivat mielipiteensä valmiista lopputuloksesta. Voimme siis todeta kerhomme toiminnan noudattaneen pääpiirteittäin kokonaisen käsityön määritelmää, sillä osallistujat ideoivat itse, mitä kylään tulee. Emme tarjonneet valmiita malleja juuri mistään, mutta autoimme ideoimisprosessissa tarpeen mukaan.

5.1 Kädentaitojen hyödyt

Varhaiskasvatuksen kentällä käsityökasvatuksen tavoitteet voidaan kiteyttää seitsemään eri osa-alueeseen. Nämä ovat kädentaitojen kehittäminen, elämysten ja onnistumisen ilon tuottaminen, aistitoimintojen ja -herkkyyden kehittäminen, havainnoinnin ja luovuuden kehittäminen sekä avaruudellisen hahmottamisen kehittäminen. Lisäksi tähän kuuluu ajattelun herättäminen, jolloin oppimisen pohjana toimivat erilaiset oivallukset, kokemukset ja elämykset. (Karppinen 2009, 58.) Kaikki nämä elementit ja osa-alueet nousivat kerhossa enemmän tai vähemmän esille. Toki vain pienessä mittakaavassa, sillä kerho oli lyhytkestoinen.

Lapsi on hyvä ohjata kädentaitojen maailmaan jo pienestä pitäen, ja näin antaa hänelle mahdollisuus tutustua tähän maailmaan. Nimittäin mitä varhaisemmassa vaiheessa lapsi on ohjattu luovuuden, käsillä tekemisen ja kokemisen maailmaan, sitä enemmän hänellä on uskallusta ja mahdollisuuksia hyödyntää myöhemmin lapsuuden fantasian ja intuition maailmaa. Toki luovuutta voi oppia myös myöhemmällä iällä, eikä lasta saakaan rasittaa liiallisilla suoritus-paineilla. Täytyy muistaa, että se mikä lapsesta tuntuu hyvältä, on riittävää, sillä suorittamaan ehtii myöhemminkin. (Karppinen 2009, 58-59.)

Kerhossa keskityimme siihen, että lapsille ei asetettu liian kovia oletuksia ja vaatimuksia, vaan lapset saivat toteuttaa itseään oman ikä- ja kehitystasonsa mukaisesti. Kerhossa olikin eri-ikäisiä lapsia, jotka toimivat kukin oman tasonsa mukaisesti. Lapset saivat myös tukea ja ideoita vanhemmiltaan, jolloin he saivat tekemiseensä varmuutta. Kerho oli myös kiireetön tila, jossa sai tehdä rauhassa, omaan tahtiin. Näin luotiin puitteet sille, että lasta ei hoputeta eikä kellään ole mihinkään kiire.

Taiteellisen ilmaisun kautta lapsi oppii monia elämässä tarvittavia taitoja. Taiteen oppimisen prosesseissa lapsen niin sosiaaliset ja fyysiset kuin motoriset ja havaitsemiseen liittyvät valmiudet pääsevät kehittymään. Lapsi tarvitsee kaikessa toiminnassaan valppaasti havainnoivaa

silmää, herkästi kuuntelevaa korvaa, liikkumisen hallintaa ja taitavaa kättä esimerkiksi nappien sulkemiseen ja kengännauhojen sitomiseen. Kaikki tämä on osa arkea ja kaikkea tätä voidaan kehittää taidekasvatuksen avulla. (Karppinen 2009, 56; Ruokonen & Rusanen 2009, 13; *Developmental Benefits of Art.*) Lapsi nauttii ilmaisusta, taiteesta ja taidoista tekemällä yksin tai yhdessä muiden kanssa. Taiteellisen kokemisen ja tekemisen kautta lapsi pääsee myös kehittymään sekä yksilönä että ryhmän jäsenenä. (Stakes 2005, 24.) Taiteellisen toiminnan yksi keskeinen tehtävä on se, että lapsi pääsee ilmaisemaan itseään ja omaa sisäistä maailmaansa, sekä hän pääsee jakamaan kokemuksia muiden kanssa (Pääjoki 2011, 112).

Hienomotoriikka ja kädentaidot liittyvät olennaisesti toisiinsa. Nämä vaikuttavat moniin arkiin tekemisiin ja taitoihin, joita jokainen tarvitsee elämänsä aikana. Näitä taitoja ovat esimerkiksi saksilla leikkaaminen ja liimaaminen. Erilaiset ongelmat hienomotoriikassa ja sen säätelyssä voivat tehdä esimerkiksi kirjoittamaan opettelusta hankalaa. Niin karkea- kuin hienomotoristen taitojen hidas kehittyminen saattaa ennakoida vaikeuksia tarkkaavaisuudessa, kielen kehityksessä tai lukemaan oppimisessa. Monipuolinen erilaisiin välineisiin tutustuminen ja niillä työskenteleminen ovatkin askelia kohti hyviä oppimisvalmiuksia. Voidaankin sanoa, että kädentaitoja ja kuvallista ilmaisua harjoittaessa hienomotoriset taidot pääsevät kehittymään. (Viholainen 2004, 257-271; *Developmental Benefits of Art.*)

Kuvataiteellinen työskentely kehittää myös lapsen kognitiivisia, fyysis-motorisia sekä sosiaalisia valmiuksia. Samalla tämä selkiyttää lapsen identiteettiä sekä tukee tämän kasvua, kehitystä ja oppimista kokonaisvaltaisesti. Kuvataiteen avulla myös lapsen silmän ja käden yhteistyö ja koordinaatio harjaantuvat. (Rusanen 2009, 50-53; *Developmental Benefits of Art.*) Kolmiulotteisessa työskentelyssä lapsi saa käyttöönsä koko käden lihaksiston, esimerkiksi saven tai hiekan muokkauksessa ja käsittelyssä. Esimerkiksi värien levittäminen siveltimellä taas vaatii silmän ja käden yhteistyötä ja koordinaatiota. (Rusanen ym. 2014, 40.)

Kädentaidot opettavat luovaa ongelmanratkaisua ja arjen taitamista. Se myös tuo tekemisen ja onnistumisen iloa. Kädentaidot ja niiden vahvistaminen kehittää keskittymiskykyä, pitkäjänteisyyttä, havainnointitaitoja ja luovuutta. (*Developmental Benefits of Art.*) Kasvattajan tehtävä onkin mahdollistaa tämä lapselle, tarjota hänelle aikaa ja tilaa tämän toteuttamiseen. Kasvattajan tulee myös olla kärsivällinen, sillä lapsen luovuutta ei voi hoputtaa. Lapsi myös elää siinä hetkessä ja keskittyy sen hetkiseen tekemiseensä, kun aikuinen usein jo miettii työn lopputulosta. Lisäksi kasvattajan tulee kiinnittää huomiota turvallisuuteen ja huolehtia siitä. (Karppinen 2009, 62.)

Kerhossamme huolehdimme nimenomaan siitä, että annoimme perheelle aikaa ja tilaa toteuttaa itseään, ilman kiirehtimistä. Annoimme heille esimerkiksi mahdollisuuden jäädä kerhon loppumisajan jälkeen vielä viimeistelemään töitään rauhassa, jotta kenenkään ei tarvinnut

hätäillä tekemisissään. Turvallisuuteen kiinnitimme huomiota esimerkiksi siinä, että kielsimme lapsia juoksemasta saksit kädessä, ja pienimpien lasten kohdalla vanhemmat auttoivat saksilla leikkaamisessa lapsiaan. Lisäksi valitsimme muovailumateriaaliksi taikataikinan, sillä se on myrkytön ja turvallinen materiaali. Ei haitannut, vaikka joku lapsista päätyi hieman maistamaan sitä.

Käsityökasvatuksella on monia tavoitteita ja tarkoituksia. Näitä ovat kädentaitojen kehittämisen lisäksi muun muassa elämysten ja ilon tuottaminen sekä moniulotteisen ajattelun herättäminen. Lisäksi tämän kaltainen toiminta kehittää havainnointia, luovuutta, motorisia taitoja, avaruudellista hahmottamista ja aistitoimintoja. (Karppinen 2009, 58.) Lapsi rakentaa myöhemmät taideharrastuksensa ja -mielityksensä kohteet sekä kulttuuriset arvostuksensa lapsuudessa saatujen taiteellisten peruskokemusten pohjalta (Kettunen 2015, 22; Stakes 2005, 24). Lapsella on taiteellisen tekemisen ohella mahdollisuus oppia ongelmanratkaisu-, arviointi-, suunnittelu-, päätöksentekotaitoja sekä kehittää kriittisen analyysin taitoja, muistia, keskittymiskykyä, joustavuutta, luovaa kekseliäisyyttä ja myös huumorintajua (Hurme 2011, 15). Taideaineiden opiskelulla ei kuitenkaan vaikuttaisi olevan kiistatonta näyttöä yleisen akateemisen osaamisen kehittymisessä (Winner, Goldstein ja Vincent-Lancrinin, 2013).

Taiteen perusopetus ja taidekasvatus voivat auttaa myös ihmisen henkisessä kasvussa, terveen itsetunnon rakentumisessa ja hyvässä elämänlaadussa ylipäätään. Taidekasvatus voi lisätä ihmisen herkkyyttä ymmärtää asioita tunteillaan ja sydämellään. Tämänkaltaisen inhimillisyyden ja niin sanotut henkiset arvot ovat usein elämässä tärkeässä asemassa. (Kerhotyön käsikirja 1992, 74.) Valitsemallamme aiheella oli siis mielestämme teoreettiselta pohjalta tarkasteltuna potentiaalia myös edesauttaa osallistujien henkistä kasvua.

5.2 Käsityökasvatus kerhossa

Esteettinen orientaatio on monitahoinen ja laaja kenttä. Se avautuu muun muassa kuuntelemisen, havaitsemisen, tuntemisen ja luomisen avulla. Tähän kuuluu myös kuvittelu ja intuitio. (Stakes 2005, 28.) Esteettiselle orientaatiolle ominaista on elämyksellisyys, kokemuksellisuus, improvisointi, hetkeen tarttuminen, kokeellisuus, ilo, luovuus, heittäytyminen ja oppiminen luovasti ja yksilöllisesti (Rintakorpi 2009, 84). Varhaiskasvatuksen esteettisen orientaation yksi osa-alue on käsityökasvatus, ja sillä on monia eri tavoitteita. Näitä ovat esimerkiksi tekemisen ilon tuottaminen, oivaltamisen ja ajattelun herättäminen, käsien taidon kehittäminen sekä omien taitojen ja kehon ääri rajojen tutkiskelu. (Karppinen 2009, 56.)

Tärkeää on, että lapsi saa ”minä osaan” -kokemuksia, jotka ovat onnistumisen ja oppimisen kannalta merkittäviä. Tällaisia kokemuksia voi ilolla jakaa esimerkiksi antamalla positiivista ja rohkaisevaa palautetta sekä tuomalla lapsen tekemät tuotokset esiin niin verbaalisesti, kuin

esimerkiksi näytteille asettamalla taikka dokumentoimalla. (Karppinen 2009, 56.) Kerhossa pyrimmekin kannustamaan ja kehumään lapsia ja heidän teoksiaan, ja näin rohkaisemaan heitä tekemisissään. Halusimme lasten olevan ylpeitä tuotoksistaan ja saavan onnistumisen kokemuksiä kerhossa. Lisäksi valokuvasimme kylää, sen tekoa ja etenemistä vaihe vaiheelta. Lapset vaikuttivat olevan ylpeitä tekemisistään, ja halusivatkin että juuri heidän tekemiä tuotoksia kuvataan myös. Olisi ollut hienoa saada valmis kylä esille jonnekin, missä sitä olisi voinut jälkeensä käydä ihastelemaan.

Olimme ennen kerhon aloitusta suunnitelleet alustavan rungon ja teemat kylän rakentamisen suhteen. Tämä oli oikeastaan välttämätöntä, jotta saimme etukäteen tilattua tarvittavat välineet ja materiaalit. Ensimmäisellä ja toisella kerhokerralla kävimme kuitenkin yhdessä perheiden kanssa läpi, mitä he kylältä odottivat ja mitä kaikkea he halusivat sinne rakentaa. Perheet saivat vapaasti ehdottaa, mitä kylään voisi luoda ja rakentaa. Kirjoitimme kaikki lasten ja aikuisten ehdotukset ylös isolle paperille, jonka laitoimme seinälle kaikkien nähtäville. Ideoita tulikin valtava määrä, kylään haluttiin esimerkiksi ranta, koulu, pinkki kerrostalo ja jäätelökioski. Näin kylää oli helppo lähteä työstämään, kun kaikilla oli konkreettisia ideoita, mistä aloittaa ja mitä alkaa ensimmäisenä tehdä.

Ajatuksemme oli, että koko kerhon ajan itse tekeminen ja kylän rakennusprosessi olisi kerhon tärkeintä asiaa. Toki oli myös tärkeää, että kaikilla oli jokin yhteinen päämäärä, jota tavoiteltiin. Vaikutti siltä, että kaikki halusivat saada kylän valmiiksi, mutta itse kylän tekeminen ja rakennusprosessi oli kerhon päätarkoitus. Karppisen (2009, 56) mukaan tärkeintä ei aina ole toiminnan tuloksena syntynyt tuote, vaan ilo löytyy jo pelkästään itse toiminnasta. Tällöin omilla käsillä pääsee tekemään aivan omia juttuja, juuri sitä mitä itse haluaa.

Kerhossa huomasimme, kuinka paljon lapset tuntuivat saavan iloa esimerkiksi siitä, kun he saivat liimata hiekkaa tai maalata kiviä. Vaikutti siltä, että itse prosessi tuotti mielihyvää ja iloa, jopa enemmän kuin valmiit tuotokset. Myös pelkkä yhdessä tekeminen vanhemman kanssa vaikutti olevan lapsille merkityksellistä. Toki myös valmiista tuotteista oltiin ylpeitä, ja lapset halusivatkin kerhon lopussa ottaa joitain tekemiään asioita kotiin mukaan, jonka lisäksi vanhemmat valokuvasivat kylää ja sen tuotoksia.

Myös tutkitusti on havaittu, että esimerkiksi erilaiset epämääräiset palikat, kierrätysmateriaalit ja luonnonmateriaalit synnyttävät lapsissa enemmän mielikuvitusta ja saavat heidän luovuuden valloilleen paremmin kuin kauppojen valmiit lelut. Lapsille pitää vain antaa mahdollisuus tällaisen luovuuden toteuttamiseen ja tilaa mielikuvitukselle. (Karppinen 2009, 60, 62; Pääjoki 2011, 114.) Kylän rakentaminen oli omiaan tällaiselle mielikuvituksen käytölle ja itsensä toteuttamiselle. Lapset saivat omin käsin rakentaa kylää haluamistaan materiaaleista ja

tehdä siitä juuri sellaisen kuin halusivat. Jälkeenpäin pohdimme myös sitä, että ihanteellista olisi ollut, jos lapset olisivat vielä päässeet leikkimään tekemällään kylällä.

5.3 Moniaistisuus kerhossa

Niin sanottuja pääaisteja on ihmisellä viisi. Ne ovat haju, maku, näkö, kuulo ja tunto. Aistit ovat jokaiselle ihmiselle tärkeitä, ja hyödynnämme niitä koko ajan elämämme aikana. Ne välittävät meille tietoa itsestämme ja ympäristöstämme. Niiden avulla pyrimme selviytymään erilaisista meille osoitetuista haasteista ja ärsykkeistä. Aistimista voidaan pitää myös vuorovaikutuksellisenä, ja se on kiinni siinä sosiaalisessa todellisuudessa, jossa aistimukset havaitaan. (Saarinen 2014, 15.)

Oppimiseen lapsi käyttää kaikkia aistejaan. Taidelähtöiset toimintatavat ovat hyvä lähtökohta eri aistien kehittymiselle, sillä taiteen avulla saadaan usein hyödynnettyä eri aisteja luontevasti. Puutteet eri aistimuksissa tai niiden käsittelyssä voivatkin hankaloittaa elämää monella tavalla. Tämän vuoksi monipuoliset aistikokemukset turvallisessa ilmapiirissä ja ympäristössä ovatkin oppimiselle ja kehitykselle merkittäviä. (Saarinen 2014, 15.) Kerhossamme pyrimme hyödyntämään eri aisteja mahdollisimman monipuolisesti. Mielestämme parhaiten esiin nousi näköaisti, sillä kerhossa oli aina paljon erilaisia visuaalisia ärsykejä. Näköaistin lisäksi lapset hyödynsivät tuntoaistiaan, sillä meillä oli runsaasti erilaisia tekstuureita käytettävissämme.

Tuntoaistia päästiin harjoittamaan, kun osallistujat saivat mielenkiintonsa mukaan hyödyntää eri tuntuja materiaaleja ja välineitä. Tarjolla oli esimerkiksi hiekkaa, soraa, kiviä, lehtiä, kartonkia, silkkipaperia, sormivärejä, huopaa ja taikataikinaa. Kerhossa huomioitiin myös muitakin aisteja, eri materiaalit tuoksuvat erilaisilta. Niillä työskennellessä syntyi lisäksi erilaisia ääniä, kun esimerkiksi hiekkaa pyöritteli sormien välissä tai kun kiviä löi yhteen. Maku-aisti jäi vähemmälle huomiolle, tosin osa lapsista maistoi taikataikinaa, vaikka mainitsimme sen ehkä olevan hieman epämiellyttävän makuista. Viimeisellä kerhokerralla tarjolla oli myös mehua ja pientä purtavaa, jolloin lapset saivat kokea myös makuelämyksiä kerhossa.

Uskomme, että kylän luomisprosessi tuotti sekä lapsissa että vanhemmissa monenlaisia ilon ja onnistumisen tunteita ja lapset pääsivät samalla hyödyntämään eri aistejaan. Kerhotila ja ympäristö olivat taiteellinen ja luova kokonaisuus, siellä näkyi taiteellinen kädenjälki esimerkiksi suuressa seinämaalauksessa. Lisäksi kylän rakentaminen vaati havainnointia, kun tutkittiin sen etenemistä ja sitä, mitä kaikkea sinne oli jo rakennettu ja mitä sieltä vielä puuttui. Kolmiulotteinen kylä oli mielestämme myös luonteva keino tukea lasten avaruudellisen hahmottamista. Karppisen (2009, 60) mukaan avaruudellinen hahmottaminen on keskeinen harjoittelun kohde varhaislapsuudessa. Tutkimuksen on todettu, että sen omaksuminen voi vai-

keutua, jos avaruudellista hahmottamista ei ole harjoitettu kolmen ja kahdeksan ikävuoden välillä.

5.4 Mielikuvitus ja luovuus

Mielikuvitus ja luovuus ovat lapsuudessa vahvasti esillä, ja niiden ikäsidonlainen tukeminen onkin tärkeässä asemassa (Pihlaja 2006, 18). Lapsi kokee ja ymmärtää maailmaa aistien ja toiminnallisuuden kautta. Tämä tarkoittaaakin sitä, että lapsi tutkii maailmaa uteliaasti hyödyntäen eri aistejaan ja tekee näiden aistihavaintojensa pohjalta luovia sekä toiminnallisia ratkaisuja. (Pääjoki 2011, 111.) Myös lapsen kyky kuvitteluun syntyy varhain, ja lapsen kehityksen yksi olennainen piirre onkin halu liikkua kuvittelun ja todellisuuden muodostamien eri kerrostumien välillä. Lapsen eettisen kehittymisen kannalta kyky kuvitella ja luoda sisäisiä mielikuvia on tärkeää. Voidaankin sanoa, että mitä rikkaampi ja monipuolisempi tämä kyky on, sitä paremmat mahdollisuudet lapsella on eläytyä sekä omiin että muiden tunteisiin ja kuvitella ristiriitatilanteissa erilaisia vaihtoehtoja. (Kettunen 2015, 22; Ruokonen & Rusanen 2009, 12.)

Lapsen laadukas luova toiminta ja ilmaisu tarvitsee aikuisen tukea. Aikuisella on tärkeä rooli muun muassa oppimisympäristön luojana, edellytysten rakentajana, tavoitteiden tarkentajana sekä asenteiden ja prosessien tukijana että palautteen antajana. Näin aikuinen myös tukee ja rohkaisee lasta niin sanotusti astumaan uusille alueille. (Rusanen ym. 2014, 35.) Tämä tukikin ajatustamme siitä, että lapsella on hyvä olla oma, tuttu aikuinen mukana kerhossa tukemassa ja rohkaisemassa häntä.

Lapsen erilaisista oppimisympäristöistä tulisi luoda sellaisia, että niissä on aikaa ja tilaa lapsen spontaaneille leikeille, eri kiinnostuksen kohteille ja taiteelliselle ilmaisulle. Tällöin lapsella on mahdollisuus peilata ajatuksiaan, kokemuksiaan ja tunteitaan eri taiteen antamien keinoin. Tällaisen luovan toiminnan aikana lapsen mieli on myös esteettisesti virittynyt. Tämä tarkoittaa sitä, että lapsen ajattelu ei ole sidottu vain senhetkiseen tilanteeseen, vaan lapsen on mahdollista myös suunnitella tulevaa, muistella mennyttä tai vaikka työstää sellaisia asioita, jotka eivät ole todellisuudessa mahdollisia. (Ruokonen & Rusanen 2009, 12.)

Lapsi tarvitsee usein sytykkeen innostukselle ja motivoitumiselle. Kasvattajan tulee luoda hyväksyvä ja kannustava ympäristö lapselle. Hänen tulee antaa tilaa lapsen yksilöllisille kokemuksille ja helpottaa toiminnan käynnistymistä. Mielikuvituksen käyttöönotto ja kyky kuvitella on tärkeää. Lapsen kuvitellessa hän työstää havainto- ja mielikuva-aineiksia, jotka hän tekee kuvataiteellisten töiden avulla näkyviksi. Lapsen luova asenne tulee esiin, kun hän uskaltaa kokeilla erilaisia toimintatapoja, ratkaista ongelmia ja ylittää omia rajojaan. (Rusanen ym. 2014, 35.) Oppimisympäristöä voidaan pitää yhtenä lapsen kasvattajana vertaisryhmän ja

aikuisten ohella. Hyvässä oppimisympäristössä tavarat ovat hyvin lasten ulottuvilla, ja toimintaan kuuluu myös esimerkiksi siveltimien putsaaminen. (Rusanen ym. 2014, 64.) Kerhokertojen lopussa lapset olivatkin usein aikuisten mukana pesemässä siveltimiä tai astioita, ja näin pyrittiin opettamaan heille myös omien jälkien siivoamista ja yleisiä käytöstapoja.

Kasvattajan rooliin kuuluu hyödyntää sekä todellista että kuvitteellista maailmaa siten, että leikki ja erilaiset taidemuodot tarjoavat lapselle mahdollisuuden käsitellä näitä eri maailmoja rinnakkain. Lapsi ymmärtää faktan ja fiktion erot, mutta hänellä on kuitenkin valmius ja kyky heittäytyä kuvitteluun ja leikkiin. (Kettunen 2015, 22; Ruokonen & Rusanen 2009, 12.) Tähän pyrimme myös kerhollamme, halusimme tarjota lapsille ja heidän vanhemmilleen puitteet luoda kylä, jossa on sekä todellisia että fiktiivisiä hahmoja ja asioita. Näin lapset pääsivät luovasti ja vapaasti oman mielikuvituksensa siivittämänä rakentamaan juuri sellaisen kylän, jonka itse halusivat. Ruokosen ja Rusasen (2009, 12) mukaan lapsen kasvun tukemiseen tarvitaan sekä todellista että mielikuvitusmaailmaa.

6 LAPSEN JA VANHEMMAN VÄLINEN VUOROVAIKUTUSSUHDE

Vuorovaikutuksen yksi tärkeä elementti on toisen aito kohtaaminen. Jokaisen hyvän kohtaamisen keskiössä ovat arvostaminen, kunnioittaminen, huolenpito ja luotettavuus. Kuitenkin kun lapsi ja hänen vanhempansa kohtaavat, niin aikuinen on näissä tilanteissa aina lupautunut olemaan vastuussa lapsesta. Tämä vastuunotto alkaa sillä, että aikuinen ottaa vastuun lapsen vahvistavasta kohtaamisesta. Aikuinen on siis vastuussa siitä, että lapsi saa olla turvassa, tulee kauniisti kohdatuksi eikä tule loukatuksi. (Mattila 2011, 18.) Taiteellinen toiminta tarjoaa myös mahdollisuuden sellaiselle vuorovaikutukselle, joka perustuu lapsen luontaiseen tapaan olla suhteessa muihin ihmisiin ja ympäristöönsä (Pääjoki 2011, 111).

Lapsen varhainen sosiaalinen kehitys on hyvin riippuvaista siitä, millaista hoivaa lapsi saa kasvaessaan (Rusanen 2011, 75-80). Halusimme tukea vanhemmuutta sekä lapsen ja vanhemman välistä vuorovaikutusta parhaamme mukaan. Tämän toteuttaaksemme tarvitsimme kerhoon lasten lisäksi luonnollisesti myös heidän vanhempansa. Halusimme luoda väylän, jossa lapsi pääsee harjoittamaan sosiaalisten taitojen kehitystä mahdollisimman luonnollisessa ympäristössä yhdessä vertaistensa kanssa.

Lapsen suhde ensisijaiseen hoivaajaan on olennainen ja tärkeä osa lapsen kehitystä. Haluamme lapsi-vanhempi kerholla tarjota siis varhaiskasvatusikäiselle lapselle mahdollisuuden tutustua kädentaitojen maailmaan turvallisen aikuisen läsnä ollessa, jolloin lapselle luodaan mahdollisimman miellyttävä ja helppo väylä kerhoon osallistumiseen. Rusasen (2011) mukaan jotkut lapset voivat reagoida hyvinkin voimakkaasti vanhemman poissaoloon ja vuorovaikutus

vieraassa tilanteessa saattaa olla täysin riippuvainen turvallisen vanhemman läsnäolosta (Rusanen 2011, 75-80).

Aikuinen voi tukea lapsen omaa kulttuuria suuntaamalla huomionsa lapsen näkemyksiin ja maailmaan. Tällöin syvennyttään lapsen tapaan kommunikoida, toimia ja ajatella. Voidaan sanoa, että tällöin keskiössä on lapsen ja aikuisen välisen vuorovaikutuksen eri muotojen kehittäminen sekä lapsen osallisuuden tunnistaminen. Lapsen osallisuudella ei kuitenkaan tarkoiteta hänen ikätasoonsa ja kehitykseensä nähden liiallisen vastuun vierittämistä lapselle, vaan lapsen omien näkemysten kuuntelemista ja kunnioittamista. (Ruokonen & Rusanen 2009, 11.)

Kerhossamme aikuiset pyrkivät aidosti pääsevänsä sisään lasten maailmaan, vanhemmat kyselivät lapsiltaan mitä he haluavat kylään tehdä, ja auttoivat lapsia luomaan juuri sellaisia esineitä ja hahmoja, kuin mitä lapset halusivat. Aikuiset tuntuivat kuuntelevan lapsia aidosti, ja he ottivat lasten toiveet ja mielipiteet aidosti huomioon. Kun lapselle annetaan mahdollisuus ilmaista itseään vapaasti taiteen keinoin ja aikuinen ottaa nämä ilmaisut vastaan, tällöin voidaan sanoa syntyneen lapsen määrittämää vuorovaikutusta (Pääjoki 2011, 112). Pyrimme pitämään kerhon toiminnan vapaamuotoisena ja ilmapiirin rentona sekä leikkisänä. Kuten Holkeri-Rinkinen (2009, 214) tutkimuksessaan toteaa, niin usein leikkittely ja huumori toimivat aikuisten ja lasten välisen vuorovaikutuksen voimavaroina, ja ne auttavat aikuisia tarvittaessa ohjaamaan lasten käyttäytymistä.

6.1 Sosiaaliset taidot

Sosiaalisuus ja sosiaaliset taidot ovat kaksi eri asiaa. Sosiaalisilla taidoilla tarkoitetaan kykyä tulla toimeen muiden kanssa (Juusola 2011, 30; Keltikangas-Järvinen 2010, 22). Se on myös kykyä huomioida toiset ihmiset ja kykyä säädellä sekä soveltaa omaa käyttäytymistään kussakin sosiaalisessa tilanteessa. Sosiaaliset taidot ovat koko elämän ajan tärkeitä työkaluja, niitä tarvitaan esimerkiksi ystävyysuhteiden solmimisessa ja ylläpidossa sekä erilaisissa ryhmätilanteissa pärjäämisessä. Sosiaalisten taitojen niin sanottua työkalupakkia on helppo lähteä kasaamaan, kun lapsi saa kasvaa sellaisessa tunneilmastossa, jossa hän kokee paljon myönteisiä tunteita, turvaa, yhteenkuuluvuutta ja kiintymystä sekä rakentavaa vuorovaikutusta. (Juusola 2011, 30,32.)

Kerhotoiminnassamme pyrimme tuomaan näitä elementtejä esiin, pyrimme kannustamaan ja rohkaisemaan lapsia tekemisissään, ja kehumään heidän aikaansaannoksiaan. Myös vanhemmat kannustivat paljon lapsiaan, ja kehuivat myös muiden lasten tuotoksia. Lisäksi uskomme, että kylän yhdessä rakentaminen ja yhteinen päämäärä loivat kerhoon osallistujien välille yhteenkuuluvuuden tunnetta. Yhteinen tekeminen ja innostus tekemistä kohtaan loi mieles-

tämme innostavaa ilmapiiriä ja rakensi hyvää vuorovaikutusta osallistujien kesken. Lapset pääsivät myös kokeilemaan ja hyödyntämään sosiaalisia taitojaan niin vanhempien, kavereiden ja myös uusien tuttavuuksien ja osallistujien kanssa. Juusolan (2011, 33) mukaan täytyykin muistaa, että jokainen lapsi on omanlaisensa yksilö ja joillakin lapsilla on sellainen kasvuympäristö sekä biokemia, että heidän sosiaaliset taidot kehittyvät luonnostaan. Toisilla taas näiden taitojen opettelu kestää koko lapsuuden tai jopa koko elämän ajan.

On havaittu, että lapsen sosiaalisten luonteenpiirteiden ja hyvän käytöksen kehuminen on huomattavasti tehokkaampi kasvatukseen kuin erilaiset rangaistukset ja moittiminen. Lasten kanssa olisikin hyvä noudattaa periaatetta, jonka mukaan tulisi enemmän keskittyä opettamiseen ja ohjaamiseen, ja vähemmän rankaisemiseen ja moittimiseen. Lapselle kehittyy motivaatiota ja voimavaroja käyttäytyä sosiaalisesti hyväksyttävällä tavalla yhä useammassa tilanteissa, kun lapselle annetaan toistuvasti positiivista palautetta käyttäytymisestään. (Juusola 2011, 34-35.) Tämän perusteella voidaankin siis ajatella, että on huomattavasti kannattavampaa antaa lapselle suora ohje kuinka toimia, kuten kehottaa häntä kävelemään. Juoksemisen kieltäminen antaa lapselle laajan valikoiman muita vaihtoehtoja, eikä suoraan ohjaa lasta toimimaan toivotulla tavalla. Juoksemisen kieltäminen saattaa nimittäin saada mielikuvitukseksiaan lapsen esimerkiksi peruuttamaan, pomppimaan tai konttaamaan.

Mikäli lapsella on hyvä vuorovaikutussuhde vanhempiinsa ja muihin tukea antaviin aikuisiin, jotka aktiivisesti ovat osa lapsen elämää, avautuu lapselle hyvät mahdollisuudet oppia uutta vuorovaikutuksen kautta. Lapset ovat luonnostaan uteliaita ja kyselevät paljon sekä haluavat tutkia ympäristöään. (Jarasto & Sinervo 1997, 22-23.) Oikeiden puitteiden parissa lapsen oppiminen tapahtuu luonnollisesti omalla painollaan, eikä lasta tarvitse pakottaa ajattelemaan tai tekemään jotakin tiettyä asiaa.

6.2 Lapsen ja vanhemman välinen vuorovaikutus kerhossa

Havainnoimme, että lapset ja vanhemmat hymyilivät paljon toisilleen ja vastasivat toistensa hymyihin. Vanhemmat hymyilivät lapsilleen usein ikään kuin rohkaistakseen ja kannustaakseen heitä tekemisissään. Vanhemmat myös tarkkailivat ja katsoivat vierestä lastensa touhujaa, ja huomioivat lastensa tekemiset. Välillä vanhemmat kuitenkin keskittyivät ja paneutuivat myös omaan tekemiseensä. Kerhon edetessä lapset ottivat yhä enenevässä määrin myös kontaktia toisiin, ennestään vieraisiin lapsiin ja halusivat tehdä asioita yhdessä myös heidän kanssaan. Vanhemmissakin huomasimme tämän saman kehityksen. Tullessaan toisilleen tutummaksi, olivat osallistujat mielestämme valmiimpia hakemaan kannustavia sanoja ja hymyjä myös muilta osallistujilta.

Lapset vaikuttivat rennoilta ja luontevilta vanhempiensa seurassa, ja vanhemmat kohtelivat ja puhuivat lapsilleen luontevasti. He keskittyivät lapsiinsa, katsoivat heitä silmiin ja antoivat heille aikaa ja huomiota. Oli myös hienoa huomata, kuinka vanhemmat auttoivat ja kehuivat lastensa tekemisiä, minkä seurauksena lapset vaikuttivat silmin nähden ylpeiltä aikaansaamistaan tuotoksista. Mattilan (2011) mukaan lapsen hyvän ja tasapainoisen kasvun kannalta on olennaista, että hän oppii luottamaan omaan arvoonsa ja tiedostaa sen. Kun lapsi saa kehuja ja rohkaisuja itselleen tärkeiltä ihmisiltä, kuten vanhemmilta, hänen luottamus itseensä ja omaan arvoonsa lisääntyy. Lisäksi lapsi uskaltaa ilmaista itseään entistä paremmin ja kohdata muita ihmisiä avoimesti. Aina täytyisi muistaa, että lapselta ei saa odottaa ja vaatia liikoja. Lapsen ei tarvitse luoda ja saada aikaan suuria ja sensaatiomaisia tuotoksia, vaan hän ansaitsee kehuja ja rohkaisuja pienemmistäkin tekemisistä ja yrityksistä. (Mattila 2011, 91-101.)

Jokainen lapsi kaipaa ja tarvitsee kanssakäymisiä sekä vuorovaikutusta aikuisten kanssa. Esimerkiksi päiväkodeissa arki on usein hektistä ja kiireistä, ja siten myös lasten yksilöllinen huomioiminen ja aito kuunteleminen voi joskus jäädä toivottua vähemmälle. (Holkeri-Rinkinen 2009, 216.) Kerhossamme pyrimme välttämään tätä, ja luomaan tälle ikään kuin vastakohdan antamalla lapsille ja vanhemmille aikaa keskittyä toisiinsa, ilman ulkopuolisia ärsykeitä. Vaikkakin toki lasten päiväkodissa oleminen ja siellä kasvattajien kanssa vietetty aika on eri asia, kuin oman vanhemman kanssa vietetty aika ja yhdessä tekeminen.

Jokainen ihminen, erityisesti lapsi, hakee muiden katseista viestejä siitä, onko hyväksytty ja pidetty. Tämä vaikuttaa lapsen omanarvontuntoon, arvostava katse mahdollistaa nähdyn tulemisen ja tuo iloa lapselle. Aikuisten tulee muistaa, että lapsi tarvitsee häneen osoitettuja kauniita katseita, ja että häntä katsotaan arvostavasti ja avoimesti. Lapsi etsii katseesta vahvistusta sille, että on rakastettu ja hyväksytty. (Mattila 2011, 27, 33.) Aikuiset kehuivat myös muidenkin lasten tuotoksia ja ideoita, ja näin lapset saivat mallia siitä, kuinka toisten tekemisiä voi kehua ja muitakin voi kannustaa. Lasten kuuleminen ja niiden hetkien huomioiminen, jolloin he kokevat onnistuvansa ja osaavansa, ovat keskiössä toimijuutta tukevissa ympäristöissä (Lipponen, Kumpulainen & Hilppö 2013, 166).

Jotta lapsi voi kasvaa ihmisenä, ehtona voidaan pitää hyvää vuorovaikutusta. Tällöin vuorovaikutuksesta tulee huokua kunnioitus, toisen vakavasti ottaminen ja pyrkimys kuulla toista aidosti. Lapsen kasvu positiiviseen suuntaan helpottuu, kun hänelle annetaan mahdollisuus ilmaista tunteitaan, ajatuksiaan ja pohdintojaan laajasti ja huolella. Tällainen turvallisuuden tunne syntyy arvostavasta yhdessäolosta ja hyvästä vuorovaikutuksesta. (Mattila 2011, 67.) Halusimme myös osaltamme vahvistaa hyvää vuorovaikutusta kerhossa näyttämällä itse mallia kohtaamalla lapset heidän tasollaan, kiinnostuneina ja uteliaina. Viritimme keskustelua kysymällä lapsilta heidän mielipiteitään sekä ajatuksiaan ja jatkamalla keskustelua rakentavassa hengessä. Jokaisen kohtaamisen pohjana oli aito kiinnostus lapsen ajattelusta ja sanomisista.

Holkeri-Rinkinen (2009) toteaa tutkimuksessaan, että aikuisten ja lasten välisiä keskusteluja voidaan pitää myönteisen ilmapiirin luojina ja yhteisyyden vahvistajina. Nämä voivat olla myös voimavaroja jatkossa tulevia kanssakäymisiä silmällä pitäen. Lapsen kuunteleminen ja huomioiminen tukevat lapsen arvostusta ja ovat merkittäviä tämänkin vuoksi. Aito kuuleminen on myös merkki aikuisen aidosta kiinnostuksesta lasta kohtaan. Läheisen ihmisen hyväksyntä on lapselle tärkeä asia ja merkittävää lapsen tasapainoisen kehityksen kannalta. (Holkeri-Rinkinen 2009, 219-220.)

Koemme, että kuvataide ja kädentaidot ovat hyvä keino antaa lapselle mahdollisuus ilmaista itseään ja tunteitaan. Lisäksi halusimme tarjota tähän mahdollisuuden niin, että lapsi saa tehdä tätä turvallisen aikuisen, oman vanhemman, kanssa. Näin lapsen ei tarvitse jännittää niin paljon, ja hän pääsee samalla viettämään aikaa hänelle tärkeän ihmisen kanssa, sekä mahdollisesti vahvistamaan vuorovaikutussuhdettaan vanhempansa kanssa. Pusan (2009) mukaan yhteiset kokemukset taiteen parissa mahdollistavat tasavertaisen ja aidon kohtaamisen lapsen ja aikuisen välillä. Taiteessa ei myöskään ole olemassa oikeita tai vääriä vastauksia, vaan ainoastaan erilaisia ratkaisuja. Aikuinen on lapsen tukena taiteen parissa, ja tukemassa lapsen päätöksiä. (Pusa 2009, 75.)

Aikuinen voi antaa arvoa ja huomiota lapsen tekemisiä ja tuotoksia kohtaan esimerkiksi laittamalla lapsen tuotoksia esille tai keskustelemalla niistä lapsen kanssa. Saarisen (2014, 35) mukaan dokumentointi auttaa lapsen ja vanhemman välisen vuorovaikutuksen rakentamisessa ja vahvistamisessa. Lapsen tutkiessa yhdessä vanhemman kanssa dokumentoituja asioita, hän saa mahdollisuuden muistella näitä hetkiä ja tapahtumia. Ehdotimme vanhemmille, että heidän halutessaan voisimme jälkepäin lähettää heille ottamiamme valokuvia, mutta heille näytti riittävän heidän itse ottamat valokuvat. Vanhemmat myös kertoivat, että kerhon tapahtumista ja teoksista raportoitiin huolella aina kotona toiselle vanhemmalle, joka ei kerhoon osallistunut.

6.3 Lapset oppivat myös toisiltaan

Lapset ottavat hyvin paljon mallia toisistaan ja ovat valmiita muokkaamaan omaa käytöstään niin, että se mukailee muiden käytöstä. Mallin ottaminen on erityisesti huomattavissa ystävyksissä ja heidän käytöksessään. Pienet lapset alkavat jopa inhota samoja asioita, kuin kaverinsa, vaikka aiemmin nämä inhokkiasiat olisivat voineet olla suosikkeja. Niin suurta on lapsen kaipuu kuulua joukkoon. Lapset myös pääsääntöisesti hakeutuvat leikkimään heitä muistuttavien lasten kanssa, eli tytöt leikkivät tyttöjen kanssa ja pojat poikien, villit villien leikeissä ja rauhalliset rauhallisten. Lapset voivat täten ottaa runsaastikin vaikutteita leikkikavereistaan. Mielenkiinnon kohteet ja käytös alkavat muokkautua mukailemaan ympärillä vallitsevan

enemmistön hallitsevaa näkemystä. (Hanish ja Fabes 2014, 1-3.) Tämä näkyi myös kerhosamme esimerkiksi taikataikinan muovailun aikana. Kun yksi lapsi keksi muovailta taikinasta pitsan, moni muukin lapsi päätti tämän jälkeen tehdä pitsoja.

Lapset ovat pienestä pitäen kiinnostuneita ikätovereistaan ja haluavat rakentaa merkityksellisiä suhteita heihin. Mitä enemmän mahdollisuuksia lapsilla on viettää aikaa ikäistensä parissa, sitä enemmän he myös pääsevät harjoittamaan sosiaalistumista sekä sosiaalisia taitoja. Lapset myös muodostavat omia normejaan sekä käytösmaallejaan, joihin he mukautuvat. Tällöin myös sukupuoliroolit vaikuttavat yllättävän paljon lapsen tapaan toimia. Mitä enemmän pojat viettävät aikaa poikien kesken, sitä poikamaisempia heistä tulee. On huomattu, että mitä enemmän pojat leikkivät keskenään, sitä dominoivampia, aggressiivisempia sekä aktiivisempia heistä tulee. (Hanish ja Fabes 2014, 1-3.) Lasten muodostamat yhteisöt mahdollistavat lapsille tunteen ryhmään kuulumisesta. Ryhmä tarjoaa sekä ajanvietettä, että kumppanuutta ja niissä on oiva mahdollisuus oppia yhdessä toimimista sekä kompromissien tekoa. (Marjanen ym. 2013, 48.)

Hanish ja Fabes (2014) ovat tulleet siihen johtopäätökseen, että tytöt ja pojat näyttäisivät kasvavan erillisissä sosiaalisissa maailmoissa (Hanish ja Fabes 2014, 3). Tämän tutkimuksen lapset olivat siis Yhdysvaltalaisia, joten tutkimuksen tuloksia ei tietenkään voi suoraan verrata universaalisti päteviksi. Näkökulma kuitenkin auttaa mielestämme havainnollistamaan sitä, kuinka erilaisia tytöt ja pojat ovat ja kuinka sukupuoliroolit alkavat muotoutua jo varhain, pelkästään lasten keskuudessa. Näiden tietojen valossa päättelimme, että mikäli vanhemmat kasvattaisivat lapsensa vaikkapa sukupuolisensitiivisesti - eli minimoisivat arkisten asioiden ja tehtävien jakamista tietyille sukupuolille sopiviksi ja lapsi kohdataan yksilönä, eikä sukupuolensa edustajana (Varmavuori, 2011; Naisunioni) - lapset voivat silti ottaa mallia muista lapsista ja oppia sukupuolijakoa heiltä.

Hanishin ja Fabesin (2014, 3) näkemyksen mukaan erillisissä sosiaalisissa maailmoissa kasvamisen voi johtaa myöhemmällä iällä jopa sosiaaliin vaikeuksiin. Kun lapset kasvavat pääosin vuorovaikutuksessa oman sukupuolensa edustajien kanssa, voi vastakkaisen sukupuolen kanssa vuorovaikutuksessa oleminen tuottaa suoranaisia haasteita. (Hanish ja Fabes 2014, 3). Voidaan tulkita, että lapsille ei siis näyttäisi kehittyvän tasavertaisia taitoja sukupuolten väliselle kommunikaatiolle, vaikka se olisi olennainen hyöty myöhemmin elämässä. Kouluissa, naapurissa ja töissä esimerkiksi molemmat sukupuolet ovat yleensä tasaisesti edustettuina ja jos kokee hankalaksi vastakkaisen sukupuolen kanssa vuorovaikuttamisen, voi elämä hankaloitua. Sukupuolisensitiivinen kasvatusta voisikin mielestämme mahdollisesti jopa ehkäistä lasten sosiaalisten maailmojen eriytymistä.

Lapset tuntevat ensisijaisesti kuuluvansa pienyhteisöön ja suurempi yhteisö on heille usein toissijainen. Pienissä yhteisöissä lapset voivat osata toimia hyvinkin itsenäisesti, mutta tarvitsevat aikuisjohtoisuutta toimiakseen osana suurempaa yhteisöä. Lapsen sosiaalinen status liittyy tähän yhteisöön kuulumiseen merkittävästi. Korkean statuksen omaaville lapsille yhteisöön kuulumisen on palkitsevaa, kun taas alemman statuksen omaaville lapsille yhteisöön kuulumisen voi tuoda mukanaan suuriakin haasteita. Alemman statuksen lapsille on hankalampaa päästä opettelemaan esimerkiksi sosiaalisia taitoja niissä tilanteissa, joissa muut lapset niitä opettelevat. Sosiaalisella statuksella on vielä tapana olla varsin pysyvä, kun se yhteisössä on muodostunut. (Marjanen ym. 2013, 48-49.) Niin kutsutun alemman statuksen lapset siis voivat tarvita huomattavasti aikuisen tukea päästäkseen osallisiksi tilanteisiin, jotka tarjoavat tilaisuuden oppia uusia taitoja vertaisten parissa. Edellä mainittu seikka on yksi perustelu sille, miksi halusimme vetää kerhoa, jossa lapsilla on turvanaan vanhempansa.

Nämä näkemykset tulisikin huomioida, kun suunnitellaan esimerkiksi harrastuksia lapsille. Lapsen kannalta on olennaista oppia toimimaan yhteistyössä ryhmässä sekä vastakkaisen sukupuolen kanssa. Meidän kerhomme oli tarkoitettu kaikille lapsille, sukupuolesta riippumatta ja kaikille perheille - oli mukana oleva vanhempi äiti tai isä. Molemmat olisivat myös voineet osallistua kerhoon yhtä aikaa lapsen tai lasten kanssa. Halusimme mahdollistaa myös sukupuoliroolien kannalta mahdollisimman neutraalin toiminnan, jotta lapsilla olisi mahdollisuudet tutustua uusiin ikätovereihin ja löytää sieltä yhteyksiä sekä hyvällä tuurilla myös uusia ystäviä, toivottavasti jopa sukupuolten välisen kuilun ylittäviä uusia ihmissuhteita. Lisäksi halusimme tarjota uuden yhteisön, missä lapsella olisi mahdollisuus löytää omaa paikkaansa yhdessä vanhemman tuen ja turvan kanssa.

7 VARHAISKASVATUKSEN PEDAGOGIIKKA

Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan eräänlaista kasvatuksellista vuorovaikutusta, joka tapahtuu pienten lasten elämäntilanteissa. Tämän tavoitteena on edistää lasten tasapainoista ja turvallista kasvua, kehitystä ja oppimista. Varhaiskasvatuksessa keskeisenä osana on vanhempien ja kasvatuksen ammattilaisten välinen kasvatuskumppanuus, jolla pyritään lapsen mahdollisimman laadukkaaseen hyvinvointiin ja kasvatuksen kokonaisuuteen. Yhteiskunnan järjestämä varhaiskasvatus sisältää useita eri ulottuvuuksia, johon sisältyvät hoito, kasvatusta ja opetus. Varhaiskasvatuksen arvopohja Suomessa pohjautuu keskeisiin kansallisiin säädöksiin, kansainvälisiin lapsen oikeuksia määritteleviin sopimuksiin ja muihin ohjaaviin asiakirjoihin. Yksi hyvä esimerkki on Lapsen oikeuksien yleissopimus, joka tuli Suomessa lainvoimaiseksi säädöksenä voimaan vuonna 1991. (Stakes 2005, 11-12.)

Oppiminen on parhaimmillaan kaikkialla läsnä ja sulautunut ympäristöön, eli se on niin sanottua arkioppimista, jolloin oppimista tapahtuu kaiken aikaa, erilaisissa arkisissa tilanteissa (Hu-

jala & Turja 2011, 13). Tällaisia tilanteita ovat esimerkiksi pukeutumis- ja ruokailutilanteet. Oppiminen ei siis rajoitu vain suunniteltuihin ja tarkoituksenmukaisiin tuokioihin, kuten askarteluun tai lauluhetkeen, vaan sitä tapahtuu kaikkialla (Hujala & Turja 2011, 20). Karilan & Lipposen (2013, 34) sekä heidän viittaamien muiden tutkijoiden mukaan (esim. Lillemyr ja Sommer ym.) lapset myös osallistuvat ja vaikuttavat omaan oppimiseensa aktiivisesti. Opettajan tuleekin suhtautua sensitiivisesti lasten toimintojen seuraamiseen ja kyetä havaitsemaan heidän kehitystasonsa, intressinsä sekä tarpeensa, jotta opettaja voisi tarttua innostaviin tilanteisiin sekä tuoda paremmin esille niiden opetusmahdollisuuksia. (Karila & Lipponen, 34; Hujala & Turja 2011, 18-20.)

Hyvinvoiva lapsi on koko varhaiskasvatuksen tavoite, yksinkertaisesti sanottuna. Pohjana on lapsuuden arvostaminen sellaisenaan, sekä lapsen yksilöllisyyden huomioiminen. Lapsi on luonnostaan utelias, ja hän haluaa oppia uusia asioita. Turvalliset ihmissuhteet ovat hyvän oppimisen tukena. (Saarinen 2014, 15; Stakes 2005, 15-18.) Varhaiskasvatuksella pyritään opettamaan lapselle tärkeitä selviytymistaitoja elämässä ja sosiaalisissa tilanteissa sekä vahvistamaan lapsen käsitystä ympäröivästä maailmasta sekä muista ihmisistä. (Stakes 2005, 11-13.) Pieni lapsihan on jatkuvasti oppiva, eri vaikutuksia sienen lailla imevä olento, joka kehittyy hurjaa vauhtia, jos siihen annetaan otolliset puitteet. Varhaiskasvatuksen käsikirjan (2011) mukaan olennaista on antaa sijaa lapsen uteliaisuuden herättämille kysymyksille ja selittää ihmettelyn aiheena olevat asiat mahdollisimman ymmärrettävästi (Hujala & Turja 2011, 31-38).

Keskityimme kuvaamaan 3-5 - vuotiaiden lasten kehitystä, sillä kerhoomme osallistuneet lapset olivat tämän ikäisiä alkusuunnitelmastamme poiketen. Sovelsimmekin toiminnan mahdollisimman hyvin vastaamaan heidän ikäkehitystään ja kehitystasojaan. Lapset saivat myös pitkälti itse päättää mitä tekivät kulloinkin teeman puitteissa, jolloin heille avautui mahdollisuus tehdä ja kokeilla asioita juuri niin kuin itse parhaaksi katsoivat. Huomionarvoista on, että 3- ja 5-vuotiaiden lasten välillä voi olla huomattaviakin kehityseroja. Jokainen lapsi on kuitenkin omanlaisensa yksilö, ja jokainen lapsi kasvaa ja kehittyy omaan tahtiinsa. Sen vuoksi myös toimintaa oli oltava tarjolla monipuolisesti.

Lapsi tarvitsee toiminnallisuutensa ja luovuutensa tukemiseksi riittävästi harjoittelua ja monipuolisia ilmaisutapoja. Kuvallisen toiminnan teemojen tulisi liittyä lapsen elämyspiiriin ja olla joko mielikuvitusta innostavia tai konkreettisia. (Rusanen ym. 2014, 51.) 3-5 -vuotiaiden lasten todellisuutta värittää mielikuvitus ja lapsi nauttii erilaisista ilmaisutavoista. Tällöin lapsi tarvitsee myös runsaasti harjoittelua, ja lapsi oppii paljon havainnoimalla vertaisryhmäläisiä ja soveltamalla oppimaansa. Lapsella on myös valmiuksia toimia verbaalisten ohjeiden mukaan, ja hän suhtautuu ennakkoluulottomasti ja avoimesti erilaisiin taideteoksiin. (Rusanen ym. 2014, 54.)

7.1 Fyysinen ja motorinen kehitys

Motorinen kehitys tarkoittaa liikkeiden kehittymistä ja kehittämistä. Jokainen lapsi kehittyy omaan yksilölliseen tahtiinsa, mutta tähän motoriseen kehitykseen vaikuttaa luuston ja lihaksiston sekä keskushermoston kehitys. Kehitykseen vaikuttaa niin ympäristö kuin perimä, kuten myös esimerkiksi lapsen persoonallisuus ja oma motivaatio motoristen taitojen harjoittelun suhteen. (Kurvinen, Neuvonen, Sivén, Vartiainen, Vihunen & Vilén 2013, 136.) Olisi hyvä myös kiinnittää huomioita liikunnan mahdollisuuksien määrään ja laatuun, sillä tutkimustulosten, kuten Lasten Terveys-tutkimuksen (LATE-tutkimus 2010) mukaan suomalaiset lapset liikkuvat terveystensä ja kehityksensä kannalta liian vähän (Hujala & Turja 2011, 136).

Lapsi oppii ensimmäisinä ikävuosinaan liikunnallisia perustaitoja, kuten konttaamaan, kävelemään ja juoksemaan. Kolmevuotiaasta kouluikään saakka nämä perustaidot hioutuvat ja vahvistuvat, ja lapsi oppii hyödyntämään niitä monipuolisemmin. Taitojen vahvistuessa lapsi kykenee esimerkiksi juoksemaan ja heittämään palloa yhtä aikaa. 3-7 -vuotias lapsi on innokas liikkuja, ja hän tykkää esitellä taitojaan. Myös sorminäppäryys kehittyy, ja lapsi voi olla esimerkiksi innokas piirtämään ja askartelemaan. (Liikunnallinen kehitys.) Tämä fyysinen ja motorinen aspekti oli huomattavissa kerhossamme. Tämän ikäisen lapsen ei voikaan olettaa istuvan rauhallisesti aloillaan koko kerhon ajan. Sallimme siis satunnaiset leikkituokiot, joiden aikana lapset konttasivat, pyrähtelivät sekä hyppivät kerhuhuoneessa sekä sen ulkopuolella.

Esimerkkeinä voidaan sanoa, että kolmevuotiaana lapsi osaa yleensä muun muassa ajaa kolmipyöräisellä pyörällä, napittaa vaatteensa pukeutumisen yhteydessä ja hyppiä molemmilla jaloillaan. Neljävuotiaana taas lapsi osaa usein jo hyppiä yhdellä jalalla ja kävellä portaat alas vuoroaskelin. Monet viisivuotiaat oppivat ajamaan kaksipyöräisellä pyörällä ja hiihtämään sekä luistelemaan. Viisivuotiaalla on jo olemassa kaikki motorisen kehityksen perusvalmiudet. Motoriikan ja tasapainon kehityksestä kertoo halu kiipeillä eripaikkoihin, kuten puihin. (Kurvinen ym. 2013, 141.)

Hienomotoriikalla tarkoitetaan pienten lihasten hallintaa. Usein lasten hienomotorisia taitoja testataan käden eri taitojen kautta. (Kurvinen ym. 2013, 141.) Kolmivuotias lapsi osaa usein piirtää ympyrän ja hän harjoittelee kynäotetta. Lapsi kuitenkin pitää kynää vielä molemmissa käsissään. Kolmivuotias piirtää ihmisen vielä ikään kuin perunan malliseksi, jolla ei ole vartaloa, eli raajat lähtevät suoraan päästä. Nelivuotias oppii jo piirtämään ihmishahmolle pään lisäksi vartalon, josta raajat lähtevät. Tällöin lapsi osaa usein piirtää mallista myös neliön ja käyttää saksia. Viisivuotias lapsi oppii jo jäljittelemään numeroita, ja hän osaa piirtää tähden sekä kolmion. Tällöin ihmispiirroksiin tulee jo paljon yksityiskohtia, ja lapsi osaa yleensä kirjoittaa oman nimensä. (Kurvinen ym. 2013, 142.) Edellä mainitut seikat näkyivät myös kerhos-

samme. Viisivuotias keskittyi huomattavasti enemmän yksityiskohtiin ja viimeistelyyn, kuin kerhon kolmevuotiaat.

Lapselle tulisikin suoda riittävästi tilaisuuksia harjoitella näitä olennaisia motorisia taitoja, jotta niissä voisi kehittyä (Hujala & Turja 2011, 136). Varhaiskasvatuksessa nämä on huomiotu valtakunnallisella tasolla tekemällä suositukset varhaiskasvatuksen liikunnasta. Näitä tulisi soveltaa kaikissa päivähoitoa tarjoavissa paikoissa sekä alle kouluikäisen lasten eri elämänpiireissä tapahtuvissa kasvatuksellisissa vuorovaikutustilanteissa. (Varhaiskasvatuksen liikunnalliset suositukset 2005, 3.) Näitä ovat mielestämme esimerkiksi harrastukset sekä leikkipuistot. Olennaista mielestämme olisi myös, että lasten vanhemmat saataisiin tietoisiksi siitä, kuinka suuri vaikutus liikunnalla on lapsen kokonaisvaltaiseen kehitykseen. Varhaiskasvatuksen käsikirjan mukaan lapsen aktiivisuudella on nimittäin myös yhteys kognitiivisten taitojen kehittymiseen (Hujala & Turja 2011, 137).

Lasta voi houkuttaa liikkumaan ja tutustumaan ympäristöönsä erilaisilla välineillä, kuten telineillä ja alustoilla. Sitä mukaa, kun lapsen liikuntakyky kehittyy konttaamisesta kävelyyn, hänen liikkumisympäristönsä laajenee. Kävelyä voi esimerkiksi harjoitella kovalla, pehmeällä tai epätasaisella alustalla. Juoksemista voi harjoitella jonkun perässä, mutkitellen tai vaikka yhdessä jonkun kanssa palloa pomputellen. Heittämistä voi harjoitella suurella tai pienellä pallolla, tarkasti kohteeseen tähdäten tai ihan vaan yrittää saada se mahdollisimman kauas. (Hujala & Turja 2011, 140.) Käytännön työtä päiväkodeissa tehneenä olemme huomanneet, että mitä leikinomaisempaa toiminnasta saa, sitä paremmin se imaisee lapset mukaansa. Leikki onkin yksi parhaista kokemistamme väylistä harjoitella erilaisia motorisia taitoja.

Meidän kerhomme suurimmaksi menestysleikiksi nousi Mörköseikkailu. Pari lasta lähti kerhotilasta nuorisotilaan vieville portaille ja he leikkivät väistelevänsä ja pakenevansa vaanivia mörköjä, jotka olivat valloittaneet kerhohuoneen ulkopuoliset tilat. Kerhohuoneen ulkopuolella ollessaan lapset olivat mörköseikkailulla ja kerhohuoneessa he olivat turvassa. Kerhohuone sijaitsi siis nuorisotilan kellaritiloissa. Kellaritilat olivat myös koristeltu maalauksin ja lapset ottivat Mörköseikkailu-leikkiinsä vaikutuksia ympärillä olevista maalauksista. Leikki sisälsi hiipimistä, juoksemista, vakoilua ja ryömimistä. Gunilla Lindqvistin (1998, 45-46) mukaan leikillä on myös valtava potentiaali lapsen oppimisen kannalta ja aikuisten olisi hyvä myös osallistua lasten leikkeihin (Lindqvist 1998, 45-46). Vaikka me aikuiset emme osallistuneet leikkiin, annoimme lasten leikkiä rauhassa ja päästää mielikuvituksensa valloilleen.

7.2 Kognitiivinen kehitys

Kognitiivisella kehityksellä tarkoitetaan kehitystä, joka liittyy ihmisen muistiin, havaitsemiseen, ajatteluun, kieleen ja oppimiseen. Arkisesti puhutaankin usein ihmisen tiedollisesta osa-

alueesta. Kognitiiviseen kehitykseen vaikuttaa sekä ympäristö että perimä. (Kurvinen ym. 2013, 144.) Kolmen vuoden iässä lapsi kehittyy kielellisesti hurjaa vauhtia, hän voi oppia noin 10 uutta sanaa päivässä. Lapsi käyttää 3-5 sanan lauseita ja taivuttaa niin verbejä kuin aika-
muotojakin. (Kurvinen 2013, 146.) Tässä iässä lapsi kyselee paljon ja kiinnostuu uusista taidoista (Kurvinen 2013, 146; Oppiminen ja älyllinen kehitys). Lapsi alkaa jo keskittyä asioihin entistä kauemmin, mutta tarvitsee edelleen paljon aikuisen tukea (Kurvinen ym. 2013, 146).

Kolmevuotias osaa puhua jo lyhyitä lauseita ja useita sanoja. Puhe on yleensä selvää ja ymmärrettävää, mutta lapsi voi vielä takella joissain sanoissa tai puhe voi olla toistavaa. Tässä vaiheessa lauseet alkavat kuitenkin monipuolistua, ja lapsi nauttii erilaisista saduista, loruista ja riimeistä. Kolmevuotiaana lapsi on myös erinomainen mallioppija. Hän imee vaikutteita ympäristöstään, ja ottaa esimerkiksi vanhemmistaan mallia. (Oppiminen ja älyllinen kehitys.) Kaikki kerhoon osallistuneet lapset olivat verbaalisesti hyvin kehittyneitä. Kerhossa ei ollut yhtäkään lasta, jolla olisi ollut huomattavia puheentuottamisen tai -ymmärtämisen vaikeuksia. Lasten ikä oli kuitenkin huomattavissa heidän keskustelutaidoissaan, 3-vuotiaiden lasten kanssa tuli puhuttua selkeämmin ja yksinkertaisemmin, kun viisivuotiaan kanssa puhe oli sisällöltään monipuolisempaa.

Nelivuotias taas käyttää jo 5-6 sanan lauseita ja kyselee myös paljon, erityisesti miksi -kysymyksiä. Usein lapsi hallitsee tässä vaiheessa jo joitain tuhansia sanoja ja kykenee käyttämään mielikuvitustaan monipuolisesti. Tällöin myös lukumäärien laskeminen on ajankohtaista. Viisivuotias hallitsee jo sujuvasti äidinkielen taivutussäännöt ja hän osaa kertoa esimerkiksi erilaisia tarinoita. Viisivuotiaana lapsi yleensä puhuu jo selkeästi ja sujuvasti, eikä vaikeat äänneet tuota hankaluuksia. Lapsi myös muistaa kolmiosaisia ohjeita ja osaa yksinkertaisia laskuja. Tässä vaiheessa ajankohtaista on ryhmässä keskittymisen harjoittelu. (Kurvinen ym. 2013, 146.) Ryhmämme viisivuotias osasi keskittyä hyvin ainakin kerhomme ryhmässä ja hänen kanssaan pystyi keskustelemaan luontevasti.

Viisivuotias lapsi alkaa yleensä jo kiinnostua myös työn suunnittelu- ja viimeistelyvaiheista. Hän kokeilee mielellään erilaisia työvälineitä ja materiaaleja. Hän on yleensä innokas oppija, mutta myös kriittinen omia tuotoksiaan kohtaan. (Karppinen 2009, 60.) Kerhossa olleesta 5-vuotiaasta tytöstä havaitsi näitä piirteitä, sillä hän usein suunnitteli tekemisensä etukäteen, ja alkoi vasta sitten toteuttaa suunnitelmiaan. Hän myös työskenteli hyvin tarkasti ja keskittyneesti, ja viimeisteli tuotoksensa loppuun asti. Nuoremmat lapset tekivät suuripiirteisemmin, eikä työn suunnittelu tai viimeistely vaikuttanut olevan heille niin tärkeää. Vanhempi lapsi vaikutti myös suhtautuvan joihinkin töihinsä kriittisemmin kuin nuoremmat lapset, hän pohti ääneen mitä työssä olisi voinut tehdä toisin tai mitä olisi voinut vielä parantaa.

Pienille lapsille voi tarjota myös virikkeeksi matematiikkaa. Yleensä se on mielletty lapsille tarjottavaksi vasta esikouluikässä ja esiopetuksessa, mutta matematiikka on läsnä oikeastaan kaikkialla arjessa. Lapsi kuitenkin oppii numeroita jo ennen esikouluikää ja osaa luokitella asioita sen perusteella, onko jokin asia ominaisuuksiltaan enemmän tai vähemmän kuin toinen. (Hujala & Turja 2011, 219-220.) Lapsethan monesti osaavat laskea kymmeneen jo nelivuotiaina ja osaavat kertoa haluavatko esimerkiksi ruokaa paljon vai vähän, kenties enemmän. Varhaiskasvatuksen käsikirjassa (2011, 221) sanotaan, että on jopa mahdollista tukea 3-4-vuotiaiden lasten matemaattisten taitojen kehitystä siinä määrin, että varhaisella tuella voidaan ennaltaehkäistä niitä matemaattisten perusvalmiusten puutteita, joita esiintyy myöhemmällä iällä (Hujala & Turja 2011, 221).

7.3 Sosiaalinen kehitys

Sosiaalisen kehityksen osa-alueeseen kuuluu lapsen vuorovaikutustaidot ja kyky toimia muiden kanssa. Tämä sisältää muun muassa rooleja ja arvoja, joita lapsi alkaa omaksua lähiympäristöstään ja yhteiskunnasta. Tämä osa-alue nivoutuu tiiviisti yhteen persoonallisuuden kehityksen kanssa, ja tähän vaikuttaa erityisesti lapsen vanhemmat. (Kurvinen ym. 2013, 156.) Kolmevuotias lapsi opettelee leikkien sääntöjä, on kiinnostunut leikkikavereista sekä harjoittelee yhdessä leikkimistä. Tässä ikävaiheessa lapsi usein myös koettelee rajojaan, mutta saa niistä kuitenkin turvaa. (Kurvinen ym. 2013, 159.)

Kolmevuotias lapsi myös opettelee säätelemään omaa tahtoaan ja sen ilmaisua. Uhmaikä tuo lapselle myös itsenäisyyttä, kun lapsi onkin oma erillinen itsensä, irrallaan vanhemmista. (Persoonallisuuden ja tunne-elämän kehitys.) Lapsi nauttii aikuisen kanssa touhuamisesta ja kykenee hetkittäin toimimaan itsenäisesti arkipäivän tilanteissa (Kurvinen ym. 2013, 159). 3-4-vuotias lapsi haluaa usein näyttää olevansa iso ja itsenäisesti pärjäävä, vaikka hän todellisuudessa onkin vielä pieni, ja kaipaa turvallista syyliä ja hoivaa (Persoonallisuuden ja tunne-elämän kehitys).

Kolme ensimmäistä ikävuotta ovat lapsen kehityksen kannalta merkittävimmät, sillä sinä aikana lapsi oppii enemmän taitoja ja asioita, kuin ihminen tulee koskaan enää elämässään oppimaan saman aikarajan sisällä. Toista kolmen vuoden suurta oppimisrypästä ei siis tapahdu. (Keltikangas-Järvinen 2012, 20-25.) Osa lapsista on kolmevuotiaana jo tottunut esimerkiksi päiväkodissa oloon, kun toiset vasta harjoittelevat tätä. (Sosiaalisten taitojen kehitys.)

Kolmevuotiaiden sosiaalisissa taidoissa voi olla suuriakin eroja. Perimä ja synnynnäinen temperamentti vaikuttavat merkittävästi siihen tahtiin, missä lapsi oppii sosiaalisia taitoja. Luontainen valmius ei kuitenkaan määritä sosiaalisten taitojen kehittymistä. (Keltikangas-Järvinen 2012, 49.) Lapselle tulisikin mielestämme luoda riittävästi mahdollisuuksia myös sosiaalisten

taitojen harjoittamiseen. Myös Keltikangas-Järvisen (2012) mukaan esimerkiksi työelämän kannalta sosiaaliset taidot ovat hyvin olennaista hallita (Keltikangas-Järvinen 2012, 12-15). Mikäs sen parempi, kuin opetella näitä taitoja jo lapsuudessa.

Nelivuotiaana kavereiden merkitys kasvaa entisestään, ja lapsi osaa jo leikkiä kaverin kanssa kaksin tai pienessä ryhmässä. Sääntöjen kertaamiseen ja ristiriitojen selvittämiseen tarvitaan kuitenkin vielä aikuista. Tässä vaiheessa lasta kiinnostaa uudet leikit, erityisesti roolileikit ovat suuressa suosiossa. Lasta kiinnostaa myös se, mitä muut hänestä sanovat. (Kurvinen ym. 2013, 159-160; Sosiaalisten taitojen kehitys.) Kerhomme viisivuotias ei tuntunut olevan kovinkaan kiinnostunut siitä, kun eräs pojista toistuvasti huomioi heidän käyvän samassa päiväkodissa.

Viisivuotiaille kaverit ovat hyvin tärkeitä, ja he haluavat kylään toistensa luo myös ilman vanhempiaan. Viisivuotias osaa yleensä keskittyä leikkiin pitkiäkin aikoja, sama leikki voi jatkua ja kehittyä jopa päiviä. Lapsi pystyy myös toimimaan isoissakin aikuisjohtoisissa ryhmätilanteissa. Viisivuotias osaa jo selvittää joitain ristiriitatilanteita itse, mutta joihinkin tarvitsee vielä aikuisen apua. Tässä kehitysvaiheessa lapsi usein ymmärtää toisen pahan olon, mutta saattaa silti toimia itsekeskeisesti. Viisivuotias kehittää taitojaan toisen lohduttamisessa ja ihailee vanhempiansa taitoja, mikä näkyy usein lapsen leikeissä. Leikeissä myös lapsen vuorovaikutustaidot kehittyvät. (Kurvinen ym. 2013, 159-160.)

4-5-vuotiaat lapset jakavat leluja sujuvammin ja vanhemmista erossa oleminen ei tuota niin paljon stressiä kuin aiemmin. Myös vuoron odottaminen ja muiden huomointi alkaa olla helpompaa kuin varhaisemmilla ikäluokilla, vaikka ne eivät välttämättä sujukaan aina täysin mallikkaasti. Tässä iässä lapsilla on taipumusta voimakkaaseen mielikuvitukseen, villeihin tarinoihin liioitteluun ja jopa kerskailuun. Mielikuvitusystävät sekä voimakkaat painajaiset, joita 4-5-vuotiailla voi olla, juontavat juurensa runsaasta ja vilkkaasta mielikuvituksesta. Tämän ikäinen lapsi on myös hyvin herkkä ja voi pahoittaa mieltänsä helpostikin. Ikäkauden kehitykseen kuuluu myös asioiden luokittelu sen perusteella, mitkä kuuluvat yhteen tai ovat samantyyppisiä. (4-5-vuotias.)

Kerhoomme osallistunut viisivuotias lapsi oli hyvä jakamaan ja odottamaan vuoroaan, mutta ei liiemmin vaikuttanut kerskailevalta. Mannerheimin Lastensuojeluliiton Vanhempainnetin mukaan vaikka lapsi näyttää 4-5 -vuotiaana itsenäistyvänsä yhä enemmän ja enemmän, tarvitsee tämänkin ikävaiheen lapsi vanhempiaan monen asian opetteluun, kuten omaehtoisen leikin sujumiseen sekä aloitteellisuuteen. Tässä ikävaiheessa on myös tärkeää tukea lapsen moraalin sekä sosiaalisten taitojen kehitystä ja asettaa aktiivisesti rajoja lapselle. (4-5-vuotias.) Kerhossamme oli yksi tätä ikäluokkaa vastaava lapsi, joka oli selvästi eri kehitysvaiheessa, kuin nuoremmat toverinsa. Viisivuotias ei vaikuttanut tarvitsevänsä vanhempansa tukea yhtä

paljon, kuin nuoremmat lapset. Viisivuotiaan itsehillintä ja itsensä säätelytaidot olivat myös mielestämme huomattavasti kehittyneemmät, kuin nuorempien lasten.

8 OPINNÄYTETYÖN IDEOINTI- JA SUUNNITTELUVAIHE

Ideoimme ja suunnittelimme opinnäytetyötämme ja sen sisältöä huolellisesti. Pohdimme, mitä haluamme sillä tutkia ja mitä haluamme sen pitävän sisällään. Heti alkuvaiheessa kävimme Kansallisella Lastenliitolla tapaamassa yhteyshenkilöämme, jonka kanssa keskustelimme opinnäytetyöstä ja siitä, mitä toiveita Lastenliitolla oli tämän suhteen. Keskustelimme myös työnjaosta ja vastuista, esimerkiksi että kuka hoitaa markkinoinnin ja mainosten teot. Lastenliitto ilmoitti olevansa valmis tekemään mainokset ja markkinoimaan kerhoa, kunhan määrittelisimme kerholle niin sanotusti raamit ja sisällön yleisesti.

Kerhoja on hyvin monenlaisia. Niitä kaikkia yhdistää kuitenkin se, että niistä täytyy etukäteen tehdä jonkinlaiset toimintasuunnitelmat. Suunnitelmassa tulee olla mietittynä kerhon ohjaajat, kohderyhmä, arvioitu kerholaisten määrä, käytettävissä olevat materiaalit, kerhon koontumisaika ja -paikka sekä varat ja varainhankintatavat. Lisäksi suunnittelussa tulee huomioida kerhon tavoitteet, toimintatavat ja sisällöt. Kerhon toimintakauden ohjelma tulee hahmotella ainakin pääpiirteittäin. Tulee kuitenkin muistaa, että kerhojen suunnitelmia on yhtä monta erilaista kuin on kerhojakin. (Kerhotyön käsikirja 1992, 7.) Myös omassa kerhosamme pohdimme näitä seikkoja etukäteen, ja kirjasimme ne opinnäytetyösuunnitelmaamme. Näin pyrimme saamaan kerhosta heti alusta asti mahdollisimman selkeän ja eheän kokonaiskuvan.

Alun suunnittelu- ja ideointivaiheessa olimme yhteistyötahoon paljon yhteydessä sähköpostitse. Hieman ennen kerhon suunniteltua aloitusajankohtaa meille selvisi, että kerhoon ei ollut vielä yhtään ilmoittautuneita osallistujia. Näinpä pyysimme Lastenliitolta postitse heidän tekemiään mainoksia, joita kävimme jalkaisin jakamassa kerhon lähialueelle, esimerkiksi lähiselle ostoskeskukselle ja lähipäiväkoteihin. Lisäksi lähetimme mainoksia vielä sähköpostitse päiväkoteihin ja muihin kerhon teemaan liittyviin tahoihin, kuten taidetalolle. Halusimme osallistua mainosten jakamiseen, sillä uskoimme sen olevan kannattava tapa markkinoida kerhoa tehokkaasti, jotta saisimme tarvittavan määrän osallistujia. Jalkautuminen kannatti, sillä yksi perheistä kertoi nähneensä mainoksen juurikin läheisen ostarin paikkeilla ja kutsui kerhoon mukaansa ystävänsä ja tämän lapsen.

Ennen varsinaisia toimintakertoja kävimme myös Kansallisen Lastenliiton vinkistä Vantaan kierrätyskeskuksella katsomassa, olisiko siellä jotain toimintaamme sopivaa materiaalia. Tällä kertaa sitä ei kuitenkaan löytynyt, mutta päätimmekin kerätä materiaalia suoraan luonnosta ja kotoa. Näin saimme tuotua kerhoon ekologisen näkökulman, ja opettaa kerhoon osallistujil-

le hieman kierrätystä ja erilaisten tavaroiden sekä luonnonmateriaalien uusiokäyttöä. Keräsimme maasta esimerkiksi käpyjä, lehtiä, soraa, hiekkaa ja keppejä. Lisäksi hyödynsimme muun muassa ylijääneet maitopurkit, muovipussit, keksipaketit, kananmunakennot ja vessa-paperirullat.

Teimme heti ensimmäisellä kerhokerralla työnjaon ja sovimme, että jokaisen kerhokerran jälkeen jäisimme keskustelemaan ja refleктоimaan omia tuntemuksiamme ja havaintoja kerhosta. Keskustelimme esiin nousseista havainnoista ja mahdollisista kysymyksistä, mikä mielestämme onnistui ja mikä ei. Lisäksi sovimme, että olisimme vuorotellen kirjoitusvastuussa, ja täten vastuussa oleva kirjoittaisi toiminnasta ja havainnoistamme päiväkirjaa, jota toinen vielä täydentäisi. Kun yksi oli kirjoitusvastuussa, niin silloin toinen vastasi kyselyistä ja niiden kirjallisesta koonnista. Molemmat meistä etsivät varhaiskasvatukseen liittyvää tietoa ja materiaalia teoriakehystä varten, esimerkiksi toiminnan sisällön suhteen erilaisista kirjoista ja internetlähteistä.

Ideointivaihe oli valtavan antoisa työvaihe, jolloin jaoimme huomattavan määrän erilaisia ideoita kerhoon liittyen. Keskustelimme keskenämme runsaasti siitä, millaisia materiaaleja haluaisimme kerhossamme käytettävän ja mitä varsinaisia aiheita toiminnassamme olisi. Kesti kauan aikaa hahmottaa idea yhtenäisestä kylästä, jonka rakentamiseen keskittyisimme. Aluksi nimittäin olimme kaavailleet jokaiselle kerralle jotain yhtä yksittäistä ja erillistä askarteluasiasiaa. Tulimme kuitenkin lopulta siihen tulokseen, ettei se palvelisi pohjimmaista toivettamme lapsen luonnollisen luovuuden ja mielikuvituksen käytöstä ja kehittymisestä. Aikuislähtöinen, mallista tekeminen ei nimittäin kannusta lasta erityisemmin luovaan ideoimiseen.

Eräessä opinnäytetyön suunnitelmaseminaarissa käsiteltiin aihetta, jossa kerholla olisi yksi punainen lanka, yksi yhteinen ja olennainen seikka, joka kannattelisi koko kerhoa - toimisi kerhon vetonaulana ja ikään kuin koukuttaisi osallistujat kerhoon. Eli kerholla tulisi olla yksi yhteinen ja yhtenäinen päämäärä, joka jäisi kesken jokaisen kerhokerran päätyttyä. Ei niin pahasti kesken, että kerhosta lähteminen olisi vaikeaa, vaan sillä tavalla kesken, että sitä haluaisi ehdottomasti tulla jatkamaan seuraavallakin viikolla. Sitten idea kolmiulotteisesta kylästä syntyi ja se sopi kaavailemaamme suunnitelmaan kerrassaan mainiosti. Jokaisella kerhokerralla olisi oma osa-alueensa, jota työstettäisiin, mutta pääidea olisi juurikin yhden kylän rakentaminen.

9 TOIMINTAKERTOJEN KUVAUS

Toteutimme kädentaitokerhoamme Hakunilan nuorisotilalla keskiviikkoiltaisina yhteensä kuusi kertaa. Kerho järjestettiin keväällä, 15.4. - 20.5.2015 - välisenä aikana. Kerhomme suunniteltu toiminta-aika oli kello 17.45 - 18.30, mutta tämä venyi oikeastaan joka kerralla enemmän

tai vähemmän. Olikin siis hyvä, että aikataulujen suhteen meillä oli joustovaraa ja mahdollisuus toimia sen suhteen aina tilanteen mukaan.

Jokaiselle toimintakerralle olimme etukäteen suunnitelleet ja sopineet jonkin yläteeman, jonka mukaisesti toimimme. Näin jokaisella toimintakerralla oli oma teemansa, mutta kaikki kerhokerrat noudattivat yhtä ja samaa yläteemaa. Tällä pyrimme siihen, että kerhoon osallistuville kerhon teema ja tarkoitus olisi mielekäs ja helppo hahmottaa. Teemoitamme olivat esimerkiksi kerhon aloitus ja tutustuminen, kylän pohjan rakennus, hahmojen ja esineiden muovaus sekä kylän viimeistely.

9.1 Kerhon aloitus

Ensimmäisellä toimintakerralla menimme nuorisotilalle ajoissa paikalle, jotta voisimme vielä tarkistaa materiaalit ja käydä illan suunnitelman läpi. Kertasimme mitä aiomme tehdä, miten ja missä järjestyksessä. Olimme suunnittelussa ennakkotiedon varassa, jonka mukaan ilmoittautuneita olisi kolme perhettä. Huomioimme toki myös sen, että kaikki ilmoittautuneet eivät välttämättä tule paikalle, tai että paikalle voi tulla myös perheitä, jotka eivät ole ilmoittautuneet etukäteen lainkaan.

Paikalle saapui ennakkotiedoista poiketen vain yksi vanhempi ja hänen viisivuotias lapsensa. Toivotimme heidät tervetulleiksi ja odottelimme hieman aloitusajan yli, jos muita perheitä saapuisi myöhässä. Odottelun lomassa keskustelimme äidin ja tyttären kanssa ja tiedustelimme mistä he olivat saaneet tietää kerhostamme. Kävi ilmi, että äiti oli nähnyt mainoksen kerhosta Kansallisen Lastenliiton sähköpostilla saapuneesta tiedotteesta ja kiinnostunut sitä kautta.

Tarkoituksenamme oli aloittaa kerho esittelemällä ensin itsemme käyttäen apuna lankakerää, jota heitellään osallistujalta toiselle, niin lapselle kuin vanhemmalle. Näin esittelyjen lomassa langasta muodostuisi niin sanottu hämähäkinseitti, kun jokainen osallistuja pitäisi langasta kiinni vielä esittelynsä jälkeen ja heitettyään sen seuraavalle. Lankakerä olisi myös kädentaitoihin viittaava esine ja siten hyvä alustus kerholle. Koska osallistujia oli niin vähän, niin seittiä ei langasta oikein päässyt muodostumaan, mutta toteutimme tämän kuitenkin vierittämällä lankarullaa pöytää pitkin, jonka ympärillä istuimme.

Lankakeräleikin jälkeen toteutimme vielä suunnittelemamme vessapaperirullaleikin. Pohjustimme leikin kertomalla, että nuorisotalon nuoret olisivat sotkeneet vessapaperilla, jonka vuoksi paperia ei voisi pitää vessoissa kaikkien saatavilla, vaan sitä oli mahdollisuus varata käyttöön nyt sen verran kuin ajatteli sitä tarvitsevänsä. Niinpä jokaisen tuli ottaa rullasta kerhon aikana tarvitsemansa määrä vessapaperia. Korostimme kuitenkin, ettei kovin montaa

arkkia voi ottaa, jotta sitä varmasti riittää kaikille. Vanhempi otti rullasta ensimmäisenä kaksi arkkiä, ja lapsi teki samoin. Niinpä otimme jokainen kaksi arkkiä, jonka jälkeen kerroimme, että todellinen tarkoitus olisi, että jokainen kertoo niin monta hyvää asiaa toisesta, kun itsellään on paperiarkkeja. Aloitimme kertomalla esimerkkinä kaksi hyvää asiaa toisistamme, jonka jälkeen vanhempi kertoi kaksi kehua lapsestaan. Lapsi halusi kertoa viimeisenä, sillä tarvitsi aikaa miettiä. Hän kuitenkin keksi kaksi positiivista asiaa vanhemmasta. Tämä oli myös leikki, joka toimii pienelläkin porukalla.

Alun tutustumis- ja lämmittelyleikkien jälkeen kerroimme kerhostamme yleensä, mikä sen päätarkoitus on ja mitä olimme pääpiirteittäin suunnitelleet tekevämme kerhossa. Tätä myös osallistujat odottivat kuulevansa. Kerroimme, että kerhon jo mainoksessa esiin nousut teema on kolmiulotteinen kylä, ja jokaisella kerralla olisi jonkinlainen oma pääteemansa. Ensimmäisellä kerralla tarkoitus on tutustua toisiimme, ideoida kylää ja sen sisältöä sekä aloittaa kylän pohjan teko, jonka päälle koko kylä rakennetaan.

Muilla kerroilla teemoina olisivat rakennukset, hahmot, luonto ja viimeistely sekä jokin erityinen ja mukava lopetuskerta, johon kerhoon osallistujat saavat myös antaa mahdollisia toiveita tai ehdotuksia. Kysyimme myös miltä alustava suunnitelmamme kuulosti heidän mielestään, ja he tuntuivat pitävän ideoista. Erityisesti lapsi tuntui olevan innoissaan, hän hymyili kovasti ja alkoi heti kertoa ehdotuksiaan kylän suhteen, mitä sinne voisi rakentaa ja mikä tulisi mihinkin paikkaan. Myös vanhempi oli suunnittelussa kovasti mukana alusta asti, tuki lapsensa toiveita ja auttoi lasta suunnittelussa.

Kirjoitettuamme kaikki esiin nousseet ideat fläppipaperille, aloitimme pohjan teon leikkaamalla ja teippaamalla pahvilaatikon osallistujien haluamalla tavalla. Pohjaan rakennettiin myös siltoja ja suunniteltiin rakennusten sekä vesistöjen paikat tulevia kertoja varten. Osallistujat tuntuivat olevan molemmat innokkaina mukana, ja osallistuivat koko ajan aktiivisesti rakentamiseen ja askarteluun. Lapsi varsinkin ideoi alusta asti sitä, miltä haluaa kylän näyttävän ja mitä tehdään seuraavaksi. Hän halusi itse esimerkiksi leikata, liimata ja teipata suunnittelemiensa siltoja.

Kerhon lopussa pyysimme vanhempaa täyttämään joka kerran lopussa jaettavan kyselylomakkeen. Tällä aikaa itse siistimme hieman paikkoja ja lapsi piirteli innostuneen oloisena seinällä olevalle suurelle paperille. Seinän paperilla luki: ”Mitä toivotte kerholta” ja toivoimme osallistujien kirjoittavan tai piirtävän sinne vastauksensa silloin, kun itseltä tuntuu parhaalta se tehdä. Alun perin tähän oli tarkoitus vastata ennen pohjan tekoa, mutta vähäisen osallistujamäärän vuoksi oli mielestämme luontevampaa, että siihen saa mennä kirjoittamaan silloin kun itse haluaa. Myös vanhempi kävi kirjoittamassa siihen ennen lähtöä.

Lopussa osallistujat sanoivat molemmat tykänneensä kerhosta ja siellä olost. Tämän pystyi huomaamaan myös siitä, ettei lapsi olisi malttanut lähteä pois kerhon loputtua. Vanhempi kuitenkin sanoi, että olisi kiva, jos kerhoon tulisi jatkossa muitakin osallistujia. Hän sanoi mainostavansa kerhoa vielä lapsensa päiväkodissa sekä kertovansa tutuilleen kerhostamme. Molemmat sanoivat myös tulevansa seuraavalla viikollakin. Toki tulee huomioida, että kaikki eivät uskalla antaa kriittistä ja rehellistä palautetta kasvotusten. Siitä huolimatta toivoimme itsekin, että seuraavalla kerralla olisi hieman enemmän osallistujia ja että tällä kerralla mukana ollut perhe tulisi jatkossakin kerhoomme.

Kerhon oli myös tarkoitus kestää vain 45 minuuttia, mutta vähäisen osallistujamäärän vuoksi hyödynsimme käytettävissä olevan ajan pidentämällä kerhon toiminta-aikaa. Kysyimme heti alussa osallistujilta, voisivatko he olla tarvittaessa pidempään vai lopetammeko mainoksessa ilmoitetun ajankohdan mukaan. He kuitenkin pystyivät olemaan paikalla kello 19 asti, joten pidimme kerhoa siihen saakka. Olimme myös etukäteen sopineet, että jos kello 18.30 alka-vaan kerhoon olisi saapunut osallistujia, toinen meistä olisi mennyt heitä jututtamaan ja tiedustelemaan, voisivatko he mahdollisesti tulla aiempaan ryhmään muiden kanssa.

Mielestämme näillä osallistujilla tuntui olevan jo valmiiksi läheinen suhde, joten heidän välinen vuorovaikutuskin oli sujuvaa ja ongelmattonta. Lapsi halusi tehdä paljon itse, mutta antoi kuitenkin äidin auttaa ja heidän välinen yhteistyö toimi näkemyksemme mukaan varsin hyvin. Vanhempi kuunteli lastaan ja kannusti häntä ideoimaan. Meistä vaikutti siltä, että he viettävät muutenkin paljon aikaa yhdessä.

9.2 Lankakeriä ja maitopurkkeja

Olimme taas paikalla hyvissä ajoin etukäteen, valmistelemassa tilaa ja materiaaleja, joita olimme saaneet käsiimme jo huomattavasti enemmän kuin ensimmäisellä kerralla. Ensimmäinen kertahan oli joka tapauksessa tarkoitettu pääosin tutustumiseen sekä pohjan työstämiseen, joten materiaalien pieni määrä ei tosiaan silloin haitannut. Lisäksi pystyimme hätätapauksessa lainaamaan nuorisotilalta kaappien kätköistä löytyviä välineitä, kuten siveltimejä ja viilipurkkeja. Kartonkeja, maaleja, liimoja tai muita kuluvia materiaaleja emme kuitenkaan nuorisotilalta lainanneet, sillä ne eivät olleet meille tarkoitettuja.

Kerhoon saapui tällä kertaa viisi perhettä. Tästä olimme todella positiivisesti yllättyneitä. Vanhempina oli vain äitejä, mutta suurin osa lapsista poikia. Lasten ikäjakauma oli 3-5 vuotta, nuorimmat täyttämässä tänä vuonna neljä. Uusien perheiden määrän ollessa noin suuri, päätimme ottaa uudelleen lankakeräleikin, jossa kerä kiersi pöydällä henkilöltä toiselle, muodostaen huomattavasti monimutkaisemman seitin kuin ensimmäisellä kerralla. Tutustumisen

ohessa kerroimme uusille perheille kerhomme ideaa sekä tiedustelimme mistä he olivat saaneet tiedon kerhon olemassaolosta.

Tutustumisen jälkeen haimme kylän pohjan, jonka työstäminen jatkui. Edellisellä kerralla tuttu perhe lähti luontevasti jatkamaan hiekkarannan ja järven tekoa. Uudet perheet mietiskelivät alkuun, mitä he haluaisivat työstää ja ryhtyivät hekin hommiin. Maitopurkit olivat suuri hitti, olimme säästäneet niitä rakennusmateriaaliksi ja se selvästi kannatti. Kerhon aikana neljä lasta oli työstänyt maitopurkista rakennuksen. Lapset halusivat maalata rakennukset mieleisillään väreillä, mutta käytössämme oli ainoastaan pienet purkit sormivärejä. Pullovärit olisivat olleet toimivampi ratkaisu rakennusten värittämiseen. Huomattuamme pullovärien tarpeellisuuden, päätimme olla seuraavaksi yhteydessä yhteistyökumppaniimme materiaalihankintojen tiimoilta.

Huomasimme, että uudet perheet olivat keskenään kavereita jo ennestään. Eivät kaikki neljä uutta perhettä, vaan pareittain. Äidit olivat ilmeisesti halunneet niin lapsilleen kuin itselleenkin tuttuja ihmisiä mukaan kerhoon. Tuttuus oli toisaalta hyvä, toisaalta haastava ominaisuus. Kaksi kaverusta villitsivät toisiaan ja olivat hyvin vilkkaita, keskittyen huomattavasti enemmän yhdessä leikkimiseen ja pelleilyyn, kuin itse askarteluun. Toinen toisilleen tuttu parivaljakko oli rauhallisempi ja he keskittyivät omien askartelujensa etenemiseen, välillä jutellen joko omalle tai kaverin äidille tai kaverilleen.

Kuva 1: Kylän pohjan teko täydessä vauhdissa.

Pohdimme vilkkautta ja sitä, olivatko pojat todella vain energisempiä tapauksia. Mahtoiko heitä vähän jännittää uudet, vieraat lapset ja vanhemmat vai olisikohan kyseessä voinut olla eräänlainen esittämisen tarve. Lapset kyllä osallistuivat askarteluunkin vanhempiensa kanssa, mutta näillä kahdella perheellä ei ollut varsinaisesti lähikontaktia itse kylään. He olivat ajautuneet suuren pöydän äärelle niin, että he olivat varsin kaukana kyläkokonaisuudesta. Muut

perheet olivat leirytyneet tehokkaasti kylän ympärille. Mahtoiko lapsia ja heidän vanhempiaan vaivata myös tuo? Mahtoivatko he kokea olevansa toimeettomia ja erillisiä? Yritimme kyllä kohottaa ryhmähenkeä alun tutustumisleikillä, mutta voi olla, että ainakin lapset turhautuivat hetkellisestä toimeettomuudesta.

Huomasimme, että nuorempien lasten vanhemmat auttoivat paljon lapsiaan haastavammissa tehtävissä, kuten leikkaamisessa. Vanhemmat myös kannustivat lapsiaan ja heittäytyivät itsekin suunnittelu- ja toteutustyöhön. Huomasimme myös yhteistyötä eri perheiden välillä. Yksi äiti rakensi puita vessapaperirullista ja vihreästä huovasta, kun eräs lapsista tiedusteli saisiko maalata puiden rungot ruskealla värillä. Nuoremmilla lapsilla ideointi ja suunnittelu eivät olleet yhtä hedelmällistä kuin vanhemmalla lapsella, joka on myös voinut vaikuttaa osaltaan siihen, mitä he ovat kerhossa halunneet työstää.

Tarkemmin tarkasteltuna vanhemmat keskittyivät pitkälti omien askartelujensa sekä ideoidensa pariin ja lapset omiinsa. Lapsi maalasi maitopurkkia ja vanhempi kehitti urheilukenttää. Hienoa, että vanhemmatkin olivat innokkaasti tekemässä - ajattelimme vain aluksi, että vanhemmat ja lapset voisivat kerhossamme tehdä asioita yhdessä, tekemällä yhteisiä asioita. Toisaalta, onhan yhdessä erillisten asioidenkin tekeminen miellyttävä tapa viettää aikaa ja todella ihana huomata myös vanhempien viihtyvän kerhossa.

Kerhoaika ylittyi noin viidellätoista minuutilla, joka tuntui varsin sopivalta. Kerhon kokonaisajaksi muodostui siis kuutisenkymmentä minuuttia. Tutustumisleikki vei lopulta aika suuren siivun käytävissä olevasta ajasta ja leikin aikana lasten suusta kuuluikin kysymys: ”Voisiko alkaa jo hommiin?” Myös vanhemmat totesivat, että aika kului nopeasti ja toivoivat, että seuraavalla kerralla voisi ryhtyä suoraan puuhastelemaan, kun tutustumisleikkejä ei tarvitsisi enää olla.

Perheet siis selvästi olivat tulleet kerhoomme askartelemaan ja odottivat kovasti suunnittelua ja tekemistä. Me kuitenkin halusimme luoda ryhmäyttävän kokemuksen sekä vähän tutustua kerhomme jäseniin. Tutustumisleikin lomassa nimittäin selvisi, että ainakin kahdella äidillä oli alle puolivuotiaat vauvat kotona ja he olivat tulleet vanhemman lapsen kanssa kerhoon. Tällainen informaatio on meidän opinnäytetyömme kannalta mielenkiintoista ja tätä emme ehkä olisi saaneet kuulla, mikäli tutustumisleikkiä ei olisi pidetty. Päätimme kuitenkin mukailla perheiden toiveita ja pitää leikit minimissä, mahdollistaen tehokkaan ajankäytön itse askarteluun. Päätimme siis toisen kerhokerran aikana, ettei suunnittelemissamme alku- ja loppuleikkejä pidetäkään. Leikkien poistaminen ohjelmasta myös mahdollisti liukuvamman aloitus- ja lopetusajankohdan, joka toivottavasti oli perheiden mieleen.

9.3 Värioppia ja hiekkalaatikoita

Kolmannella kerralla paikalla oli kolme perhettä, he kaikki osallistuivat kerhoon myös viime kerralla ja yksi perheistä on ollut mukana alusta asti. Jatkoimme siitä mihin edellisellä kerralla jäimme, eli jatkoimme pohjan ja rakennusten tekoa. Kaksi perhettä tuli hieman etuajassa, ja he pääsivät aloittamaan hieman aiemmin. Tämä ei kuitenkaan haitannut, sillä päätimme jo edellisellä kerralla, että emme teekään enää alussa mitään alkuleikkejä.

Tällä kerralla mukana ollut poikakaksikko oli selvästi viime kertaa villimmällä tuulella. Viimeksi pojat olivat koko kerhon ajan rauhallisia ja toimintaan orientoituneita. Alussa pojat jaksoivat keskittyä hyvin tekemiseen ja he esimerkiksi maalasivat maitotölkkejä ja tekivät hiekkalaatikkoo kylään. Loppua kohden keskittyminen tuntui kuitenkin herpaantuvat, ja he juoksentelivat ympäriinsä leikkien itse keksimäänsä mörköseikkailu - leikkiä. Välillä he palasivat kylän ääreen ja vanhemmat yrittivät saada heitä keskittymään askarteluun. Mielenkiinto askarteluun ei ollut huipussaan, eivätkä he jaksaneet keskittyä yhteen asiaan pitkäksi ajaksi kerrallaan.

Levottomuus nousi esille myös palautekyselyssä ja yksi äideistä epäilikin tämän johtuneen sateisesta päivästä. Koko päivän oli nimittäin satanut vettä, eivätkä lapset olleet päässeet ulkoilemaan ja täten purkamaan energiaansa kunnolla. Tämä voi siis olla yksi mahdollinen syy, mutta emme voi olla asiasta varmoja. Voi myös olla, että pojat eivät tällä kertaa muuten vain jaksaneet keskittyä toimintaan vaan halusivat leikkiä omia leikkejään. Kerhoon osallistunut tyttö oli kuitenkin tälläkin kerralla rauhallinen ja keskittynyt toimintaan, ja jaksoikin osallistua kylän rakennukseen koko kerhon ajan.

Rusasen ja muiden (2014, 35) mukaan luovuuteen kuuluu usein virtauksen kokemus, eli eräänlainen flow -tila. Tällöin lapsi on niin syventynyt ja sitoutunut omaan toimintaansa, että hän menettää ajan ja paikan tajun hetkellisesti. Tällöin toiminta tuntuu helpolta, ja se on tasapainossa lapsen itselleen asettamien vaatimusten kanssa. Lapsella on rauha keskittyä ja suorittaa toiminta alusta loppuun. Luovan prosessin tukemisessa on myös tärkeää, että lapselle annetaan palautetta. Myönteisellä palautteella voidaan suunnata lapsen huomio tehtävän ratkaisemiseen. (Rusanen ym. 2014, 35.) Mielestämme olisikin hienoa, jos kerhoon osallistunut tyttö päätyikin välillä tällaiseen flow -tilaan kerhossa ollessaan.

Tällä kerralla pullovärien käyttö ja värien sekoittelu oli osallistujien keskuudessa suosittua. Jo edelliskerralla olimme kiinnittäneet huomioita pullovärien kaipuuseen. Kaikki hyödynsivät värejä johonkin valitsemaansa asiaan ja niitä innostuttiin myös sekoittamaan keskenään. Teimmekin tätä varten paperille kuvia, jossa näytettiin esimerkein mitä värejä syntyy, kun eri värejä sekoittaa keskenään. Tämä oli myös luonteva keino opettaa lapsille värioppia ja sitä,

miten eri värejä saa itse tehtyä. Materiaaleista myös hiekka vaikutti olevan suosittu lasten keskuudessa, sillä moni halusi hyödyntää sitä esimerkiksi tekemällä hiekkarannan tai hiekkalaatikon. Kartonki taas tuntui olevan sellainen materiaali, mitä ei tullut hyödynnettyä juuri lainkaan kylän teossa.

Äidit tuntuivat tekevän paljon itse, he saivat uusia ideoita ja jatkoivat keskeneräisten kohtien tekoa. Pojat tekivät kerhon loppuvaiheessa enää melko vähän, vaikka äidit heitä yrittivätkin rohkaista ja innostaa tekemään. Kaikki äidit auttoivat ja neuvoivat lapsiaan kaikessa tekemisessä, ja olivat lastensa tukena. Vanhemmat keskustelivat myös keskenään siitä, mitä tehdään minnekin ja siten ottivat toisensa hyvin huomioon. Välillä äidit auttoivat myös toistensa lapsia, eikä vain omia. Sekä lapsilla että vanhemmilla tuntui kuitenkin olevan tälläkin kerralla paljon ideoita kylän tekoon, ja kokonaisuus edistyiikin tehokkaasti.

Poikien innokkuus ja energia sai meidät pohtimaan myös sitä, olisiko alussa sittenkin hyvä olla jokin energinen leikki, jonka avulla pojat jaksaisivat sitten keskittyä askarteluun ja rauhallisempaan toimintaan paremmin. Toisaalta taas käytettävissä oleva aika oli mielestämme sen verran lyhyt, että itse toiminnalle jäisi tällöin liian vähän aikaa. Tilat toivat myös omat rajoitteensa liikkumisen suhteen, eivätkä kaikki osallistujat myöskään innostuneet tästä ideasta. Kerhon pojat olivat iältään nuorempia, kuin kerhoon osallistunut tyttö. Oli siis mielestämme luonnollistakin, että he eivät jaksaneet keskittyä toimintaan yhtäjaksoisesti samalla tavalla kuin vanhempi lapsi. Pojat usein myös mielletään tyttöjä villimmiksi ja kerhossamme tehdyt havainnot tukivat tätä ajatusta. Varsinaista luotettavaa tutkimusnäyttöä ei aiheesta kuitenkaan ole osoitettu.

Tällä kertaa osallistuimme hieman myös itse toimintaan tekemällä väriopillisen mallikuvan värien sekoittamisesta sekä pari hahmoa esimerkeiksi, jotta osallistujat saisivat tästä mahdollisia ideoita tuleville kerroille. He voisivat vaikkapa halutessaan hyödyntää tekniikkaa ja tehdä samalla tyylillä mahdollisesti muita eläimiä tai hahmoja. Perheet lähtivät liukuen pois, kukin omaan tahtiinsa. Liukumavara vaikutti meistä todella toimivalta ratkaisulta, sillä osallistujat saivat kaikessa rauhassa tehdä työnsä sellaiseen pisteeseen, josta sitä olisi miellyttävä jatkaa seuraavalla kerralla.

Vanhempien lähdettyä mietimme kerhomme kokoa ja tulimme siihen tulokseen, että mikäli kolmannelle kerralle olisi tullut vielä pari perhettä lisää edelliskertaan nähden, olisi tilassa ollut varsin ahdas tunnelma. Viisi lasta ja aikuista sekä kaksi ohjaajaa tekee yhteensä 12 henkilöä. Tuo määrä pystyi vielä toimimaan tilassa luontevasti, mutta seitsemän perhettä ohjaajineen olisi ollut jo reilusti haastavampaa hallita. Me ohjaajatkin nimittäin osallistuimme ajoittain lasten luovuuden tukemiseen sekä heidän auttamiseensa. Emme olisi ehtineet vält-

tämättä keskittyä yhtä kiireettömästi kohtaamisiin lasten kanssa, mikäli heitä olisi ollut vielä enemmän.

9.4 Pullataikinaa vai muovailuvahaa?

Neljännellä toimintakerralla Tiia oli sairaana, joten hän ei päässyt paikalle kerhoon. Tällä kerralla paikalla oli kuitenkin Kansallisen Lastenliiton edustaja, joka tuli sovitusti seuraamaan kerhoa, sen toimintaa ja ohjaajuuttamme. Hän myös avusti tarvittaessa, jutteli perheiden kanssa ja auttoi esimerkiksi siivouksessa. Kerhokerrasta suoriuduttiin hyvin, vaikka toinen ohjaajista joutuikin olemaan poissa.

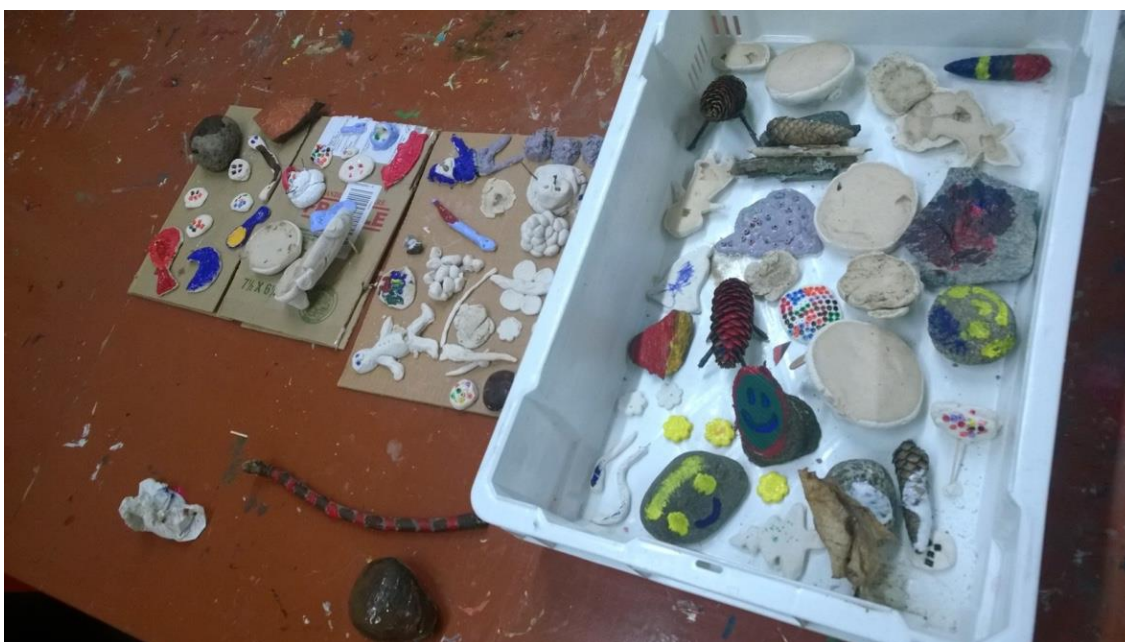
Tällä kerralla teemana olivat hahmot ja niiden muovailu taikataikinasta. Osa taikinasta oli tehty jo etukäteen, mutta päätimme tehdä sitä vielä lisää ennen kerhon alkua. Aiemmillä kerhokerroilla paikalla olleet kaksi perhettä tulivat yleensä etuajassa paikalle, joten päätimme odottaa heidän saapumista paikalle. Näin pääsimme osallistamaan lapset taikataikinän tekoon ohjaajan kanssa. Pojat tulivat kerhoon melko riehakkaan oloisina ja äänekkäinä, mutta he rauhoittuivat saadessaan laskea ainesosia taikinaan ja keskittyä sen valmistamiseen. Näin saatiin myös kulutettua aikaa, kun odotettiin muiden perheiden saapumista. Tällä kertaa olimme päättäneet aloittaa toiminnan ajallaan ja yhteisesti, jotta taikataikina saadaan jaetua tasapuolisesti kaikille.

Paikalle saapui samat viisi perhettä kuin toisella toimintakerralla. Taikinän jaon yhteydessä perheille kerrottiin taikataikinasta yleisesti ja että siitä saa muovailua mitä ikinä kukin haluaa kylään luoda. Taikinasta olisi voinut tehdä esimerkiksi ihmisiä, eläimiä tai vaikka esineitä. Kaikki aloittivatkin muovailun heti innokkaasti, jotkut lapset tosin miettivät pitkään mitä muovailisivat. Paikalla olleen tytön oli vaikea päättää mitä alkaisi tehdä, kun taas osa pojista ei tuntunut oikein itse keksivän, mitä taikinasta voisi tehdä. Tällöin kuitenkin äidit auttoivat heitä antamalla ideoita, mitä he voisivat tehdä tai he kyselivät suoraan mitä pojat haluaisivat muovailla. Pienen rohkaisun ja ideoinnin jälkeen pienimmätkin alkoivat muovailla ja alkoivat saada myös omia ideoita muovailun suhteen. Moni tuntui muovailevan ruokaa, esimerkiksi pitsaa. Kun yksi lapsista teki pitsan, sen jälkeen moni muukin halusi tehdä sellaisen. Kylää varten muovailtiin muun muassa skeittilauta, ihmisiä, jäätelöitä ja eläimiä. Myös äidit osallistuivat muovailuun ja hekin näyttivät olevan innokkaasti mukana toiminnassa.

Viime kerralla poissa olleet pojat päätyivät jälleen välillä piirtelemään tusseilla paperille ja he kysyivätkin melko pian aloittamisen jälkeen, että milloin he saavat piirtää tusseilla. Pojat piirtelivät välillä ja toisinaan taas jatkoivat muovailua äitiensä pyynnöstä. Loppuvaiheessa kun pojat saivat muovailunsa valmiiksi, ohjaaja näytti edellisellä kerralla tekemiään esimerkkihahmoja ja ehdotti poikienkin tekevän sellaiset, tai jotkut samalla tekniikalla tehdyt eläi-

met kylään. Toinen äideistä innostui tästä kovasti ja hän alkoi tehdä tällaisia poikansa kanssa. Tähän hän sai pojankin taas keskittymään, eikä kumpikaan pojista enää mennyt piirtämään. Toiset pojat jaksoivat tällä kertaa keskittyä melko hyvin, vaikka loppuvaiheessa hekin päätyivät välillä jatkamaan viime kerralla keksimäänsä mörköseikkailu - leikkiään. Tyttö muovaili alusta loppuun asti äitinsä kanssa, eikä hän olisi taaskaan malttanut lopettaa toimintaa kerhon lopussa.

Muovailun aikana havaitsimme, että osalle annettu taikinamäärä riitti hyvin kerhon loppuun asti, mutta nopeammille tekijöille taikinaa olisi saanut olla vähän enemmän. Vehnäjauhot kuitenkin loppuivat kesken, eikä nuorisotilallakaan ollut niitä lainattavissa, niin emme päässeet tekemään taikataikinaa enempää. Osalla taikina tuntui myös olevan löysähköä, mutta jauhojen puutteen vuoksi emme päässeet enää muokkaamaan taikinaa kiinteämmäksi. Pääosin taikina oli kuitenkin muovailuun sopivaa, ja kaikille riitti siitä muovailtavaa ainakin lähes koko toimintakerran ajaksi.

Kuva 2: Taikataikinan muovailun tuotoksia.

Tälläkin kerralla äidit auttoivat ja tukivat lapsiaan koko toiminnan ajan. He tekivät omia muovailujaan, mutta kuitenkin tarkkailivat koko ajan mitä heidän lapsensa tekivät ja että tarvitsivatko he apua tai neuvoja. Äidit juttelivat jonkin verran myös keskenään, erityisesti he, jotka tunsivat toisensa jo entuudestaan. Lapset taas eivät juurikaan jutelleet keskenään, poikkeuksena he, jotka olivat jo entuudestaan kavereita. Tosin tällä kertaa paikalle tullut poika mainitsi jälleen heti kerhon alussa, että on samassa päiväkodissa paikalla olleen tytön kanssa ja tervehti häntä. Poika oli antanut tämän huomionarvoisen seikan jokaisella kerralla, jolla oli ollut paikalla. Tähän vähäiseen keskinäiseen keskusteluun vieraiden perheiden kanssa

vaikuttaa varmasti se, että neljä perheistä on tullut ikään kuin tuttavaperheen kanssa kerhoon, ja näin turvautuvat toisiinsa ja toistensa seuraan. Lapset luonnollisesti juttelevat ja leikkivät kaverinsa kanssa, jonka tuntee jo entuudestaan.

Olisikin mielenkiintoista nähdä millainen tilanne olisi, jos kukaan ei tuntisi toisiaan entuudestaan, tai jos kerhokertoja olisi ollut enemmän. Kerhossa oli vain yksi tyttö ja hän oli muita vanhempi, pohdimme tämänkin seikan vaikuttavuutta kaverisuhteiden muodostumiseen. Tyttö voi olla kiinnostunut erilaisista asioista ja erityyppisistä leikeistä kuin muut kerhon lapset, tai pojat saattoivat vain vierastaa uutta tuttavuutta. Poikien äidit ihmettelivätkin tytön rauhallisuutta ja hyvää keskittymiskykyä, poikien intoutuessa juoksentelemaan kerhon lopussa. Tämä myös tuotti keskustelua ja kokemusten vaihtoa vanhempien keskuudessa lastensa luonteenpiirteistä ja sattumuksista.

Kerhon lopussa myös Lastenliiton edustaja totesi alun perin suunnitellun ryhmäkoon olevan liian suuri. Hänen mielestään oli onni, että kerhoon ei osallistunutkaan niin monta perhettä. Nyt paikalla ollut osallistujamäärä oli hänen mielestään sopiva. Mikäli osallistujia olisi ollut enemmän, toiminta ei olisi sujunut niin hyvin, kuin se tällä kokoonpanolla sujui. Tästä olimme ohjaajina myös samaa mieltä, ja pohdimmekin samaa asiaa edellisen kerran päättyessä.

9.5 Jospa sittenkin piirtämistä

Ennen kuin varsinainen kerho alkoi, menimme paikalle valmistelemaan tilaa ja tarkastamaan missä kunnossa taikataikinamuovailut olivat viikon kuivumisen jälkeen. Taikinahahmot, jotka olivat laitettu pahville kuivumaan, olivat hyvin pitkälti jumissa pahvissa kiinni ja osa jopa harmiksemme hajosi. Jotkin taikinasta muovailut hahmot olivat niin suuria, etteivät olleet ehtineet kuivua kokonaan viikossa. Huomasimme, että taikinan kanssa muovaillessa olisi hyvä antaa ohjekoko, ettei teoksista tulisi valtavia, jotta muovailut ehtisivät kuivua tavoiteajassa. Lisäksi muovailuja olisi ideaalista käydä kääntämässä, jotta pohjakin kuivuisi kohtuullisessa ajassa. Eikä märkää taikinaa kannata laittaa pahville tai paperille kuivumaan, vaan mielellään jopa leivinpaperille, jotta se varmasti irtoaa alustastaan ja rikkoutumisilta välttyttäisiin.

Paikalla oli kolme tuttua perhettä, yhden ollessa poissa ja yhden lapsen tulleen kerhoon isovanhempiensa kanssa. Isovanhempien saapuminen kerhoon oli meille mieluisa yllätys, sillä ajattelimme heti, että onpas sitoutunut perhe. Lapsen osallistuminen haluttiin varmistaa, vaikka äiti ei pääsisikään kerhoon mukaan lapsen kanssa. Isovanhempien ilmestyminen paikalle sai meidät myös pohtimaan isovanhempi-lapsenlapsi kerhoa. Kerhoa, jonne isovanhemmat ja lapsenlapset voisivat tulla viettämään mukavaa aikaa yhdessä, jos se vain logistisesti on perheille mahdollista. Tällainen kerho mahdollistaisi vanhemmille pienen hetken omaa aikaa ja isovanhemmille enemmän aika lapsenlapsen tai -lasten kanssa.

Tämän kerran aiheena oli edelliskerran hahmojen maalaus sekä kylän viimeistelyn aloittaminen. Kylän pohjassa oli vielä pahvia näkyvillä ja osa rakennuksille varatuista paikoista oli tyhjillään. Kerhon lopussa pohjan pahvi olikin saatu peittoon ja rakennukset liimattua paikoilleen. Kehitettiin kylään taas yksi hiekkalaatikkokin lisää. Hiekka on ollut yksi lasten suosikkineistä kerhossamme ja hiekkalaatikoita tulikin kylään useita.

Kaikki aloittelivat toimintaansa hahmojen ja kivien maalaamisella. Olimme siis tuoneet kerhoon myös materiaaliksi kiviä, keppejä ja käpyjä, joita lapset hyödynsivätkin reippaasti kylän rakentamisessa. Maalaus sujui aluksi hienosti kaikilta, värejä sekoiteltiin varmoin ottein, olihan sitäkin päästy jo harjoittelemaan kerhossa aiemmin. Pojilta meinasi vain mielenkiinto lopahtaa ja kolme poikaa siirtyi lattialle piirtelemään tusseilla. Mielenkiinto piirtämiseen oli vähällä lakata myös, sillä tusseja oli niin vähän, että niistä meinasi syntyä riitaa.

Piirtely lattialla rauhoittui heti, kun toinen meistä istui alas poikien kanssa ja jutteli pojille piirtämisestä sekä ohjeisti poikia vuorottelemaan tusseilla. Eräs poika sai idean mennä etsimään lisää erivärisiä tusseja ja hänen löytäessään pari uutta väriä, ryntäsi hän ohjaajan luokse esittelemään löytöjään. Ohjaajan ihastellessa lapsen aarteensintätaitoja, ryntäsivät muutkin pojat metsästäämään uusia tusseja. Lopulta tussien etsiminen ja värien nimeäminen olivat huomattavasti kiinnostavampia aktiviteetteja, kuin niillä piirtäminen.

Kun pojat olivat aikansa tusseja etsineet, löytäneet niitä ja tuoneet ne ohjaajan ihasteltavaksi, kaksi poikaa ryhtyi vielä piirtämään näillä tusseilla, yhden siirtyessä takaisin maalaushommiin. Eräs poika huomasi kaverinsa menneen maalaamaan, ihmetteli tätä tapahtumaa ja kysyi kaveriltaan, miksei tämä enää piirrä. Kaverin vastatessa, että haluaa maalata, meni tämäkin poika takaisin maalauspuuhiin. Lopulta piirtämässä oli enää yksi poika, joka halusi kokeilla kaikki tussit läpi ja sen tehtyään hänkin halusi jo siirtyä takaisin maalaushommiin.

Mielenkiintoista oli huomata se, millainen vaikutus aikuisen läsnäololla oli piirtämiseen. Lasten ollessa ensin keskenään, kinaa syntyi vähän väliä. Aikuisen tullessa paikalle ohjaamaan tilannetta rauhoittumaan, lapset pystyivät toimimaan tilanteessa toisiaan kunnioittaen. He myös mielellään kertoivat siitä, mitä milloinkin piirsivät. Uusien tussien löytäminen oli myös todella mielenkiintoista seurattavaa. Lapset vaikuttivat kuin imevän positiivisen palautteen itseensä ja tuntuivat kaipaavan sitä lisää. Aikuisen kehuessa yhden lapsen aarteensintätaitoja, halusivat muutkin heti osallistua tussien etsintään ja sitä kautta saada kehuja löydöksistään. Tätä positiivista vahvistamista olisi voinut hyödyntää kerhossa lähes loputtomasti. Ehkä kehuminen olisi pitänyt lapset kiinnostuneina myös askarteluun?

Kun hahmot olivat pitkälti saaneet värinsä, siirtyi osa perheistä itse kylän kimppuun. Toiminnan monipuolisuus oli siis huomattava etu tällä kerralla. Kun keskittyminen herpaantui yhteen asiaan, oli tarjolla muitakin vaihtoehtoja. Maalaamiseen kyllästyessä kylä oli heti selän takana odottelemassa viimeistelyä. Eräskin poika halusi ennen lähtöä tehdä kylään oman, suuren hiekkalaatikkonsa, eikä suostunut lähtemään kotiin, ennen kuin hiekkalaatikko oli valmis. Onneksi olimme pojan kaverin kanssa auttamassa tässä etapissa ja hiekkalaatikko saatiin tehtyä, jotta poika pääsi tyytyväisenä lähtemään.

Kiinnitimme huomiota edelliskerralla mietityttäneeseen asiaan, eli siihen, miten perheet käyttäytyisivät, mikäli se oma kaveriperhe ei olisikaan paikalla. Tällä kerralla asetelma nimitäin oli otollinen tämän asian tarkkailuun. Perheet, jotka yleensä keskustelivat pääosin kaveriperheensä kanssa, ottivat nyt huomattavasti enemmän kontaktia muihin perheisiin. Olosuhteiden sanelemana he siis kuitenkin luontevasti keskustelivat muiden kerhossa olevien perheiden kanssa lapsistaan sekä erilaisista kommelluksista, joita lapsille usein tapahtuu. Olimme nimittäin pohtineet, että jäisikö jokin perhe kerhosta pois, mikäli kaveriperheelle tulisikin este ja saimme huomata, että ei osallistuminen ole kaverin paikalle saapumisesta kiinni - onneksi.

Toisaalta, kerhoa oli jo viidennen kerran, eli perheet olivat jo hieman tutumpia toisilleen. Myös tämä voi heijastua siihen, kuinka paljon kaverin läsnäolo vaikuttaa käytökseen. Lapsetkin ottivat toisensa huomioon ja tekivät yhteistyötä keskenään esimerkiksi hiekkalaatikon tekemisessä. Tällaisia tapahtumia voisi mahdollisesti syntyä ajan myötä enemmän, mikäli kerho olisi jatkunut vielä useamman viikon. Selkeää ryhmäytymistä ja mullistavia kokemuksia ei näin lyhytkestoisessa kerhossa välttämättä saisi aikaiseksi, mutta näiden kokemusten valossa pidempikestoisessa kerhossa olisi hyvinkin mahdollista muodostaa uusia, pysyvämpiä kaverisuhteita sekä avoimempaa keskustelua.

Lasten kanssa piirtäessä, kertoivat lapset perheistään. Mikäli lasten puheisiin on uskominen, oli kerhossamme peräti neljä perhettä, joissa oli myös pienempi vauvaikäinen lapsi. Näiden tietojen valossa voimme siis todeta kerhomme keränneen osallistujia sellaisista perheistä, joissa äiti oli hoitovapaalla pienen lapsen kanssa, isän käydessä töissä. Kerhoon osallistuminen siis mahdollistaa isälle aikaa vauvan kanssa ja äidille aikaa vanhemman lapsen kanssa. Kerhomme siis todellakin on ajanut asiaansa siinä, että vanhemmat ovat tulleet sinne nimenomaan viettämään aikaa lastensa kanssa, yhdessä askartelua tehden. Kerhoon osallistuminen yhdessä lapsen kanssa voi olla myös äideille miellyttävä väylä päästä välillä tuulettumaan ja tapaamaan muita äitejä.

Tuttuun tapaan vanhemmat ja lapset tekivät yhteistyötä, vanhempien ja isovanhempien kannustuksessa ja rohkaistessa lapsiaan. Äidin ja tyttären yhteistyö oli erityisen kiinnostavaa kat-

seltavaa, he tuntuivat olevan loistava työpari. He keskustelivat paljon tekemisen lomassa ja tiedustelivat toistensa työvaiheita ja suunnitelmia. Poikien ja vanhempien yhteistyö vaikuttaisi olevan enemmän sellaista, että vanhemmat neuvovat ja ohjeistavat lasta tekemään ja suorittamaan jonkin tietyn asian, jonka jälkeen mietitään, mitä seuraavaksi tehtäisiin. Tähän eroon saattaa hyvinkin vaikuttaa myös lapsen ikätason mukainen kehitys, sekä se, miten lapsi on yleensä tottunut toimimaan askarrellessaan.

Pienemmät lapset voisivat hyötyä malleista ja ohjeista, sillä he mahdollisesti painivat toteutusongelmien kanssa. Kaikki tekniikat eivät välttämättä olleet heille vielä tuttuja. Uskomme myös pienemmällä lapsilla olleen hyvät visiot siitä, mitä he haluaisivat tehdä. He mahdollisesti eivät vain osanneet vielä jäsentää, kuinka tekisivät sen kaiken, jos esimerkiksi saksetkaan eivät olleet vielä kunnolla hallinnassa. Ryhmän ainoa viisivuotias oli hyvin luova ja ryhtyi rohkeasti toimeen, kun oli keksinyt itselleen tekemistä. Hänelläkin ideointi vei suuren osan ajasta, eikä hän malttanut millään lähteä kerhosta pois. Lapsen äidin näkemyksen mukaan ideointi vie lapselta paljon aikaa, jolloin aikaa tekemiseen jää vähemmän. Tekemisen lomassa ideointia tulee lisää ja kerho ikään kuin loppuu jo, kun lapsi on juuri päässyt vauhtiin.

Olimme halunneet kerhollamme mahdollistaa lapsen luonnollisen luovuuden toteuttamista, jonka vuoksi siis päädyimme kerhossamme siihen, että emme juuri valmiita malleja lapsille näyttäneet. Halusimme, että lapsetideoivat itse mahdollisimman paljon ja yrittävät keksiä miten he toteuttaisivat ideansa. Osa lapsista tuntui kuitenkin jostain syystä hieman vierastavan tällaista työskentelyä. Ehkä se johtuu siitä, että siihen ei vain ole totuttu. Tottumisen puute voi johtua siitä, ettei tilaisuuksia luovuuteen ole juuri ollut. Mallioppiminen, jota useissa päiväkodeissa harjoitetaan, keskittyy nimenomaan tekniikoiden hallinnan opetteluun. Kaikki leikkaavat saman pääsiäispupun siksi, että opetellaan saksien käyttöä ja siihen riittää varsin hyvin sama kuvio kaikille. Saksienkin käyttöä voisi opetella vapaammin ja luovemmin antamalla lapselle vapauden leikata paperista mitä vain, aikuisen tietysti valvoessa turvallisuutta sekä oikeaoppista otetta ja tekniikkaa.

9.6 Keksejä, mehua ja lohikäärme

Tämä kerta oli kerhomme viimeinen ja iloksemme kaikki perheet tulivat paikalle viimeistelemään kylää. Kerhon yleinen tunnelma ja ilmapiiri huokuivat iloa ja intoa. Kylä oli aseteltu pöydälle odottelemaan loppusilauksia. Kylän vierellä olivat lasten muovailemat hahmot, jotka olivat olleet toisenkin viikon kuivumassa nuorisotilan suihkutilassa. Suurimmat taikataikinamuovailut eivät olleet ehtineet kuivua toisenkaan viikon aikana. Tätä hämmästelimme paikalla yhdessä osallistujien kanssa. Pieni pohjan kosteus ei kuitenkaan haitannut, vaan hahmot saatiin siitä huolimatta maalattua toivotun värisiksi ja aseteltua seikkailemaan kylään.

Illoin puheensorina valtasi kerhotilan, kun perheet alkoivat valua kerhoon. Kaikki materiaalit oli aseteltu valmiiksi paikalle, joten toimeen ryhtyminen oli tehty helpoksi ja houkuttelevaksi. Tästä huolimatta osa pojista intoutui taas mieluummin piirtämään lattialle tai leikkimään. Kolme poikaa joutui vuorottelemaan kahdella tussilla, sillä viime kerralla löydetyt tussit olivat siirretty nuorisotilan toimesta jonnekin muualle. Tussien vuorottelu sujui äitien opastuksella rauhallisesti, eikä kinaa syntynyt. Leikkiminen sen sijaan meinasi äityä riehumiiseksi, jonka rauhoittamiseen myös ohjaajat osallistuivat. Vanhemman sana ei tuntunut riittävän painavalta, joten ohjaajina koimme yleisen järjestyksen olevan myös meidän vastuulamme.

Vanhemmat yrittivät ohjata piirtäviä poikiaan takaisin askartelujen pariin muistuttamalla heitä siitä, että oli viimeinen mahdollisuus kylän työstämiseen. Poikia sai houkuttaa askartelun pariin tovin, ennen kuin he innostuivat taas kylän rakentamisesta. Kaikille heille keksittiin kuitenkin tekemistä, kuten hahmojen viimeistely ja niiden asettelu kylään. Keksi eräs lapsi tehdä kylän järveen vielä lohikäärmeenkin viimeisellä kerralla. Idea oli kerrassaan nerokas ja lohikäärmeestä tuli todella upea. Koko kylästä tuli aivan mielettömän hieno ja siitä voimme kiittää luovia ja innokkaita kerhomme osallistujia.

Kuva 3: Lohikäärme ja muut kylän asukit.

Kun kylä oli saanut viimeiset silauksensa, oli aika nauttia mehusta ja kekseistä, joita olimme halunneet tarjota osallistujille kiitoksena yhteistyöstä ja osallistumisesta. Herkut kelpasivat hyvin lapsille, mutta vanhemmat eivät tohtineet herkkuihin koskea, vaikka kerroimme niiden olevan tarjolla ihan kaikille. Huomasimme, että meidän ohjaajien olisi todennäköisesti pitä-

nyt säännöstellä keksien syömistä hieman tiukemmin. Osa lapsista koki asiakseen syödä niin paljon ja niin nopeasti kuin vain ehtivät, ennen kuin äiti kieltää syömästä enempää. Näimme asian tiimoilta myös pientä tahtojen taistoa, kun eräs poika julisti syövänsä vielä lisää äidin kielloista huolimatta. Vanhemman rooli rajojen asettamisen suhteen on ilman muuta haastava ja me olisimme myös voineet noudattaa yhtenäisempää linjaa vanhempien kanssa herkkujen suhteen.

Muistimme kehua ja kiittää kaikkia osallistujia panoksestaan kerhoomme. Lasten ja heidän vanhempien luoma lämmin ja hyväksyvä ilmapiiri oli kerhomme yksi kulmakivistä. Kerhoomme oli osunut sellaisia perheitä, jotka todella vaikuttivat olevan aidosti kiinnostuneita luovasta tekemisestä ja joille yhteinen tekeminen näytti olleen suurin syy tulla kerhoon. Mielestämme kerhomme onnistui erinomaisesti ja osallistujien palautteen perusteella myös lapset ja vanhemmat pitivät kerhosta hurjasti. Olimme onnistuneet tavoitteissamme, eli mahdollistimme perheille paikan, jossa luova yhdessä tekeminen ja kiireettömyys olivat avainsanoja. Monet osallistajat toivoivatkin, että vastaavaa kerhoa olisi myös jatkossa saatavilla. Lisäksi kaikki vanhemmat olivat sitä mieltä, että voisivat hyvin jatkaa vastaavan toiminnan parissa lapsensa tai lastensa kanssa. Vanhemmat, lapset ja me ohjaajat viihdyimme kerhossamme ja lopputulos oli mieltä lämmittävää.

Suureksi kysymysmerkiksi osallistujille ja meille ohjaajille jäi kylän kohtalosta - voisiko sitä saada mihinkään esille? Emme valitettavasti voineet antaa osallistujille vastausta, sillä emme itsekään vielä tuolloin tienneet saisiko kylää esille minnekään. Kansallisen Lastenliiton Vantaan paikallisyksikön päätiloihin sitä ei kuulemma ainakaan olisi voinut mahduttaa. Yritimme tiedustella myös Hakunilan nuorisotilalta, mikäli he olisivat voineet ottaa kylän näyttille jonkin, mutta heiltä emme saaneet vastausta ensinkään.

Kehotimme vanhempia kuvaamaan kylää viimeisellä kerralla, jotta kaikille jäisi konkreettinen muisto hienosta kokonaisuudesta. Monet lisäksi halusivat viedä muovailemiaan ja rakentamiaan hahmoja myös kotiin. Lapset vaikuttivat olevan silminnähden ylpeitä teoksistaan, vanhemmat lapsistaan ja me ohjaajat koko kerhostamme. Vaikka suunnitelmat muuttuivat tekemisen ohella jatkuvasti ja jouduimme luopumaan alku- ja loppuleikeistä, joiden toivoimme lisäävään yhteenkuuluvuuden tunnetta ja auttavan ryhmäytymisessä, ei leikit ja leikkiminen lopulta olleet kerhon perimmäinen tarkoitus. Onnistuimme rakentamaan kokonaisuuden, joka toivottavasti palveli osallistujien toiveita yhtä paljon kuin se palveli meidän toiveitamme. Muokkasimme toimintaamme yhtenään asiakaslähtöisesti ja osallistujia kuunnellen.

Kuva 4: Kylän parkkipaikka ja sen ympäristö kuvattuna.

9.7 Dokumentointi

Dokumentoinnin avulla prosesseja voidaan tarkastella jälkeenpäin ja palata menneisiin tapahtumiin. Kyse on prosessien havainnoinnista ja näkyväksi tekemisestä myöhempää tarkastelua varten. Dokumentointi perustuu havaintoihin, ja sitä voi tehdä muun muassa kirjaamalla, valokuvaamalla, nauhoittamalla tai haastattelemalla. Varhaiskasvatuksessa tällä pyritään yleensä tallentamaan työskentelyn merkityksellisempiä hetkiä ja oppimiskokemuksia sekä hahmotella näkyväksi koko prosessin kaari. (Rintakorpi 2009, 85.)

Opinnäytetyössämme dokumentoimme kerhoa jokaisen toimintakerran jälkeen kirjaamalla, että mitä teimme milläkin kerralla ja millaisia havaintoja teimme. Lisäksi keskustelimme ja refleктоimme toimintakertaa heti sen päätyttyä ja osallistujien lähdettyä. Pohdimme muun muassa, että mikä mielestämme onnistui ja mikä ei, mikä olisi voinut mennä paremmin ja millaisia havaintoja teimme osallistujista. Dokumentoimme toimintaa myös valokuvaamalla kylää ja sen edistymistä joka kerralla, otimme pääosin kuvia pelkästään kylästä, ilman että kukaan osallistuja olisi kuvassa. Otimme myös muutamia kuvia osallistujista, jos he antoivat siihen luvan.

Kirjaamisen ja valokuvien lisäksi keskustelimme osallistujien kanssa kerhosta ja sen toiminta-ajatuksista, pyysimme heiltä avoimesti mielipiteitä ja palautetta kerhosta. Vielä tämän lisäksi osallistujat täyttivät joka kerhokerran lopussa kyselylomakkeen, jolla pyrimme saamaan lisää palautetta kerhosta ja sen mielekkyydestä. Viimeisellä kerhokerralla osallistujat täytti-

vät tämän kyselylomakkeen sijasta loppukartoituskyselyyn, joka oli hieman kyselylomaketta laajempi.

Kuva 5: Valmis kylä.

10 TOIMINTAKERTOJEN TOTEUTUKSEN JA SUUNNITELMAN VERTAILU

Suunnitelmamme muuttui hieman ajan myötä, mutta ei mitenkään kovin radikaalisti - ainakaan sen jälkeen, kun pohjimmainen idea kylästä oli syntynyt. Vähäisen osallistujamäärän vuoksi ryhmien määrä tyhistettiin kahdesta yhteen, ja lasten ikäjakauma muuttui 4-7-vuotiaista 3-5-vuotiaisiin. Totesimme, että ikä ei ole niin tärkeä seikka, kunhan saamme kerhoon innokkaita osallistujia. Lisäksi päätimme joustaa aikatauluissa ryhmämuutoksen vuoksi, ja aloituskerta siirtyi parilla viikolla, jotta ehdimme saada kerhoon osallistujia. Kerhon oli alun perin tarkoitus alkaa jo 1.4.2015, mutta näytti siltä, että emme olisi saaneet siihen mennessä yhtään osallistujaa. Päätimmekin aloittaa kerhon vasta 15.4.2015, jolloin ilmoittautuneita olikin jo muutama.

Olimme suunnitelleet pitävämmemme ensimmäisellä kerralla useamman tutustumisleikin osallistujien ryhmäyttämistä varten. Lisäksi tämän jälkeen oli tarkoitus, että joka kerran alussa olisi joku lyhyt yhteinen leikki, ja joka kerhokerta myös päätettäisiin johonkin lyhyeen mukavaan leikkiin. Kerhokertojen alettua huomasimme kuitenkin pian, että aikaa oli muutenkin hyvin rajallisesti, ja että perheet eivät innostuneet leikeistä, vaan he halusivat päästä askartelemaan ja itse varsinaisen toiminnan pariin. Päätimme siis yhdessä tuumin, että tutustumisleikkierros jäi ainoaksi varsinaiseksi leikiksi kerhossamme. Olivathan perheet tulleet sinne askartelemaan, eivätkä leikkimään.

Lisäksi jätimme kokonaan pois suunnittelemamme ja tekemämme alkukartoituskyselyyn. Tämäkin olisi vienyt liikaa aikaa, emmekä lopulta kokeneet sitä niin tarpeelliseksi ja välttämättömäksi. Ajattelimme, että vanhemmat saattavat kokea suuren kyselylomakemäärän ahdistavaksi ja turhauttavaksi. Niinpä tyydyimme joka kerran lopussa jaettavaan lyhyeen kyselyyn ja viimeisellä kerralla jaettavaan loppukartoituskyselyyn, jotka nekin vaikuttivat jokseenkin

puuduttavilta, kun vastauksia katsoi. Joka kerralla lomakkeisiin ei edes vastattu niin huolellisesti, kuin olisimme toivoneet.

Olimme alun perin pitänyt suunnitelmamme toiminnan suhteen varsin avoimena ja suurpiirteisänä. Emme halunneet kahliutua liian tiukkoihin aikatauluihin tai vaatimuksiin. Jätimme aikatauluille liikkumavaraa korostaaksemme kiireettömyyttä, joka oli eräs kerhomme kantava voima. Tekeminen ei missään nimessä ollut kellotettua, emmekä hoputtaneet ketään poistumaan, jos jokin teos oli vielä kesken. Huolehdimme kuitenkin aikatauluista siinä määrin, että meidän oli tarkoitus poistua nuorisotilalta siihen mennessä, kun tilavarauksemme päättyi. Halusimme ehtiä siivoamaan kerhohuoneen sekä kertaamaan tapahtumia osallistujien lähdettyä.

Kohderyhmämme koki mielenkiintoisen muutoksen. Olimme suunnitelleet, että kerhoon osallistuisi työssäkäyviä vanhempia lapsineen. Kuitenkin suurin osa kerhomme osallistuneista vanhemmista oli äitejä, joilla oli kotona alle vuoden ikäinen vauva, jota toinen vanhempi jäi hoitamaan kotiin sillä välin, kun äiti tuli vanhemman lapsen kanssa kerhoon viettämään yhteistä aikaa. Kohdeyleisömme siis lopulta koostui pääosin hoitovapaalla olevista äideistä, eikä työssäkäyvistä vanhemmista. Tämä ei tietenkään vaikuttanut kerhomme toimintaan millään tavalla, mutta toi uutta näkökulmaa arviointiin sekä havainnointiin.

11 YHTEENVETO JA TULOKSET

Kokosimme joka kerhokerran jälkeen kyselyn muodossa osallistujilta palautetta ja mietteitä kerhon suhteen. Lisäksi viimeisellä kerhokerralla oli hieman kyselyä laajempi loppukartoitus. Näistä saamistamme vastauksista kokosimme jokaisen kerhokerran jälkeen tiivistelmän. Tällä pyrimme saamaan yleiskuvan siitä, millaiseksi osallistujaperheet olivat kerhon mieltäneet ja mitä mieltä he siitä olivat. Kysely oli joka kerralla samanlainen viimeistä kerhokertaa lukuun ottamatta, joten myös osallistujien vastaukset olivat joka kerralla melko samantyyppisiä. Mielestämme oli kuitenkin hyvä ja hyödyllistä saada joka kerralta kirjallista palautetta ja mahdollisia kehitysideoita jatkoa ajatellen. Lisäksi pyysimme yhteistyötahonamme toimineelta Kansalliselta Lastenliitolta kirjallisen palautteen toiminnastamme ja toteuttamastamme kerhosta.

Ajattelimme kyselylomakkeiden olevan anonyymimpi vaihtoehto kuin haastattelu, sillä kirjalliset vastaukset sai jättää kerhon pöydälle niin, ettemme me ohjaa jatkaan lopulta enää tienneet kuka niihin oli vastannut. Kyselylomakkeiden kysymysten on kuitenkin oltava aina selkeitä ja mielellään ytimekkäitä. Lomakkeita tehdessä pohdimme pitkään, mitä oikeastaan haluamme tietää. Mitä sellaista voisimme kysyä, joka hyödyttäisi meitä tulosten arvioinnissa ja toisi mahdollisesti vahvistusta teoriapohjalle? Kysymykset eivät saaneet olla mitenkään latautuneita tai luotaantyöntäviä, eikä liian tungettelevia tai henkilökohtaisuuksiin meneviä. Lo-

pulta kyselylomakkeiden tarpeellisuutta voikin arvioida jopa hyvin kriittisesti. Olisimmeko pärjänneet kerhomme arvioinnissa ilman lomakkeita? Todennäköisesti kyllä.

Kyselyjen koonti

Kyselyn ensimmäisessä kysymyksessä kysyttiin, että millä mielellä vanhemmat ja lapset tulivat kerhoon. Vastaukset olivat joka kerralla melko samanlaisia ja samantyyppisiä. Äidit vastasivat tullessaan kerhoon usein esimerkiksi iloisella, uteliaalla tai askartelumielellä. Eräs äiti toivoi myös lapselleen erilaista tekemistä. Lasten kerrottiin tulleen kerhoon hyvällä, kiinnostuneella, iloisella ja jopa jännittyneellä sekä innostuneella mielellä. Myöhemmillä kerroilla innostus tuntui jopa kasvaneen, kun äidit vastasivat tullessaan mahtavalla, hyvällä ja reippaalla mielellä, samoin kuin lapsensakin. Eräs äiti vastasi lapsen tulleen kerhoon innostuneena päästessään maalaamaan. Eräällä kerralla äiti kertoi lapsen olleen väsynyt ennen kerhoon tuloa, mutta perille päästyään lapsi oli taas innostunut tekijä. Olikin mukava kuulla kerhon innostaneen ja saaneen lapsen virkeämmälle tuulelle.

Toisessa kysymyksessä kysyttiin, minkälaisia kokemuksia vanhemmat saivat tänään. Äidit kertoivat yleensä saaneensa mukavia kokemuksia ja heidän mielestään yhdessä touhuaminen sekä askartelu olivat kivaa ajanvietettä. Tämä oli myös kerhomme keskeinen tarkoitus. Osa korosti oman lapsensa kanssa yhdessä tekemistä, toinen taas kaverin kanssa yhdessäoloa. Eräs äiti mainitsi myös ohjaajien olleen todella mukavia ja rempseitä, mikä oli myös mukava kuulla. Erityisesti eri materiaalien maalaaminen ja muovailu tuntui palautteen mukaan olleen mieluista. Äidit vastasivatkin muovailun itse tehdyllä muovailuvahalla olleen hauskaa, taikinaa kutsuttiin myös pullataikinaksi. Yksi äiti mainitsi lapsensa tykänneen askarrella kepeistä erilaisia asioita ja isoäiti mainitsi lapsen saaneen kokemuksia siitä, mitä esimerkiksi kävyistä voi tehdä.

Kolmanneksi kysyttiin, mitä kokemuksia lapsi tänään sai. Yksi äiti vastasi lapsensa olleen hiukan villillä tuulella, mutta toivoi lapsen saaneen hyviä ja mukavia kokemuksia. Muut äidit vastasivat usein lastensa saaneen hyvän mielen ja kivoja kokemuksia. Eräs äiti vastasi lapsensa päässeensä esimerkiksi muovailemaan kaikkea mitä mielikuvitus vain keksi ja käyttämään kädentaitojaan. Kokemukset ovat arvokkaita ja halusimmekin, että niin lapset kuin vanhemmat pysähtyisivät miettimään kerhossa viettämänsä aikaa. Vastaukset olivat pääsääntäisesti positiivisesti latautuneita, vaikka kysymyksen asettelu olisi mahdollistanut myös negatiivisten kokemusten kirjaamisen.

Neljänneksi kyselyssä kysyttiin, opittiinko jotain uutta, ja jos oppi, niin mitä. Eräs äiti mainitsi kylän rakentamisen hauskaksi ideaksi, kun taas toinen mainitsi yhteistyön. Äidit kertoivat lastensa oppineen muun muassa värien käyttöä ja asioiden luomista. Monille taikataikinan

muovailu tuntui olevan uusi asia, ja suurin osa pitikin taikinasta muovailua hyvänä oivalluksena ja ideana. Tämä kysymys tuntui kuitenkin olevan joka kerralla melko haastava, sillä siihen eivät läheskään kaikki aina vastanneet, tai siihen vastattiin hyvin lyhyesti. Oli kuitenkin hauska huomata, että eräskin äiti oli tässä kohtaa oivaltanut hänen ja hänen lapsensa olevan hyviä maalareita.

Viidennessä kysymyksessä kysyttiin, että millä mielellä vanhemmat ja lapset lähtevät kerhosta. Kerhosta lähdettiin muun muassa tyytyväisin, riemukkein, innostunein ja hyvin mielin. Yksi mainitsi tässä myös sen, ettei hänen lapsensa olisi edes halunnut lähteä pois kerhosta. Kertoi eräs äiti lähteneensä kerhosta pirteämpänä kuin tullessa! Mahtava palaute kerta kaikkiaan, jos kerho toimii piristeenä vanhemmille. Yksi äiti oli myös vastannut, että hän sekä hänen lapsensa lähtevät kerhosta hyvillä mielin, ensi kertaa odotellessa.

Kuudentena oli vapaamuotoinen kohta, johon sai halutessaan kirjoittaa muuta palautetta. Tähän kohtaan äidit vastasivat satunnaisesti, ja moni jätti tämän usein kokonaan tyhjäksi. Saimme tähän monenlaisia kommentteja, kuten kerhon olleen hyvä ajatus sekä saimme kuulla olevamme mukavia vetäjiä. Yksi äideistä kirjoitti yhteisen teeman olleen hauska ja siihen oli hänen mielestään saatu kivasti erilaisia osa-alueita mukaan. Hän myös kirjoitti: ”Toivottavasti tällaisia järjestetään jatkossakin.” Oli mieltä lämmittävää saada tällaista palautetta ja huomata, että kerhosta todella tunnutaan pidettävän. Eräs toinen äiti taas vastasi ”Hyvä fiilis” ja aika kului nopeasti puuhastellessa.

Tällaiset positiiviset palautteet tuovat hyvän mielen. On mukava kuulla kerhosta pidettävän ja perheiden tulevan sinne mielellään. On hieno huomata, että aika kuluu perheiden mielestä nopeasti ja näin voimme uskoa toiminnan olevan heidän mielestään mielekäästä. Myös yksi lapsista totesi kerhon lopussa äidilleen, että aika kului taas niin nopeasti kerhossa. Kaikki tähän osioon saamamme kommentit olivat positiivisia, joista tuli meille hyvä mieli. Toki olisi ollut opettavaista saada myös rakentavaa kritiikkiä ja esimerkiksi kehitysehdotuksia. Onneksi huomasimme niitä kerhon edetessä itse ja osasimme muovata kerhoa sopivammaksi.

Loppukartoitusten koonti

Kuudennella, eli viimeisellä kerralla meillä oli vanhemmille luvassa erilaiset kysymykset, jotta saisimme laajemmin palautetta kerhosta. Lisäksi koimme, että vanhemmat varmaan osaltaan puutuivat vastaamaan joka kerta samoihin kysymyksiin. Loppukartoituksen kysymykset olivat kuitenkin luonteeltaan samantyyppisiä kuin kyselyt. Loppukartoituksella pyrimme saamaan perheistä niin sanotusti enemmän irti ja suuntaamaan kysymykset niin, että ne palvelisivat mahdollisimman hyvin opinnäytetyömme tarkoitusta.

Ensimmäisenä tiedustelimme mitkä vanhempien ja lasten toiveet kerhon suhteen toteutuivat tai eivät toteutuneet. Yksikään vanhempi ei ollut vastannut mitään toiveiden toteutumattomuudesta. Eräät kertoivat hienon pienkylän olevan itsessään jo toteutunut toive, kaikki tärkeät elementit saatiin kylään ja lopputulos oli onnistunut. Eräs perhe arvosti materiaalien monipuolisuutta sekä tekemisen runsasta valikoimaa. Lisäksi arvostettiin yhdessä tekemistä ja sitä, että lapset saivat askarrella oman mielensä mukaan. Toisena tiedustelimme mikä kerhossa toimi tai ei toiminut. Vastauksena oli usein että kaikki toimi, tai meni hyvin. Materiaalien monipuolisuus sai kiitosta, sekä tehtävien jaksotus. Ilmeisesti aika vain tuntui erään perheen mielestä loppuvan kesken. Toisen perheen vastauksessa vanhempi kertoi poikien keskitymisen askarteluun herpaantuneen herkästi, sillä leikkiminen tuntui ajoittain olevan mielenkiintoisempaa. Kerhon tapahtumista ja tuotoksista kerrottiin kotona myös isälle ylpeänä.

Kolmantena halusimme tietää löysivätkö vanhemmat jotain uutta yhteistä tekemistä lapsensa kanssa. Eräs äiti oli vastannut askartelevansa ehkä liian vähän yhdessä lapsen kanssa ja pohti, jos kuitenkin ryhtyisi siihen vähän useammin. Toisessa perheessä taas askarrettiin yhdessä runsaasti muutenkin, mutta isommalla porukalla yhteisen projektin tekeminen toi toimintaan sitä jotain. Joillekin perheille askartelu oli kokonaan uusi juttu. Neljäs kysymys oli hieman haastavampi, kysyimme kokivatko vanhemmat, että kerhoon osallistumisella olisi ollut vaikutusta lapsen ja vanhemman väliseen vuorovaikutukseen. Tämän kysymyksen kohdalla oli kaksi tyhjää vastausta. Yhdessä tekemisen katsottiin kuitenkin olevan yleisesti jo oivaa laatu-aikaa, oli se mitä tahansa lapsi-vanhempi aikaa. Positiiviseksi koettiin myös, ettei huomiota tarvinnut jakaa, vaan se pystyi antamaan suoraan mukana olleelle lapselle.

Viidentenä kysymyksenä tiedustelimme mahtoivatko vanhemmat oppia kerhon aikana jotain uutta itsestään. Tähän saimme vain yhden vastauksen, jossa luki että vanhempi oppi hölläämään vähän kontrollia. Olimme toivoneet saavamme hieman laajempia pohdintoja vastauksiksi, mutta kysymys on varmasti ollut haastava, eikä siihen ole osattu ehkä varautua. Lisäksi vanhemmat täyttivät lomakkeet juuri ennen lähtöä, joten sekin on voinut vaikeuttaa kattavan tai rauhasa harkitun vastauksen keksimistä.

Kuudes kysymys liittyi siihen, aikoivatko vanhemmat jatkaa vastaavien kädentaitojen parissa lapsen kanssa myös jatkossa. Tähän oli iloksemme jokainen perhe vastannut myöntävästi. Kerhomme oli siis selkeästi onnistunut antamaan positiivisen kuvan yhdessä tekemisestä käsitöiden parissa. Tai sitten vanhemmat ovat halunneet vain näyttää hyvältä paperilla ja kirjoittaneet myöntävät vastaukset, koska olettivat meidän haluavan kuulla juuri sen vastauksen. Viimeinen kysymys oli ihan vain vapaan sanan muu palaute, joka yleisesti on ollut tyhjä kenttä todella usein. Tälläkin kerralla kolmessa paperissa ei ollut vastauksia. Kahdessa perheessä kuitenkin oltiin sitä mieltä, että kerhon idea oli hyvä ja vanhemmat ilmaisivat kiinnostuksensa vastaavaa tai samanlaista kerhoa kohtaan myös jatkossa.

Oli mukava että äidit vastasivat kyselyymme, vaikkakaan kaikki eivät vastanneet jokaiseen kysymykseen. Ihanteellista olisikin, että jokainen vanhempi olisi vastannut kyselyyn ja sen jokaiseen kysymykseen. Näin saisimme monipuolisemman kuvan kerhosta ja perheiden ajatuksesta sitä kohtaan. Oli kuitenkin mukava huomata, että kaikki tulivat kerhoon positiivisin mielin ja myös lähtivät sieltä hyvillä mielin. Oli myös mukava saada ohjaajina positiivista palautetta heti alkuun, sekä kerhon idean suhteen. Oli ilo huomata myös vanhempien olleen kylän rakentamisesta innostuneita ja heidän lähteneen siihen avoimesti mukaan. Lomakkeiden purkuja tehdessä meille tuli todella hyvä mieli ja meille varmistui kerta kerralta paremmin, että kerho todella on hyödyllinen ja mukava tapa lapsille ja vanhemmille viettää aikaa yhdessä.

Tietysti tuloksia pitää arvioida osaltaan myös kriittisesti, mutta kerhon yleinen positiivinen ilmapiiri ja osallistujien innokkuus sekä iloisuus kielivät kerhon olleen eräänlainen menestys, ainakin osallistujien ja meidän ohjaajien silmissä. Olemme opiskelijoina vakuuttuneita, että oikeanlaisella kohdennetulla markkinoinnilla kerhoidea on täysin käyttökelpoinen Kansallisen Lastenliiton kerhovalikoimaan. Kunhan vain muistaa pitää kerhokoon sopivana ja varata tilan sen mukaan, ettei siellä pieni sotku haittaa. Tärkeää on, että jokainen saa touhuta rauhassa ilman kiirettä.

Saimme myös arvioinnin kerhosta yhteistyökumppaniltamme. Tuossa palautteessa Kansallisen Lastenliiton Vantaan paikallisyhdistyksen toiminnanjohtaja kertoi heidän näkemyksensä kerhomme etenemisestä sekä onnistumisesta. Oheinen arviointi kokonaisuudessaan löytyy myös liitetiedostoista (Liite 5). Arvioinnissaan Marttinen kertoo kerhomme olleen onnistunut, jonka vuoksi toivomme kerhon päätyvän heidän ohjelmistonsa osaksi jo valmiiksi laajaa kerho- tarjontaa. Olikin mukava kuulla, että myös yhteistyökumppanimme oli tyytyväinen kerhoon.

Lähetimme yhteistyökumppanillemme vielä opinnäytetyömme seminaariversion sähköpostilla, toivoen saavamme palautetta myös kirjallisesta tuotoksestamme. Emme ehtineet valitettavasti liittää kirjallisen tuotoksen arviointia liitteeksi, sillä valmistumispäivä lähestyi, eikä vastausta tahtonut toiminnanjohtajalta kuulua. Lähetämme heille vielä lopullisenkin version luettavaksi, kun prosessi on saatettu loppuun saakka, jotta he voivat hyödyntää työtämme parhaalla katsomallaan tavalla.

11.1 Mietteet kyselyiden tulosten suhteen

Saamiamme palautteita oli mukava ja myös opettavaista lukea. Oli erittäin miellyttävää saada palautetta suoraan perheiltä, ja näin saada tietää heidän ajatuksiaan kerhosta. Toivoimme saavamme myös kehitysideoita, mutta niitä ei juuri tullut. Palautteiden kautta ymmärsimme kuitenkin joitain uusia asioita ja näkökulmia, joihin sitten reagoimme ja toimimme toiveiden

mukaisesti. Oli myös sydäntä lämmittävää kuulla, että perheet olivat viihtyneet kerhossa ja toivoivat samankaltaista toimintaa jatkossakin. Toisaalta taas lasten ääni ja mielipiteet jäivät vähemmälle huomiolle, sillä toiveistamme huolimatta vanhemmat täyttivät kyselyt ja loppukartoituksen pääosin itse. Jotkut äideistä kysyivät myös lastensa mielipiteitä, mutta eivät läheskään kaikki.

Kyselyiden myötä huomasimme, että äidit eivät pääsääntöisesti oppineet mitään uutta. Tämä voi hyvinkin pitää paikkansa, mutta jos kysymyksiä olisi ajatellut laajemmin, olisi niissä voinut olla potentiaalia vaikka mihin. Vastaajien avoimuus ja kyky heittäytyä pohtimaan vaikeitakin asioita perinteisten mallien ulkopuolelta, voi olla ratkaiseva tekijä kyselylomakkeiden hyödyllisyyttä arvioitaessa. Olisimme voineet käydä yhdessä läpi kyselylomakkeen ja antaa vaikkapa malliesimerkin jokaisesta hieman vaikeammasta ja moniulotteisemmasta kysymyksestä. Tämä olisi ehkä voinut kannustaa vanhempia pohtimaan laajemmin oppimisen merkitystä sekä lähtökohtia. Olisi ollut hienoa lukea oivalluksia vanhemmuudesta, läsnäolosta tai selkeästä kehityksestä lapsen ja vanhemman välisessä suhteessa. Todennäköisesti nämä olivat liian kunnianhimoisia toiveita näin lyhytkestoiseen kerhoon sisällytettynä, eikä meillä olisi ensimmäisellä kerhokerralla muuta kerhossamme ollutkaan, kuin tutustumista ja lomakkeiden läpikäyntiä.

Vanhemmat ovat voineet olla niin sisällä kerhon käsityömaailmassa sekä lapsen näkökulmassa, etteivät ole ehkä osanneet ajatella kerholla olleen suuremman luokan pohjimmaisista näkökulmista, kuten vanhemmuuden vahvistaminen tai lapsen ja vanhemman välisen vuorovaikutuksen kehittyminen. Pohdimme sitä, olisiko vanhemmille pitänyt kuitenkin kertoa juurta jaksain, mitä tarkalleen ottaen tutkimme, jotta he olisivat osanneet vastata lomakkeisiin siitä näkökulmasta, josta ne olivat alun perin rakennettukin. Vanhemmat kyllä tiesivät, että tutkimme heitä, sillä se oli ehtona kerhoon osallistumiselle. He myös tiesivät tutkimuksen ja opinnäytetyömme aiheen, mutta tiedossamme ei ikävä kyllä ole, että millä tasolla he ovat nämä tiedostaneet.

Tietysti sekin on täysin mahdollista, että kysymykset ovat olleet jopa liian laajoja, eikä riittävän spesifejä. Tässä nousee ongelmaksi lomakkeiden puolueettomuus. Olisimme tietysti voineet luoda johdattelevat lomakkeet, jolloin vanhemmat olisivat voineet vastata tavalla, joka ei olisi ollut totuudenmukainen. He olisivat voineet arvioida kysymysten perusteella parhaimman, edustavimman vastauksen, jonka me mahdollisesti haluaisimme kuulla. Se saattoi tosin nytkin ratkaisevasti vaikuttaa vastauksiin kysymyksessä, jossa tiedustelimme tulevaisuuden näkökulmia siitä, haluaisivatko perheet jatkaa vastaavien kädentaitojen parissa. On täysin mahdollista, että joitakin vanhempia kädentaidot eivät juuri innostaneet, mutta he ajattelivat olevansa kilttejä ja vastaavansa positiiviseen sävyyn. Näin meille ohjaajille ei jäisi paha mieli siitä, etteivät kädentaidot vain ole joitakin ihmisiä varten.

Emme paperilla saaneet ihan sellaisia vastauksia, joita olimme niin sanotusti odottaneet ja olettaneet saavamme. Saimme kuitenkin vahvistusta käsityksiimme seuraamalla vanhempien ja lasten keskusteluja ja tekemisiä kerhon aikana. Uskommekin tekojen kertovat enemmän kuin sanojen, joten kirjalliset kyselylomakkeet toimivat lähinnä suuntaa-antavina lisinä varsinaisessa arvioinnissamme. Tärkeintä kerhossamme oli kuitenkin osallistujien innostaminen tekemään asioita yhdessä, ideoimaan luovasti uutta sisältöä kylään sekä tutustumaan uusiin ihmisiin ja askartelun monimuotoisuuteen.

Käsityökasvatuksella näyttää olevan merkittäviä hyötyjä lapsen kehityksen kannalta ja sen vuoksi myös käsityökasvatus on osana valtakunnallista peruskoulun opetussuunnitelmaa. Myös vanhemman ja lapsen välisen vuorovaikutuksen kehittymisen kannalta käsityökasvatuksella voi olla suotuisia vaikutuksia. Olemme vahvasti sitä mieltä, että vanhemman läsnäolo lapsen arjessa on hyvin merkittävä osa lapsen kasvun ja kehityksen edistämisessä. Uskomme vanhemman hyväksynnän ja kannustuksen auttavan lasta muodostamaan terveen minäkuvan ja hyväksymään itsensä hyväksi juuri sellaisena kuin hän on. Yhdessä askartelulla on siis mielestämme mahdollista saavuttaa jopa syvempi lapsi-vanhempi suhde.

Kerhon loputtua pohdimmekin, että mielestämme käsityökasvatusta voi hyödyntää lapsen ja vanhemman välisen vuorovaikutuksen ylläpidossa, sen rakentamisessa tai vahvistamisessa. Tämä tukeekin oletustamme tutkimuksemme tulosten suhteen. Uskomme, että kädentaitojen harrastaminen ja esimerkiksi askartelu ovat vanhemmille oiva ja luonteva keino päästä vuorovaikutukselliseen suhteeseen lasten kanssa. Näin aikuiset pääsevät lähemmäksi lasten maailmaa, heidän näkemyksiään ja ajatuksiaan. Aikuiset voivat esimerkiksi heittäytyä leikkimään käpylehmillä tai kysellä lapsilta, mitä he haluaisivat askarrella tai mitä heidän mielestään kylään tulisi rakentaa.

Koemme, että toiminnallisuuden ja luovien toimintojen kautta kommunikointi ja yhdessä tekeminen on lapsille luontevaa ja mielekästä. Kerhon myötä nämä ajatukset vahvistuivat, ja totesimme ainakin näiden osallistujien kohdalla sen pitävän paikkansa. Toki eri osallistujien kanssa olisi voinut tulla erilaiset tulokset ja johtopäätökset. Tässä tapauksessa koimme kuitenkin, että kädentaitojen hyödyntäminen vuorovaikutussuhteessa sekä kommunikoinnissa toimii ikään kuin lapsen ja vanhemman välisenä jäänmurtajana sekä ilmapiirin vapauttajana.

Jotta kerhon hyödyllisyydestä ja tuloksista haluttaisiin vahvempia ja selkeämpiä tuloksia, kerhoa olisi syytä jatkaa pidemmän aikaa. Näin muutoksia voisi mahdollisesti ilmetä ajan myötä enemmän ja ehdittäisiin kokeilla enemmän erilaisia kädentaitoja ja tekniikoita. Näin myös kerhoon osallistujat tulisivat paremmin toisilleen tutuiksi, samoin kuin kerhon ohjaajillekin. Osallistujien kehityskaarta voisi myös pitää huomattavasti paremmin silmällä, mikäli kerhon kesto olisi pidempi. Kuudessa viikossa ei suurta kehitystä ehdi tapahtua, mutta kuudessa kuu-

kaudessa lopputulos voisi olla huomattavan erilainen verrattuna lähtötilanteeseen. Syvempien ystävyysuhteidenkin rakentuminen kestää aikaa ja kerhomme jäsenten keskinäinen vuorovaikutus oli vasta alkutekijöissään. Osallistujat juuri pääsivät tutustumisessa alkuun, kun kerhomme jo päättyi.

Joka tapauksessa voimme itse todeta kerhomme monin tavoin onnistuneeksi. Kerhomme sai osallistujia, jotka kokivat, että kerho voisi antaa heille jotakin, jota he mahdollisesti halusivatkin. Suurin osa osallistujista painotti tullessaan kerhoon nimenomaan yhteisen ajanvieton vuoksi, tekemään yhdessä jotakin. Tämä ainakin vastasi osallistujien toiveisiin, sillä sitä kerhossamme tarjottiin. Lisäksi kerhoon osallistuneet perheet olivat pääosin sitä mieltä, että tällainen kerho on loistava ajatus ja suurin osa toivoikin vastaavaa kerhoa tarjottavaksi myös jatkossa. Osallistujat vaikuttivat mielestämme siis kerhoon tyytyväisiltä. Myös me olemme kerhoomme todella tyytyväisiä ja uskomme, että voimme hyödyntää oppimaamme tulevaisuudessa toimiessamme alan ammattilaisina.

Tavoitteenamme oli myös muun muassa se, että perheet pääsevät kokeilemaan erilaisia kädentaidollisia tekniikoita, hyödyntämään erilaisia materiaaleja ja näkemään, mitä kaikkea erilaisista materiaaleista ja tarvikkeista voi saada aikaan. Mielestämme nämä onnistuivat kerhossa hyvin, materiaaleja hankimme niin monipuolisesti kuin mahdollista, ja perheet pääsivät hyödyntämään niitä parhaan kykynsä mukaan. Lisäksi esiin nousi ekologisuus -teema, ja perheet näkivät kierrätysideoita, miten esimerkiksi kartonkipakkauksia voi hyödyntää askarteluun.

12 KEHITTÄMISIDEAT JATKOA AJATELLEN

Kaiken toiminnan jälkeen on hyvä pohtia sen onnistumista ja sitä, missä olisi vielä parannettavaa. Myös kerhomme kohdalla esiin nousi monia asioita ja seikkoja, joissa olisi voitu toimia toisin ja mitä voisi vielä kehittää. Kaikki kokemamme on kuitenkin ollut hyvin opettavaista, ja jatkossa osaammekin kiinnittää kehitettäviin asioihin enemmän huomiota. Haasteista esimerkkinä nousee muun muassa opinnäytetyön aikana käymämme viestintä ja tiedonkulku yhteistyökumppanimme kanssa sekä lisäksi kerhon mainonta. Viestittelymme yhteistyötahon kanssa oli usein melko hidasta ja tökkivää muun muassa osapuolten kiireiden vuoksi.

Pohdimme vaikuttiko kerhon osallistujamäärään se, että alkuperäiseen Kansallisen Lastenliiton sivuille laitettuun kerhomainokseen oli epähuomiossa laitettu väärä aloituspäivämäärä. Tämä saattoi viestittää ristiriitaista informaatiota kerhon aloitusajankohdan suhteen. Lisäksi se on voinut herättää kerhosta kiinnostuneissa epäilyksiä ja epävarmuutta kerhosta tai kerhon tarjoajasta. Tämä kaikki on toki vain arvailua, emmekä voi olla varmoja onko tämä vaikutta-

nut alun osallistujien vähyyteen millään tavoin. Voi myös hyvin olla, että mainoksilla ei ole tavoitettu riittävän laajaa otantaa potentiaalisista osallistujista.

Kerhon suunnitteluvaiheessa yhtenä kerhon tarkoituksena mainitsimme mahdollisten uusien ystävyysuhteiden luomisen. Tätä ei kuitenkaan nähdäksemme pääsyt tapahtumaan, sillä kerho oli kestoaltaan sen verran lyhyt, että osallistujat ehtivät juuri kevyesti tutustua toisiinsa. Uskomme, että pidemmällä aikavälillä ystävyysuhteiden syntyminen olisi voinut olla mahdollista. Jotkin henkilöt ovat hitaasti lämpeneviä uusia ihmisiä tavatessaan ja voivat olla varautuneita. Edellämainitut ovat seikkoja, jotka hidastavat tutustumisprosessia. Kerhossa oli runsain määrin tehtävää, eli puhdas keskittymisen into askarteluun on voinut myös olla kaverustumisen tiellä.

Ystävyysuhteiden syntyyn tai syntymättömyyteen on voinut vaikuttaa kerhoon osallistuneiden perheiden valmiit siteet toisiinsa. Jos kerhoon olisi tullut enemmän sellaisia perheitä, joilla ei ollut muita tuttuja kerhossa, olisi uusiin ihmisiin tutustuminen voinut näkyä kerhossamme vahvemmin. Tästäkään ei kuitenkaan ole varmuutta, mutta koemme, että se olisi kuitenkin voinut olla mahdollista. Toki tässäkin ajassa lapset tai vanhemmat olisivat voineet löytää uusia kavereita, mutta tällä kertaa niin ei näyttänyt mielestämme tapahtuneen. Emme voi myöskään varmuudella todeta, ettei uusia ystäviä kukaan saanut, sillä emme ole kerhon jälkeen olleet perheiden kanssa kontaktissa.

Pohdimme kerhon tavoitettavuutta ja sitä, millaiset perheet luultavasti osallistuvat kerhoon. Eräs äiti ja lapsi kertoivat kerhokerran alussa tykkäävänsä askarrella, joka on toki vaikuttanut myös siihen, että he ovat osallistuneet kerhoomme. Keskustelimme myös siitä, että kaikki kerhoon osallistuvat perheet ovat mitä todennäköisimmin muutenkin aktiivisia osallistumaan erilaisiin toimintoihin ja myös lämpimissä väleissä keskenään. Täten kerhomme tavoittaakin lähinnä sellaisia perheitä, jossa vanhempien ja lasten välit ovat jo valmiiksi hyvät ja läheiset. Pohdimmekin että jatkossa voisi miettiä, voisiko kerhon tavoitettavuutta laajentaa mainostamalla tällaisia kerhoja perheille, jotka kipeästi tarvitsivat suhteiden rakentamisessa apua.

Luonnollisesti emme halua hankaloittaa tai evätä kenenkään mahdollisuuksia syvemmän lapsi-vanhempi suhteen luomiselle, mutta haluaisimme kovasti, että tällaista toimintaa voisi yrittää suunnata sellaisille perheille, jotka voisivat eniten hyötyä vuorovaikutuksen tukemisesta. Kerhon mainostusta voisi suunnata ja kohdentaa sellaisiin tahoihin, joiden kautta tavoitetaan enemmän tai vähemmän apua tarvitsevia. Näitä tahoja löytyy muun muassa lastensuojelun, sen avopalveluiden taikka ennaltaehkäisevän lastensuojelutyön kentiltä, sekä neuvoloista tai esimerkiksi perhetyön saralta. Laajamittaisemmalle yhteistyölle kannattaisi uhrata mielestämme aikaa ja resursseja. Paremman tavoitettavuuden ja laajemman asiakaskunnan saavuttamiseksi pohdimme, että jatkossa sosiaalista mediaa kannattaisi myös hyödyntää tiedon vä-

littäjänä ja jakajana. Nykypäivänä tätä kautta tavoitetaan vaivattomasti ja nopeasti paljon ihmisiä, ja kaiken lisäksi ilman kuluja.

Jatkossa kerhon toteutusajankohta voisi olla hieman aiemmin, sillä pienet lapset täytyy saada ajoissa nukkumaan. Liian myöhäinen kerhon ajankohta voi täten karkottaa potentiaalisia osallistujia. Lisäksi kerhon toimintakerralle varattu aika, 45 minuuttia, oli myös liian lyhyt. Jatkossa sille tulisikin varata enemmän aikaa, kuten tunnista puoleentoista tuntiin. Huomasimme, että joustava aikataulu toimii tällaisessa kerhomuodossa erinomaisesti. Eli aloitusaika sekä lopettamisaika ilmoitetaan osallistujille, mutta askartelu tapahtuu kuitenkin kunkin osallistujan omassa tahdissa. Ei siis ole välttämätöntä, että jokainen kerhon jäsen on juuri minuuttilleen paikalla kerhon alkamishetkellä. Lisäksi kerhosta voi vallan hyvin lähteä jo hieman ennen päättymisaikaa silloin, kun se tuntuu luonnolliselta. Jos lapset ovat valmiita ja alkavat vaikuttaa kärsimättömiltä, ei kerhossa ole pakko tuhlata ylimääräistä aikaa turhan päiten.

Yhtenä konkreettisenä kehitysideana toiminnan suhteen oli taikataikina ja sen onnistuminen. Taikinaa olisi saanut olla hieman enemmän mitä meillä oli, sillä meiltä loppuivat jauhot kesken. Lisäksi olisi ollut hyvä kuivata ainakin isoimmat taikinatuotokset uunissa, jotta ne eivät olisi jääneet pohjista kosteiksi. Kuivauksessa osa taikinahahmoista jäi myös alustaansa kiinni, sillä emme tajunneet ottaa kerhoon mukaan esimerkiksi leivinpaperia, jonka päälle tuotokset olisi saatu kuivumaan. Toisaalta, kummallakaan meistä ei ollut juuri kokemusta taikataikinalla muovailuista, joten kaiketi huomaamamme seikat ovatkin sellaisia, jotka nousevat esille kokemuksen kautta.

Lisäksi yksi selkeä kehitysidea olisi itse kylän kohtalo ja sen säilyttäminen. Viimeisellä kerralla perheet kyselivät kovasti kylän kohtalosta ja siitä, tuleeko se johonkin esille. Olisi hienoa saada se johonkin sellaiseen paikkaan näytille, missä ihmiset voisivat käydä sitä ihastelemassa ja kerhoon osallistuneet perheet pääsisivät vielä katsomaan sitä. Tällä kertaa meillä ei kuitenkaan ollut tähän valitettavasti mahdollisuutta. Eihän kylää tarvitse loputtomasti säilöä, mutta järjestäjät voisivat pohtia sitä, olisiko mahdollista saada tuotos esille vaikkapa lähialueelle jonnekin, kuten kirjastoon tai tiloihin, joissa kerho järjestetään. Pääosin koimme kuitenkin kerhon onnistuneen hyvin, eikä mitään kovin suuria yllätyksiä ja mullistuksia tullut kesken kaiken. Kaikki muutostarpeet ja yllättävät tilanteet olivat sellaisia, että saimme ne pääpiirteittäin hoidettua nopeasti tilanteen vaatimalla tavalla.

13 POHDINTA

Huomasimme, että kaikki aikuiset tuntuivat kokevan käytettävissä olleen ajan melko lyhyeksi, ja että aika kului heidän mielestään nopeasti. Monen lapsen, ainakin nuorimpien lasten kohdalla taas uskomme ajan olleen heidän mielestään sopiva tai jopa pitkä, sillä he eivät olisi

jaksaneet keskittyä toimintaan paljon pidempään. Oli kuitenkin ilo huomata, että myös aikuiset tuntuivat viihtyvän kerhossa, eivätkä kokeneet oloaan pitkästyneeksi. Kaikki osallistujat myös osallistuivat aktiivisesti tekemiseen, eikä kukaan jäänyt sivustakatsojaksi. Havaitsimme, että aikuiset myös tukivat lapsiaan ja tekivät itse, osallistuivat ideointiin niiltä osin, mitä lapset eivät välttämättä osanneet ajatella. Aikuiset ikään kuin johdattelivat lapsia suunnittelu- ja ideointivaiheessa.

Pohdimme tekemiämme havaintoja ja sitä, mikä olisi kerholle ihanteellinen koko ja osallistujamäärä. Alustavassa suunnitelmassamme olimme ajatelleet, että kerhoon voisi osallistua 7-8 perhettä, mutta toiminnan alettua totesimme, että se olisi ollut aivan liikaa tilaan nähden. Ensimmäisellä kerralla oli vain kaksi osallistujaa, ja tämä taas oli liian vähän kokonaisuuden kannalta. Mielestämme kolme tai neljä perhettä olisi toiminnan kannalta melko ihanteellinen määrä, sillä silloin tekeminen pysyisi rauhallisena ja kaikki pääsisivät kunnolla osallisiksi toimintaan. Toki tähänkin vaikuttaa moni asia, esimerkiksi osallistujien persoonat ja luonteet, sekä esimerkiksi lasten iät ja kehitystasot. Joka tapauksessa, jos kerhoon olisi osallistunut kahdeksan perhettä, se olisi ollut kokemuksemme mukaan liikaa.

Mielestämme oli hienoa huomata, että paikalla olleista viidestä äidistä suurimmalla osalla oli kotona myös pieni vauva, ja he olivat silti lähteneet mukaan kerhoon. Usein vauva voi rajoittaa monen äidin muita harrastuksia ja muiden lasten huomion saantia. On upeaa, että äidit lähtevät vanhemman lapsen kanssa kerhoon, ja näin takaavat sen, että myös vanhemmat lapset saavat äidiltä tarvitsemaansa huomiota. Tällä tavalla voidaan varmistaa myös toisen vanhemman osallisuus uuden vauvan hoidossa. Hoitovapaalla oleva äiti kun viettää muutenkin suurimman osan päivästä kotona vauvan kanssa, niin työssäkäyvä vanhempi ei aina ehdi välttämättä tutustua tai kiintyä uuteen vauvaan, jos arki on kovin hektistä.

Kerhon suhteen pohdimme myös sitä, että kerhoon osallistuneista lapsista vain yksi oli tyttö. Tämä oli meille yllätys, mutta toisaalta pohdimme sitä, että kädentaitopainotteinen kerho vetää puoleensa pääosin naisia ja äitejä. Tekstiilityöt yleisesti mielletään usein feminiiniseksi toiminnaksi (Teräs 2005, 62). Monet äidit voivat toivoa löytävänsä näin poikien kanssa yhteisen harrastuksen, ja siten myös jotain rauhallista yhteistä tekemistä lastensa kanssa. Kädentaitoja voidaan pitää hyvänä vastapainona esimerkiksi erilaisille urheiluharrastuksille, ja näin lapset pääsevät myös harjoittamaan askartelutaitojaan, esimerkiksi saksien käyttöä.

Kolmen vuoden iässä lapset erottavat jo sukupuolen merkityksen, he tunnistavat tytöt ja pojat ja osaavat mieltää itsensä jommaksikummaksi. Lapset myös oppivat luokittelemaan asioita tytöille ja pojille sopiviksi. (Hanish ja Fabes 2014, 1.) Tällaiset mielikuvat ja odotukset sukupuolten mukaisista rooleista muodostuvat jo varhaislapsuudessa. Jo pienellä lapsella on käsitys esimerkiksi siitä, minkälaisia töitä miehet tekevät tai että millainen rooli naisella on koto-

na. (Women IT 2005, 12.) Todellisuudessa lapsen persoonallisuuteen katsotaan olevan vain yksi biologisperustainen ja periytyvä elementti, ja se on temperamentti. Temperamentti on jokaisella yksilöllinen ja se vaikuttaa muun muassa ensisijaiseen reagoimiskykyyn eri tilanteissa. Lapset pyrkivät vauvasta asti miellyttämään läheisiään ja he pyrkivät toimimaan sen mukaan, miten he uskovat vanhempiensa haluavan heidän toimivan. Näinpä heidän persoonallisuutensa muokkautuu pääosin heidän elinympäristönsä ja sen sisältämän vuorovaikutuksen mukaiseksi. (Teräs 2005, 58.)

Tyttöjen ja poikien rooleihin liittyy monenlaisia stereotypioita, joiden mukaisesti tyttöjen ja poikien oletetaan toimivan. Usein heidät myös ikään kuin asiaa tiedostamatta ohjataan toimimaan niiden mukaisesti. Feminiinisyyteen liittyviä stereotypioita ovat esimerkiksi koti- ja nukkeleikki, vaaleanpunainen väri, hoivavastuu ja muiden huomioiminen sekä tunteellisuus. Lisäksi tytöt mielletään usein kilteiksi, varovaisiksi ja ahkeriksi. (Teräs 2005, 62.) Tästä kertoo esimerkiksi se, kuinka kerhossamme heti koettiin luonnolliseksi se, että kerhoon osallistunut tyttö halusi tietenkin tehdä pinkin talon ja muutenkin luoda kylään kaikkea vaaleanpunaista. Tämä selitettiin helposti tytön sukupuolella. Lisäksi pidimme ikään kuin normaalina, että tytöt käyttäytyi kerhossa kiltisti ja työskenteli ahkerasti sekä huolellisesti. Kyseisen tytön kohdalla monet näistä piirteistä osuikin oikeaan, mutta tietenkään emme tässä ajassa ehtineet nähdä hänen kaikkia luonteenpiirteitään.

Täytyy myös muistaa, että jokainen tyttö on omanlaisensa yksilö, ja siten kerhoon olisi yhtälailla voinut päätyä tyttö, joka olisi ollut luonteeltaan villi ja olisi tykännyt esimerkiksi autoista, vastoin monia oletuksia. Sama pätee vastavuoroisesti poikienkin kohdalla. Esimerkiksi Kalliala (1999, 201) kuvailee tutkimuksessaan päiväkodin tyttöjä, jotka tykkäävät harjoitella karatepotkuja ja samoin poikia, jotka tykkäävät helliä nukkeja. Kalliala kuitenkin toteaa, että tyttöjen vaikuttaa olevan mutkattomampaa kokeilla maskuliinisiksi miellettyjä asioita, kun taas poikien feminiinisiksi miellettyjen asioiden kokeilu koetaan usein oudommaksi. (Kalliala 1999, 201.) Kyse ei myöskään ole pelkästään siitä, että lapset mieltäisivät aikuisten johdolla asioita tytöille tai pojille kuuluviksi, vaan lapset alkavat ottaa mallia myös toisistaan (Hanish & Fabes 2014, 1-3).

Maskuliinisiin stereotypioihin kuuluu muun muassa autoilla leikkiminen, sininen väri, nyrkkitappeluista nauttiminen ja kilpailuhenkisyys sekä itsekkyytensä ja rationaalisuus. Poikia luonnehditaan usein myös villoiksi, aggressiivisiksi, älykkäiksi ja rohkeiksi. (Teräs 2005, 62.) Usein esimerkiksi sotaleikit mielletään poikien, ei tyttöjen leikeiksi (Teräs 2005, 62; Kalliala 1999, 197). Näitä stereotypioita kuvaa esimerkiksi usein kerhossa tapahtunut tilanne, jolloin poikakaksikko alkoi juosta ympäri kerhotilaa. Pojat keksivät oman mörköseikkailu - leikin, jolloin he muun muassa vakoilivat ja juoksentelivat ympäriinsä. Tämä selitettiin yleensä sillä, että

pojat ovat poikia ja siten on luonnollista, että he ovat luonteeltaan viljejä sekä niin sanotusti toimintaa kaipaavia.

Huomiotamme herätti myös se, että kerhoomme ei osallistunut lainkaan maahanmuuttaja-taustaisia perheitä, vaikka heitä asuu alueella paljon. Toisaalta tämä ei ollut mitenkään yllättävää. Pohdimmekin, että tämä voi mahdollisesti johtua siitä, että he eivät ole ymmärtäneet suomenkielisiä mainoksia, tai he eivät esimerkiksi ole uskaltaneet tulla kerhoon. Mainokset voisivatkin olla käännetty myös vähintään englanniksi, jotta asiakaskunta saisi laajennettua ja kerholla tavoitettaisiin vielä enemmän perheitä. Kerhoon ei myöskään osallistunut lainkaan isiä, kuten arvelimmekin jo ennen kerhon aloitusta. Olisi kuitenkin hienoa saada rohkaistua myös isät osallistumaan tällaiseen toimintaan. Olisi myös mahtavaa, jos kerhoon osallistuisi esimerkiksi kokonainen perhe, jolloin molemmat huoltajat olisivat paikalla.

Pohdimme myös kerhon luonnetta yleisesti. Olisiko ollut parempi, että toiminta olisi ollut enemmän ohjattua ja suunniteltua? Kaipaavatko osallistujat enemmän sitä, että kerromme mitä tehdä ja miten, jotta he saisivat itse uusia ideoita jatkoa ajatellen, vai että he saavat toteuttaa itseään vapaasti ilman mitään rajoituksia? Toisaalta voisi olla hyvä opettaa joitain askarteluun liittyviä keskeisiä asioita lapsille, mutta toisaalta lapset olivat kerhossa hyvin erilaisissa kehitysvaiheissa iästä johtuen. Mielestämme on myös hyvä luoda lapsille ja heidän vanhemmilleen sopivat puitteet, missä he saavat vapaasti tehdä juuri sitä mitä haluavat, ilman että joku ulkopuolinen sanoo mitä tulisi tehdä. Meidän tarkoituksenamme oli luoda puitteet ja mahdollistaa tällainen tekeminen ja yhteinen aika lapsille ja vanhemmille, eikä suinkaan kannustaa osallistujia vain ja ainoastaan suorittamaan.

Vantaalla vaikuttaa olevan paljon erilaisia askartelukerhoja tarjolla, joissa on selkeät raamit ja suunnitelmat sen suhteen, mitä eri kädentaitojen töitä niissä tehdään. Huomasimme kuitenkin, että nimenomaan askarteluun ja kädentaitoihin keskittyviä perhekerhoja ei tunnu olevan kovinkaan paljon. Monenlaisia yleismaallisia kerhoja on paljon, missä myös askarrellaan, mutta niissä tehdään paljon muutakin. Monet kerhot vaikuttivat olevan suunnattu myös nimenomaan kouluikäisille lapsille. Tässä kohtaa voikin pohtia, olisiko Kansallisella Lastenliitolle hyvä tilaisuus luoda tämänkaltaisen kerho pysyvään ohjelmistoonsa vai ei. Toisaalta kerho olisi ajatukseltaan tietyllä tavalla ainutlaatuinen, sillä vastaavia kerhomuotoja on vaikea löytää. Toisaalta taas voidaan miettiä, onko tämän kaltaiselle kerholle tarvetta ja kysyntää. Ehkä kyseisiä kerhoja ei järjestetä sen vuoksi, että niihin ei saada osallistujia, ja siten ne eivät olekaan kannattavia. Itse saimme onneksi osallistujia kerhoomme, mutta kyse oli kuitenkin melko pienimuotoisesta toiminnasta.

Vanhemmat ja lapset ainakin tuntuivat nauttivan siitä, että he saivat käyttää omaa mielikuvitustaan ja luovuuttaan aivan vapaasti. Esimerkiksi päiväkodeissa annetaan usein valmis idea,

joka lasten tulee tehdä ja kopioida mallin mukaan. Mallin mukaan tekeminen on lähestulkoon vain kopioimista, tämän ovat todenneet myös Rusanen ja muut (2014). Lapsi tekee parhaansa tuottaakseen niin hyvän jäljennöksen aikuisen työstä, kuin mahdollista. Mallioppiminen voi ehkä olla hyvä väylä opettaa joitain tiettyjä asioita, kuten saksien käyttöä, mutta luovuuden kannalta mallin jäljentäminen ei ole pidemmän päälle kannattavaa. Mallintamisen jälkeen lapsella tulisi olla mahdollisuus myös soveltaa oppimaansa mielekkäällä ja omaperäisellä tavalla, joka tukisi luovuuden hyödyntämistä ja mahdollistaisi lapsen luonnollisen luovuuden kehittymisen.

Palautteissa äidit eivät maininneet oppineensa juuri mitään uutta. Tämä voi johtua siitä, että eivät he jostain syystä ehtineet arvioida riittävän laajasti asioita, joita kerhossa tapahtui. Kysymystemme oli nimittäin tarkoitus olla laajoja, jotka olisi voinut ymmärtää esimerkiksi sosiaalisesta näkökulmasta, eikä niinkään teknisestä näkökulmasta. Kysymysten asettelu on siis voinut olla liian suppea, jonka vuoksi niitä ei ehkä ole ymmärretty tarkoittamallamme tavalla. Emme ehkä alunperinkään olleet niin kiinnostuneita siitä, oppivatko vanhemmat kenties, että taikataikinaa voi tehdä kodin ruokakaapin kätköistä löytyvistä aineksista ja käyttää muovailuissa. Olimme kiinnostuneita siitä, olisivatko he ehkä huomanneet itsessään, persoonassaan tai vanhemmuudessaan joitain uusia kehityskelpoisia asioita tai kokeneet ahaa-elämyksiä suhteessaan lapseensa.

Tällainen lyhytkestoinen kerho, jonka pääohjelmana on askartelu ja perheen yhdessä vietetty aika kiireettömästi ja miellyttävästi ei ehkä myöskään ole se itsestään selvin väylä pohtia mahdollisia omia kehitystarpeita vanhempana ja kasvattajana. Uskomme, että saadaksemme vastaukset, joita olimme niin sanotusti odottaneet paperille, olisi meidän pitänyt haastatella vanhempia ja johdattaa haastattelu pikkuhiljaa asteittain syvällisempiin seikkoihin. Lisäksi kerhoon osallistumisen kynnys olisi voinut nousta, jos olisimme mainostaneet kerhoa niin, että siellä voisi pohtia ja arvioida omaa suhdettaan lapseensa sekä vanhemmuuden haasteita yhteiskunnan alati muuttuvien vaatimusten edessä.

Saimme melko suppeasti arvioitavissa olevaa tietoa lomakkeillamme ja havainnoillamme, mutta olemme kuitenkin yhtä mieltä siitä, että kaikki vanhemman ja lapsen yhteinen, miellyttävä tekeminen on heidän väliselle vuorovaikutukselleen kannattavaa. Uskomme myös, että tällainen toiminta voi todellakin parhaimmillaan auttaa rakentamaan vanhemmalle ja lapselle parempaa suhdetta sekä auttaa suhteen ylläpidossa. Yhteinen mukava harrastus luo vanhemmalle ja lapselle yhteisen tekijän, joka on heidän välisensä asia ja josta molemmat voivat nauttia. Koemme, että mahdollisesti käsityökasvatuksen mukanaan tuoma luovuuden näkökulma on myös omiaan vahvistamaan lapsen ja vanhemman välistä suhdetta, sillä he pääsevät tekemään luovaa ja kehittävää yhteistyötä vuorovaikutuksen ohessa.

13.1 Muodollisesti pätevä?

Olemme myös kiinnittäneet huomiota siihen, kuinka yhteiskuntamme muuttuu jatkuvasti vaativammaksi. Vielä muutamia kymmeniä vuosia sitten oli täysin mahdollista saada usealta alalta töitä ilman koulutusta ja jopa edetä urallaan kokemuksen tuoman varmuuden ja ammattitaidon turvin. Sääntöyhteiskuntamme kuitenkin nykyään rajoittaa useiden ammattien harjoittamista epäpätevänä. Erityisesti yhteiskunnallisesti vaikuttavissa ammateissa, kuten opetus-, kasvatus- ja terveydenhuoltotehtävissä toimivilta vaaditaan vakituisen viran saamiseksi riittävä ammattipätevyys. Ammattipätevyyden tunnustamisesta on myös kirjattu oma lakinsa, jota on päivitetty marraskuussa 2007 (Laki ammattipätevyyden tunnustamisesta).

Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattiliitto Talentia on tehnyt runsaasti töitä sen eteen, että myös sosiaalialan henkilöstön olisi koostuttava hyväksytysti pätevistä, valvotuista ammattilaisista (Hallituksen järkiratkaisu: Sosiaalihuollon ammattihenkilölaki sittenkin voimaan). Pätevyysvaatimuksilla halutaan taata palvelujen korkea laatu, varmistaa työntekijällä olevan alansa koulutus ja perehtyneisyys (Kelpoisuusesite). Asiakkaan sekä työntekijän asemaa halutaan siis parantaa entisestään sekä edesauttaa ammatillisesti pätevien henkilöiden työllistymistä. On toki hienoa, että laadukas ja ammatillisesti pätevä työ halutaan taata eri aloilla, mutta asialla on kuitenkin kaksi puolta. Toisaalta pohdimme sitä, että vaikka työntekijä olisi koulutukseltaan pätevä, voi alalle kouluttamaton olla käytännön työssä pätevämpi. Hän voi olla oppinut asiat esimerkiksi käytännön työtä tekemällä, ei koulussa virallisen tutkinnon muodossa.

Tällaiset ammattipätevyyteen liittyvät lait rajaavat työllistymismahdollisuuksia, varsinkin kun säännösteltyjen ammattien määrä vaikuttaa olevan kasvussa ja työttömyys myös. Huomionarvoista on lisäksi se, että mitä tapahtuu kaikille niille työntekijöille, jotka eivät olekaan muodollisesti päteviä tehtäviin? Voisiko esimerkiksi toteuttamamme kerhon kaltaista kerhoa pitää vain sosiaali- ja terveysalan tutkinnon käynyt henkilö tai esimerkiksi taidepainotteisen koulutuksen saanut? Vai voisiko kerhoa vetää alalle kouluttamaton henkilö taikka vapaaehtoinen?

Työttömyysaste on tällä hetkellä Suomessa todella korkea. Työttömyysaste oli Findikaattorin mukaan kesäkuussa 2015 ollut 10,0 prosenttia, joka on 0,8 prosenttiyksikköä korkeampi kuin kesäkuussa 2014. Työttömiä oli Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan vuoden 2015 kesäkuussa 280 000 virhemarginaalin ollessa $\pm 21\ 000$. Työttömiä oli siis 22 000 enemmän kuin vuonna 2014. Miesten osuus työttömistä oli 154 000 ja naisten 126 000 henkilöä. Työttömiä naisia oli kuitenkin 3 000 henkilöä vähemmän edellisvuoteen verrattuna ja miesten osuus oli kasvanut 25 000 henkilöllä edellisvuodesta. (Työttömyysaste kuukausittain 1989 - 2015; Kesäkuun työttömyysaste.)

Taloudellinen tilanne Suomessa on jo pidemmän aikaa ollut varsin haasteellinen. Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry:n mukaan Suomen talous on koetuksella useamman ongelman johdosta. Liitto mainitsee erityisesti paperi- ja elektroniikkateollisuuden olevan murroksessa ja samanaikaisesti suhdannetilanteen olevan Suomelle epäedullinen. Julkinen sektori kamppailee verotulojen pienentyessä ja väestön ikääntymisestä aiheutuvien kasvavien kulujen johdosta. Maailmanlaajuinen taloudellinen kriisi syntyi alun perin vuonna 2009, kun Yhdysvaltojen asuntomarkkinoilla alkoi taantuma, joka johti myös Euroopan ajautumaan velkakriisiin. (Perustietoja Suomen taloudesta.)

Taloudellinen kurimus koettelee siis enemmän tai vähemmän kaikkia, ei pelkästään suomalaisia. Suomessa kuitenkin työttömyysaste on ollut nousussa jo useamman vuoden, vaikka työttömien osuus Findikaattorin kaavion (Työttömyysaste kuukausittain 1989 - 2015) mukaan ei ole prosentuaalisesti yhtä korkealla kuin 1990-luvulla koetun laman aikana. Taloudellinen ahdinko kuitenkin heijastuu ihmisten arkeen ja tavallaan pakottaa monet kansalaiset hyvin ahtaalle. Omasta työpaikasta halutaan pitää kiinni, mutta jatkuvat yt-neuvottelut stressaavat ja voivat johtaa jopa työn tehokkuuden heikkenemiseen ihmisten pelätessä työpaikkansa puolesta. Samaan aikaan kun ammattipätevyyksiä synnätään tarkasti, eivät työllistymisnäkyvät näyttää kovinkaan valoisilta henkilöille, joilla ei ole koulutusta.

Ammattipätevyyden valvominen ja vaatiminen voivat tietysti olla hyvä asia palveluiden parantamisen ja kehittämisen kannalta. Pätevän työntekijän sekä asiakkaan asemaa pyritään parantamaan ja valvonta voi helpottua. Tällainen käytäntö myös mahdollisesti voisi kannustaa opiskelijoita saattamaan tutkintonsa loppuun, joka voisi heijastua keskeyttäneiden määrän laskuun. Olisi kuitenkin aiheellista pohtia myös kouluttamattomien työllisyysmahdollisuuksia ja luoda heille väyliä päästä työelämään kiinni. Lisäksi voidaan pohtia myös sitä, paraneeko todellisuudessa asiakkaan asema, jos pätevien työntekijöiden pulassa työt eivät jakaudukaan tasaisesti usealle - epäpäteväällekin työntekijälle, vaan kasautuvat pienemmälle työntekijämäärälle, jotka paineen alla rasittuvat ylikuormittavasta työtaakasta.

Vaikka työttömät vanhemmat olisivatkin enemmän kotona, kuin työssäkäyvät vanhemmat, ei mielestämme pelkkä käytettävissä oleva aika mahdollista lapsen ja vanhemman välisen kehittävä suhteen rakentumista. Todella monet harrastukset ovat maksullisia, eikä taloudellinen ahdinko edesauta lasten harrastusmahdollisuuksia. Lisäksi yllättävä työttömäksi ajautuminen saattaa kriisiyttää perheen tilanteen, etenkin taloudellisesti, joka voi osaltaan johtaa moniin muihin ongelmiin, kuten sosiaalisiin ongelmiin. Tällaisessa tilanteessa erilaiset niin sanotut ylimääräiset vapaa-ajan toiminnot ja aktiviteetit, kuten erilaiset kerhot, voivat valitettavan helposti jäädä pois, kun jostain pitää säästää. Toisaalta, stressaantunut ja rasittunut vanhempi, joka suorittaa työssään valtavalla tahdilla huomattavaa työtaakkaa ei välttämättä myöskään ole se innokkain vanhempi järjestämään lapselleen kehittävää tekemistä vapaa-

ajalle. Tällöin lapsen ja vanhemman välinen vuorovaikutussuhde voi myös joutua koetukselle ja vähemmälle huomiolle.

13.2 Säästötalkoot iskevät varhaiskasvatukseen

Nykyisen hallituksen linjauksena on ollut säästötalkoot, jotka tuntuvammin näyttävät heijastuvan pienituloisten ihmisten elämään. Lapsilisää leikattiin vuoden 2015 alusta, (Hallitus esittää 8,1 prosentin leikkausta lapsilisään; Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi lapsilisälain 7 §:n muuttamisesta) eläkeläisten asumistuki on kaavailtu leikattavan yleisen asumistuen tasolle (Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yleisestä asumistuesta ja eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain muuttamisesta). Kaikki nämä muutokset ovat osana hallituksen kaavailemia säästöjä liittyen rakennepoliittisen ohjelman talouden kasvuedellytysten vahvistamiseksi sekä julkisen talouden kestävyysvajeen pienentämiseksi. Valtion velan kasvua yritetään saada kuriin säästötoimilla.

Subjektiiivista päivähoitoa aiotaan myös rajata. Koko päivähoitolaki halutaan muuttaa varhaiskasvatuslaiksi ja lakien sanamuotoja ja tarkoitusta täsmentää. Subjektiiivinen päivähoito-oikeus on aiemmin ollut sellainen, että kaikilla kolme ikävuotta täyttäneillä lapsilla on oikeus laadukkaaseen ja turvalliseen varhaiskasvatukseen ja kunnalla on velvollisuus järjestää tämä. Subjektiiivista päivähoito-oikeutta halutaan rajata niin, että mikäli vanhempi on kotona äitiys-, isyys-, vanhempain- tai hoitovapaalla tai kotihoidontuella, olisi lapsella oikeus vain osaikaiseen päivähoitoon. (Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi lasten päivähoidosta annetun lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.)

Subjektiiivisen päivähoidon rajaamisella voi olla huomattavat vaikutukset lapsen kehityksen kannalta. Päivähoito ei ole vain lapsiparkki, jossa varhaiskasvatuksen ammattilaiset huolehtivat lasten perustarpeista. Päivähoidossa lapset pääsevät oppimaan tärkeitä taitoja, joita he tarvitsevat arjessa pärjäämisessä. Subjektiiivisen päivähoidon rajaaminen on pahimmillaan epäreilua lasta kohtaan, sillä lapselta evätään mahdollisuus oppia vertaistensa ympäröimänä sosiaalisten taitojen kehittymistä, vuorovaikutusta sekä muita yleishyödyllisiä asioita, kuten kehittävä leikki, motoriikka sekä kognitiiviset taidot. Subjektiiivisen päivähoidon rajaamisella tavoitellaan rahallisia säästöjä, mutta onko todellisuudessa mietitty asiaa lapsen kehityksen kannalta?

Päivähoitoon on kaavailtu muitakin muutoksia, kuten ryhmäkokojen kasvattaminen entisestään. Nykyisellään päivähoidossa on SuPerin linjaamana ohjenuorana määritelty, että alle 3-vuotiaiden ryhmässä tulisi olla enimmillään 10 lasta ja 3 - 6 - vuotiaiden ryhmässä enimmillään 18 lasta. Liian suurten lapsiryhmien on havaittu lisäävän lapsen stressiä ja tapauskohtaisesti myös aggressiivisuutta. Ryhmäkokojen hallinta auttaa hillitsemään myöhemmän kehityk-

sen ongelmia ja panostus lapsen varhaisiin vaiheisiin on erinomainen sijoitus tulevaisuuteen. (Päivähoidon ryhmäkoot.) SuPer on sosiaali- ja tervedenhuollon toisen asteen suorittaneiden ammattiliitto (SuPer 2014).

Ryhmäkokojen kasvattaminen yhdistettynä puoliaikaisiin voi olla todella katastrofaalinen ongelma varhaiskasvattajien arjessa. Koska puoliaikainen lapsi katsotaan puolikkaaksi lapseksi, voi kaksi puolikasta lasta katsoa yhdeksi lapseksi. Todellinen lapsimäärä voi siis useilla puoliaikaisilla lapsilla kohota huomattavasti yli suositusten. Lapsimäärien kasvaessa lapset eivät saa riittävästi huomioita paikalla olevilta aikuisilta ja ryhmän hallinta vaikeutuu, jos käytännön totuus lapsimäärästä on eri, kuin paperille kirjattu teoreettinen totuus. Lisäksi asiassa huolestaa se, ovatko päättäjät todella edes miettineet loppuun saakka keneltä tämä subjektiivisen oikeuden rajaaminen on pois?

13.3 Eettisyys ja luotettavuus

Opinnäytetyöhön osallistuminen perustui täysin vapaaehtoisuuteen ja asianmukaisten tutkimslupien hankintaan. Toimimme Kansallisen Lastenliiton arvojen ja sosiaalialan eettisten periaatteiden mukaisesti. Toiminnan aikana huomioimme nämä periaatteet, ja siten pyrimme toimimaan kaikki tasavertaisesti huomioiden ja eettisesti kestäväällä tavalla. Perheille tehtiin heti kerhon alusta asti selväksi, että kerho on osa opinnäytetyötä ja kerroimme heille, mitä se käytännössä tarkoittaa. Näin pyrimme välttämään ikävät yllätykset ja väärinkäsitykset. Halusimme myös, että vanhemmille on heti alusta asti selvää, että kerhoon osallistuminen edellyttää tutkimukseemme osallistumista.

Kysyimme perheiltä kuvausluvat, jotta Lastenliitto saa kuvia tarvittaessa myöhemmin käyttöönsä ja jotta me voisimme käyttää niitä mahdollisesti opinnäytetyössämme ja opinnäytetyöseminaarissa. Lisäksi vielä kerhossa varmistimme aina valokuvia otettaessa osallistujilta, että saako heitä kuvata. Pyrimme kuitenkin ottamaan lähinnä sellaisia valokuvia, joista osallistujia ei voida tunnistaa, tai että heitä ei näy niissä ollenkaan. Näin kuvia voisi tarvittaessa hyödyntää mahdollisimman monipuolisesti ilman, että kenenkään yksityisyydensuoja rikkoutuu.

Kerhon alusta asti pyrimme tekemään osallistujille mahdollisimman hyvin selväksi sen, että emme ole mittaamassa tai arvostelemassa heidän vanhemmuuttaan tai kasvatusmetodeitaan millään tavoin. Näin osallistujat saisivat olla rauhallisin mielin ja omana itsenään kerhossa. Halusimme tarjota heille mahdollisuuden kiireettömään yhdessäoloon lapsensa kanssa taideaiheiden parissa. Lisäksi kerhokerran sisällöt pyrittiin rakentamaan sellaisiksi, ettei ketään pakoteta mihinkään. Pyrimme antamaan mahdollisimman paljon luovia vapauksia ja tilaa ideoille. Yritimme luovan ideoinnin ohella kuitenkin noudattaa yhtä yhtenäistä yläteemaa ko-

ko kerhon ajan. Näin meillä oli toiminnalle kehys, jonka sisällä voisi vapaasti toteuttaa itseään mieleisellään tavalla.

Lisäksi huolehdimme koko ajan osallistujien anonymiteetistä, emme mainitse missään heidän nimiään, ja myös kaikki kyselylomakkeet täytettiin nimettöminä. Tämän ajattelimme myös laskevan kynnystä avoimeen ja rehelliseen palautteen antoon. Niinpä me emme tienneet, että kuka oli täyttänyt minkä lomakkeen. Emme keskittyneet siihen, että olisimme edes yrittäneet tunnistaa perheitä vastauksista. Lomakkeita käytettäessä tulee kuitenkin aina muistaa, että mitä tahansa on vastattu, voi se aina olla enemmän tai vähemmän väritetty versio todellisuudesta tai pahimmassa tapauksessa kokonaan keksitty, joka ei vastaa todellisuutta millään tavalla. Haluamme kuitenkin uskoa, ettei vastausten todellista luonnetta ole haluttu tarkoituksenmukaisesti vääristää.

Opinnäytetyömme tulokset ja arvioinnit pohjautuvat pääosin omiin havaintoihimme sekä kyselylomakkeilla saatuihin vastauksiimme. Aiheesta oli hankala löytää tutkimustietoa varmasti osittain siksi, että työmme keskeiset teemat ovat varsin laajat sekä monipuoliset. Uskomme myös, ettei aihetta ole suoranaisesti tässä muodossa juurikaan tutkittu aiemmin. Käsiyökasvatuksen ja vuorovaikutuksen yhdistäviä linkkejä etsimme pitkään ja hartaasti, törmäten lopulta vain muutamaa aihetta sivunneisiin teoksiin. Näemmekin aiheessa hedelmällisen tutkimuskentän, jonka tuloksilla voisi olla potentiaalia lasten harrastusten kehittymisen edistämiseksi sekä lapsen ja vanhemman välisen vuorovaikutussuhteen tukemiseksi perheissä, jotka kipeimmin kaipaavat apua vuorovaikutussuhteen luomisessa tai korjaamisessa sekä ylläpidossa.

13.4 Henkilökohtainen ja ammatillinen kasvu

Koimme molemmat saaneemme uutta ja opettavaista kokemusta kerhosta, sen suunnittelusta, toteuttamisesta ja ohjaamisesta. Opinnäytetyöprosessin kautta opimme ymmärtämään, mitä kaikkea kerhon perustamiseen ja sen järjestämiseen liittyy ja mitä kaikkea siinä tulee ottaa huomioon. Kerhostamme jäi molemmille positiivinen mieli ja hyvä kokemus. Opimme esimerkiksi aikataulutamaan toimintaa ja kohdentamaan se suunnitellulle asiakaskunnalle sopivaksi. Saimme kerhon myötä vastuuta ja kokemusta ryhmän ohjaamisesta. Pääsimme myös näkemään, millaista on työskennellä perheiden parissa, eikä vain lasten kanssa. Kerhossa tulikin huomioida sekä lapset että vanhemmat. Suunnitelmien ja olosuhteiden muuttuessa tuli oppia myös paineensietokykyä ja joustavuutta, sekä oppia muokkaamaan suunnitelmia tilanteen mukaan. Päätimme esimerkiksi kuunnella osallistujien toiveita sen suhteen, että leikkien sijaan keskitymme nimenomaan askarteluun ja kädentaitoihin.

Tarkoituksenamme kerhossa oli sen vapaamuotoisuus ja se, että annamme perheille tilaa toimia ja keksiä. Halusimme, että perheet saavat itse suunnitella omannäköisensä kylän ilman, että me kerromme ja näytämme mitä kylään tulee tehdä ja miten. Tässä onnistuimme mielestämme hyvin, sillä annoimme perheille vapaat kädet ideointiin, me loimme heille ajan ja paikan tämän toteuttamiseen. Näin lapsilla ja vanhemmilla oli myös kiireetöntä aikaa toisilleen, ja he saivat keskittyä toisiinsa ja toistensa tekemisiin koko kerhon ajan.

Kovin suurta kehitystä tai ammatillista kasvua ei kuitenkaan voinut odottaa kerhon myötä, sillä kyseessä oli kuitenkin vain kuuden toimintakerran mittaisesta kerhosta. Toki tähän liittyi vielä myös kirjallinen osuus ja aiheeseen liittyvään kirjallisuuteen tutustuminen, mikä on tietysti myös tuonut meille paljon uutta tietämystä ja uusia hyödyllisiä asioita on noussut esiin. Tutustuimme ennen kerhon aloitusta jo alustavasti materiaaleihin, joita pidimme potentiaalisina lähteinä kirjalliseen osioomme, mutta varsinaisen aiheiden teoreettiseen maailmaan perehtyminen on tapahtunut tämän opinnäytetyön kirjallisen raportin tekovaiheessa. Olisi voinut olla kannattava idea etsiä tarkemmat varsinaiset yläteemat, joita havainnoida ja joihin keskittyä erityisesti kerhon aikana.

Sosiaalialan ammattikentällä tehdään työtä pääosin omalla persoonalla ja asiakkaiden kanssa ollaan hyvin usein suoraan kontaktissa. Sen vuoksi koemmekin, että huomion kiinnittäminen omaan ulosantiin sekä tapaan viestiä asiakkaille on merkityksellistä. Kohderyhmän ollessa moniulotteinen, kuten meidän kerhossamme, tulee muistaa kohdata kukin asiakas kunnioittavasti ja yksilöllisesti. Pienelle lapselle ei voi puhua kaikista samoista asioista, kuin aikuisille, eikä aikuisten kanssa keskustelu ole samanlaista kuin lapsen kanssa. Kerhossa opimme, kuinka valppaana pitää olla sen suhteen, kenen kanssa milloinkin keskustelea ja mitä asiakkaalta voi kysyä tai mitä hänelle sanoa. Uskomme myös, että lapselle puhuttaessa tulee huomioida myös lapsen kielen kehitys ja sopeuttaa oma puhe lapselle sopivaksi, jotta keskustelu olisi molemmin puolin mahdollisimman hedelmällinen.

Kerhossa pyrimme ohjaamaan ilmapiirin kehitystä kerholle ja toiminnalle sopivaksi. Me siis olimme viimesijaisesti vastuussa siitä, annammeko perheille tilaa ja aikaa toteuttaa asioita omaan rytmiin vai olemmeko jatkuvasti ohjaamassa, opastamassa ja neuvomassa miten jotakin tulisi tehdä. Pyrimme mahdollisimman vapaaseen toimintaan, jossa luovuus pääsisi rauhasa valloilleen, mutta tiukan paikan tullen meistäkin kuoriutui tiukkoja ohjaajia. Vanhemmat olivat ensisijaisesti vastuussa lapsistaan, mutta mikäli vanhemman sana ei lapselle riittänyt, nousimme vanhemman rinnalle tukemaan vanhemman kehoituksia esimerkiksi juoksemisen lopettamisessa ja sallitun keksimäärän syömisessä.

Aiemman kerhonohjauskokemuksen ollessa varsin vähäistä, tuli kerhon ohjaamisesta opittua kuitenkin asioita, joita voi soveltaa reippaasti myös muissa tilanteissa. Esimerkiksi juuri oman

käytöksen kontrollointi on ehdottomasti yksi näistä. Rauhallisuus luo yleensä turvaa tilanteessa, kuin tilanteessa. Olemme sitä mieltä, että turha hötkyily ja stressaaminen pitää kyetä jättämään asiakkailta näkymättömiin. Jos ohjaaja on kovin hermostunut, voi se tarttua myös asiakkaisiin. Etenkin lapset ovat herkkiä aistimaan erilaisia tunnetiloja, vaikka eivät niitä ehkä osaa nimetä tai analysoida samaan tapaan kuin aikuiset. Usein lapset aistivat myös sen, onko henkilö todellakin aidosti kiinnostunut vuorovaikutuksesta hänen kanssaan. Lasten kanssa täytyy muistaa olla läsnä parhaansa mukaan, tietysti se on äärimmäisen suotavaa myös aikuisten asiakkaiden kohdalla.

LÄHTEET

- Askiston toimintayksikkö. Vantaan kaupunki. Viitattu 4.9.2015.
http://www.vantaa.fi/opetus_ja_kasvatus/paivahoito/paivahoito_alueittain/myyrmaen_paivahoitopalvelut/askiston_toimintayksikko
- Bukarev, M. 2014. Taidekasvatuksen pontimet. Institutionaalisen perinteen tarkastelua. Pro Gradu tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Taiteiden ja kulttuurin tutkimuksen laitos.
<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/43485/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201405221788.pdf?sequence=1>
- Developmental Benefits of Art. The Importance of Art in Child Development. Arts. Education. PBS Parents. Viitattu 10.8.2015.
<http://www.pbs.org/parents/education/music-arts/the-importance-of-art-in-child-development/>
- Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi lasten päivähoidosta annetun lain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi. HE 341/2014.
<https://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2014/20140341>
- Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yleisestä asumistuesta ja eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain muuttamisesta. HE 52/2014.
<http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2014/20140052>
- Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi lapsilisälain 7 §:n muuttamisesta. HE 165/2014.
<http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2014/20140165>
- Hallituksen järkiratkaisu: Sosiaalihuollon ammattihenkilölaki sittenkin voimaan. Talentian uutiset. Ajankohtaista. Talentia. Viitattu 19.8.2015.
http://www.talentia.fi/ajankohtaista/talentian_uutiset/hallituksen_jarkirkiratkaisu_sosiaalihuollon_ammattihenkilolaki_sittenkin_voimaan.7191.news
- Hallitus esittää 8,1 prosentin leikkausta lapsilisään. Ajankohtaista. Tietoa Kelasta. Kela. Viitattu 19.8.2015.
http://www.kela.fi/ajankohtaista/-/asset_publisher/mHBZ5fHNro4S/content/id/1887319
- Hanish, L.D & Fabes R.A., 2014. Peer socialization of gender in young boys and girls. Encyclopedia of Early Childhood Development. Verkkojulkaisu.
<http://www.child-encyclopedia.com/sites/default/files/textes-experts/en/2492/peer-socialization-of-gender-in-young-boys-and-girls.pdf>
- Harrastuskerhot. Mannerheimin Lastensuojeluliitto. Viitattu 4.9.2015.
<http://www.mll.fi/perheille/harrastuskerhot/>
- Holkeri-Rinkinen, L. 2009. Aikuinen ja lapsi vuorovaikutusta rakentamassa. Väitöskirja. Tampereen Yliopisto. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy - Juvenes Print.
- Hujala, E. & Turja, L. (toim) 2011. Varhaiskasvatuksen käsikirja. Juva: PS-kustannus.
- Hurme, V & Minerva Kustannus Oy. 2011. Tehdään taidetta. 100 vinkkiä lapsiperheen luoviin hetkiin. Saarijärvi: Minerva Kustannus Oy.
- Jarasto, P & Sinervo, N. 1997. Alle kouluikäisen lapsen maailma. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Jokiniemen toimintayksikkö. Vantaan kaupunki. Viitattu 4.9.2015.
http://www.vantaa.fi/opetus_ja_kasvatus/paivahoito/paivahoito_alueittain/tikkurilan_paivahoitopalvelut/jokiniemen_toimintayksikko

Juusola, M. 2011. Vahvaksi rakastetut lapset. Helsinki: Otava.

Kalliala, M. 1999. Enkeliprinsessa ja itsari liukumäessä. Helsinki: Gaudeamus.

Karila, K. & Lipponen, L. (toim) 2014. Varhaiskasvatuksen pedagogiikka. Tallinna: Vastapaino.

Karppinen, S. 2009. Kädentaidot ja käsityökasvatus. Teoksessa Ruokonen, I., Rusanen, S. & Välimäki, A-L. (toim.) Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Yliopistopaino Oy.

Kelpoisuusseite. Talentia. Viitattu 19.8.2015.

<http://www.talentia.fi/files/64/Kelpoisuusseite.pdf>

Keltikangas-Järvinen, L. 2012. Pienen lapsen sosiaalisuus. Helsinki: WSOY.

Keltikangas-Järvinen, L. 2010. Sosiaalisuus ja sosiaaliset taidot. Juva: WSOY.

Kerho isille ja lapsille. Vantaan seurakunnat. Viitattu 4.9.2015.

<http://www.vantaanseurakunnat.fi/kerho-isille-ja-lapsille>

Kerhot Vantaalla. 2015. Pääkaupunkiseudun 4H-yhdistys/ Helsingin 4H-yhdistys. Viitattu 5.9.2015.

<http://www.4hyhdistys.net/kerhot/kerhot-vantaalla/>

Kerhotyön käsikirja. 1992. Koulun Kerhokeskus. Helsinki: Ensirivi Oy.

Kesäkuun työttömyysaste 10,0 prosenttia. Kesäkuu. 2015. Työvoimatutkimus. Työmarkkinat. Tilastot. Tilastokeskus. Viitattu 19.8.2015.

http://tilastokeskus.fi/til/tyti/2015//06/tyti_2015_06_2015-07-21_tie_001_fi.html

Kettunen, I. 2015. Ötököitä ja lumihuutaleita. Kasvu 1, 22. Talentia.

Koivukylän taidepaja 7-12 -vuotiaille. 2015. Vantaa. Kansallinen Lastenliitto ry. Viitattu 5.9.2015.

<http://www.teemakerhot.fi/vantaa/koivukyla-havukoski-ja-lahialuee/koivukylan-taidepaja-7-12-vuotia/>

Kurvinen, A., Neuvonen, S., Sivén, T., Vartiainen, J., Vihunen, R. & Vilén, M. 2013. Lapsuus - erityinen elämänvaihe. 1.–5. painos. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Käsityötuote. Koskennurmi-Sivonen, R. Viitattu 27.9.2015.

<http://www.helsinki.fi/~rkosken/kasityotuote>

Laki ammattipätevyyden tunnustamisesta. 31.11.2007/1093. Finlex. Viitattu 19.8.2015

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20071093>

Lindqvist, G. 1998. Leikin mahdollisuudet. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.

Liikunnallinen kehitys. Vanhempainnetti. Mannerheimin Lastensuojeluliitto. Viitattu 25.6.2015.

http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/kasvu_ja_kehitys/3_4-vuotias/liikunnallinen_kehitys/

Lipponen, L., Kumpulainen, K. & Hilppö, J. 2013. Haluan, voin ja osaan. Lasten toimijuuden rakentuminen päiväkodissa. Teoksessa Karila, K. & Lipponen L. (toim.) Varhaiskasvatuksen pedagogiikka. Tampere: Vastapaino.

Länsimäki-Hakunila -alue. 2015. Vantaa. Kansallinen Lastenliitto ry. Viitattu 5.9.2015.

<http://www.teemakerhot.fi/vantaa/lansimaki-hakunila-alue/>

Marjanen, P., Marttila, M. & Varsa, M. 2013. Pienten piirissä. Yhteisöllisyyden merkitys lasten hyvinvoinnille. Juva: PS-kustannus.

Mattila, K-P. 2011. Lapsen vahvistava kohtaaminen. Juva: PS -kustannus.

Mikä Vihreä lippu. 2014. Suomen Ympäristökasvatuksen Seura ry. Viitattu 21.9.2015.
<http://www.ymparistokasvatus.fi/vl/mika>

Monimuotoinen/toiminnallinen opinnäytetyö. Opinnäytetyön ohjausprosessi. Virtuaali ammatikorkeakoulu. Viitattu 27.9.2015.
<http://www2.amk.fi/digma.fi/www.amk.fi/opintojaksot/030906/1113558655385/1154602577913/1154670359399/1154756862024.html>

Myyrmäki ja lähialueet. 2015. Vantaa. Kansallinen Lastenliitto ry. Viitattu 5.9.2015.
<http://www.teemakerhot.fi/vantaa/myyrmaki-ja-lahialueet/>

Mäki, P., Hakulinen-Viitanen, T., Kaikkonen, R., Koponen, P., Ovaskainen M-L., Sippola, R., Virtanen, S., Laatikainen, T. & LATE-työryhmä (toim.). 2010. Raportti. Lasten terveys. LATE-tutkimuksen perustulokset lasten kasvusta, kehityksestä, terveydestä, terveystottumuksista ja kasvuympäristöstä. Helsinki: Yliopistopaino.
<http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/80056/3ebde5ad-1be7-4268-9167-df23095fca33.pdf?sequence=1>

Naisunioni. Hankkeet. Sukupuolisensitiivisyys varhaiskasvatuksessa - tasa-arvoinen kohtaaminen päiväkodissa. Viitattu 14.10.2015
<http://www.naisunioni.fi/index.php?k=116205>

Oppiminen ja älyllinen kehitys. Vanhempainnetti. Mannerheimin lastensuojeluliitto. Viitattu 25.6.2015.
http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/kasvu_ja_kehitys/3_4-vuotias/oppiminen/

Paikallisyhdistykset. Mannerheimin Lastensuojeluliitto. Viitattu 4.9.2015.
<http://www.mll.fi/paikallisyhdistykset/?HAKU=1&x13716167=&piiri=&q=vantaa>

Perhekerhot. Vantaan seurakunnat. Viitattu 4.9.2015.
<http://www.vantaanseurakunnat.fi/perhekerhot1>

Persoonallisuuden ja tunne-elämän kehitys. Vanhempainnetti. Mannerheimin lastensuojeluliitto. Viitattu 25.6.2015.
http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/kasvu_ja_kehitys/3_4-vuotias/persoonallisuus_ja_tunne-elama/

Pienten lasten kerhot. Vantaan seurakunnat. Viitattu 4.9.2015.
<http://www.vantaanseurakunnat.fi/tikkurilan-seurakunta/pienten-lasten-kerhot>

Pihlaja, P. 2006. Erityisryhmän tunnuspiirteet. Teoksessa Pihlaja, P. & Kontu, E. (toim.) Arjen moninaisuutta. Stakesin raportteja 14/2006. Viitattu 3.8.2015.
<http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/75350/R14-2006-VERKKO.pdf?sequence=1>

Perustietoja Suomen taloudesta. Talous. Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry. Viitattu 19.8.2015.
<http://ek.fi/mita-temme/talous/perustietoja-suomen-taloudesta/>

Pusa, T. 2009. Taide kestää elämän - taiteen terapeuttisuus varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Ruokonen, I., Rusanen, S. & Välimäki, A-L. (toim.) Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos.

- Päivähoidon ryhmäkoot. SuPerin teesit päivähoitoon. Turvallisen lapsuuden puolesta. SuPer. Viitattu 19.8.2015.
<http://www.turvallinenlapsuus.fi/fi/SuPerin%20teesit%20p%C3%A4iv%C3%A4hoitoon/P%C3%A4iv%C3%A4hoidon%20ryhm%C3%A4koot/#.VdSAJJyVes>
- Pääjoki, T. 2011. Lasten taiteellinen toimijuus. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Juva: Bookwell Oy.
- Pöllänen, S. & Kröger, T. 2005. Näkökulmia kokonaiseen käsityöhön. s. 160 - 172. Verkkojulkaisu. Tutkiva opettajan koulutus - Taitava opettaja.
http://sokl.uef.fi/verkkojulkaisut/tutkivaope/pdf/polla_kroger.pdf
- Rautpihan kerhotoiminta 2015-2016. Vantaan varhaiskasvatus. Viitattu 4.9.2015.
http://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/105747_Rautpihan_kerhot_esite_2015-2016.pdf
- Rintakorpi, K. 2009. Dokumentointi toiminnan kehittämisen välineenä. Teoksessa Ruokonen, I., Rusanen, S. & Välimäki, A-L. Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.
- Ruokonen, I. & Rusanen, S. 2009. Esteettinen kasvattaja kulttuurisena kasvattajana. Teoksessa Ruokonen, I., Rusanen, S. & Välimäki, A-L. (toim.) Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.
- Rusanen, E. 2011. Hoiva, kiintymys ja lapsen kehitys. Porvoo: Oy Finn Lectura Ab.
- Rusanen, S., Kuusela, M., Rintakorpi, K. & Torkki K. 2014. Musta tuntuu punaiselta. Helsinki: Lasten Keskus ja Kirjapaino Oy.
- Rusanen, S. 2009. Lapsen kuvista kulttuurin kuviin. Teoksessa Ruokonen, I., Rusanen, S. & Välimäki, A-L. (toim.) Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.
- Saarinen, S-L. 2014. Aistiseikkailu. Porvoo: PS- kustannus.
- Sinko, K. 2010. Kierrätä hauskesti askartele uudeksi. Muumi. Jyväskylä: WS Bookwell Oy.
- Sosiaalisten taitojen kehitys. Vanhempainnetti. Mannerheimin Lastensuojeluliitto. Viitattu 25.6.2015.
http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/kasvu_ja_kehitys/3_4-vuotias/sosiaaliset_taidot/
- Stakes. 2005. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Viitattu 25.6.2015.
<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77129/Varhaiskasvatussuunnitelmanperusteet.pdf?sequence=1>
- Suosalo, A., Tavasti, A., van de Kreene, K., Lehti, P. & Vannucchi, A. 2008. Lasten Aurinkovuosi. Opas ekologiseen lastenkulttuuriin. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- SuPer. 2014. Super-info. Viitattu 25.10.2015.
<https://www.superliitto.fi/super-info/>
- Teräs, L. 2005. Sukupuolikäsityksen rakentuminen. Teoksessa Leinonen, E. (toim.) Women IT. Opetuksen ja ohjauksen tasa-arvoiset käytännöt. Viitattu 13.8.2015.
<http://www.kajaaninyliopistokeskus oulu.fi/proj/womenit/opetuksenjaohjauksentasa-arvoisetkaytannot.pdf>
- Tietoa meistä. Kansallinen Lastenliitto. Viitattu 24.9.2015.
<http://www.lastenliitto.fi/tietoa-meista/>

Työttömyysaste kuukausittain 1989 - 2015. Työttömyysaste. Työmarkkinat. Indikaattorit. Findikaattori. Viitattu 19.8.2015.
<http://www.findikaattori.fi/fi/34>

Uotinen, M. 2015. Ympäristökasvatus tukee kielten oppimista. Suomen Ympäristökasvatuksen Seura ry. Verkkolehti 2/2015. Viitattu 21.9.2015.
<http://www.ymparistokasvatus.fi/lehti22015/623-ymparistokasvatustukeekieltenoppimista>

Urheilupuiston toimintayksikkö. Vantaan kaupunki. Viitattu 4.9.2015.
http://www.vantaa.fi/opetus_ja_kasvatus/paivahoito/paivahoito_alueittain/tikkurilan_paiva_hoitopalvelut/urheilupuiston_toimintayksikko

Vantaa. Kansallinen Lastenliitto. Viitattu 24.9.2015.
<http://www.lastenliitto.fi/yhdistykset/vantaa/>

Vapaa sivistystyö ry. Vapaan sivistystyön historia. Viitattu 5.9.2015.
<http://www.sivistystyo.fi/index.php?k=14240>

Varhaiskasvatuksen kerhot. Vantaan kaupunki. Viitattu 4.9.2015.
http://www.vantaa.fi/opetus_ja_kasvatus/paivahoito/varhaiskasvatuksen_kerhot

Varhaiskasvatuksen liikunnan suositukset. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö, Opetusministeriö & Nuori Suomi ry. 2005. Helsinki: Yliopistopaino.
http://www.ukkinstituutti.fi/filebank/1721-Varhaiskasvatuksen_liikunnan_suosituks_2005.pdf

Varhaiskasvatuspalvelut. Peruspalvelut. Lapset, nuoret ja perheet. Terveystieteiden tutkimuskeskus. Viitattu 19.7.2015.
<https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/varhaiskasvatuspalvelut>

Varmavuori, M. 2011. Pilottipäiväkodissa muhii sukupuolivallankumous. Helsingin uutiset. Viitattu 14.10.2015.
<http://www.helsingin uutiset.fi/artikkeli/66073-pilottipäiväkodissa-muhii-sukupuolivallankumous>

Viholainen, H. 2004. Motorisen oppimisen ongelmat. Teoksessa Pihlaja, P. & Viitala, R. (toim.) Erityiskasvatus varhaislapsuudessa. Helsinki: WSOY.

WU ry. Vantaa. Viitattu 5.9.2015.
<http://www.wu-ry.fi/kerhotvantaa>

Winner, E., Goldstein, T. R., & Vincent-Lancrin S. 2013. Art for Art's Sake? The Impact of Arts Education. OECD. Verkkokirja.

Women IT. 2005. Opetuksen ja ohjauksen tasa-arvoiset käytännöt. Viitattu 13.8.2015.
<http://www.kajaaninyliopistokeskus oulu.fi/proj/womenit/opetuksenjaohjauksentasa-arvoisetkaytannot.pdf>

WWF. 2014. Ilmastonmuutos. Viitattu 3.8.2015.
<http://www.wwf.fi/uhat/ilmastonmuutos/>

Ylästön toimintayksikkö. Vantaan kaupunki. Viitattu 4.9.2015.
http://www.vantaa.fi/opetus_ja_kasvatus/paivahoito/paivahoito_alueittain/kivisto_-_aviapoliksen_paivahoitopalvelut/ylaston_toimintayksikko

3-4 - vuotias. Vanhempainnetti. Mannerheimin Lastensuojeluliitto. Viitattu 25.6.2015.
http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/kasvu_ja_kehitys/3_4-vuotias/

4-5-vuotias. Vanhempainnetti. Mannerheimin Lastensuojeluliitto. Viitattu 26.7.2015.
http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/kasvu_ja_kehitys/4_5-vuotias/

KUVAT

Kuva 1: Kylän pohjan teko täydessä vauhdissa.	46
Kuva 2: Taikataikinan muovailun tuotoksia.	51
Kuva 3: Lohikäärme ja muut kylän asukit.	56
Kuva 4: Kylän parkkipaikka ja sen ympäristö kuvattuna.	58
Kuva 5: Valmis kylä.	59

LIITTEET

Liite 1 Kerhomainos	89
Liite 2 Kyselylomake	90
Liite 3 Loppukartoitus.....	92
Liite 4 Alkukartoitus.....	94
Liite 5 Yhteistyökumppanin arviointi kerhosta	96

Liite 1 Kerhomainos

ASKARTELU KERHO

KESKIVIikkoisin
15.4–20.5.2015
KLO. 17.45–19.15
HAKUNILAN NUORISOTILA
LAUKKARINNE 4
(OSTOSKESKUS)

VANTAA

KANSALLINEN LASTENLIITTO

Ilmoittautuminen
verkkolomakkeella
www.teemakerhot.fi/vantaa

Keskiviikkoisin 15.4–20.5.2015

- 4-5-vuotiaat ja heidän vanhempansa
klo. 17.45–18.30
- 6-7-vuotiaat ja heidän vanhempansa
klo. 18.30–19.15

Tule mukaan rakentamaan kolmiulotteista kylää koko perheen voimin. Kylän rakentamisessa hyödynnetään eri materiaaleja ja eri tekniikoita. Kerhoon osallistuminen ei vaadi aiempaa osaamista, vaan kaikki tekniikat opetellaan kerhon aikana.

Kerho toteutetaan yhteistyössä Laurea ammattikorkeakoulun kanssa ja on osa opiskelijoiden opinnäytetyötä.

Materiaalimaksu 2€/perhe. Suoritetaan ensimmäisellä kerralla ohjaajille

WWW.LASTENLIITTO.FI/VANTAA

Liite 2 Kyselylomake

KYSELY

Tämän lomakkeen kysymyksiin vastataan jokaisen kerhokerran jälkeen. Kysymyksiin vastataan omin sanoin ja mahdollisimman rehellisesti.

Vastauksia käytämme opinnäytetyössämme, eikä niitä käytetä muuhun tarkoitukseen.

Vastaaminen on luottamuksellista ja vastaajien anonyymiteetista huolehditaan asiaankuuluvasti.

1. Millä mielellä tulitte kerhoon?

Vanhempi/Vanhemmat _____

_____

Lapsi/Lapset _____

_____

2. Minkälaisia kokemuksia tänään saitte? (vanhempi/vanhemmat)

_____

_____

_____

3. Minkälaisia kokemuksia lapsesi tänään sai?

_____

_____

_____

4. Opitko jotakin uutta? Jos opit, niin mitä?

_____

_____

_____

5. Millä mielellä lähdette kerhosta?

Vanhempi/Vanhemmat _____

_____

Lapsi/Lapset _____

_____

6. Muuta palautetta.

Kiitos vastauksistanne!

Liite 3 Loppukartoitus

LOPPUKARTOITUS

Tämän lomakkeen kysymyksiin vastataan viimeisellä osallistumiskerralla. Ensimmäisen ja viimeisen osallistumiskerran kartoitusten vastaukset ovat todella tärkeitä. Toivomme teidän vastaavan mahdollisimman huolellisesti ja rehellisesti.

Vastauksia käytämme opinnäytetyössämme, eikä niitä käytetä muuhun tarkoitukseen.

Vastaaminen on luottamuksellista ja vastaajien anonymiteetista huolehditaan asiaankuuluvasti.

1. Mitkä toiveenne kerhon suhteen toteutuivat? _____

_____

Mitkä eivät? _____

_____

2. Mikä kerhossa toimi? Tai ei toiminut?

Materiaalit? Ohjaus? Toiminnan sisältö? (Askartelu, muovailu, leikit, haastattelulomakkeet)

_____

_____

_____

_____

3. Löysittekö jotakin uutta yhteistä tekemistä lapsenne/lastenne kanssa?

Jos löysitte, niin mitä? _____

_____

_____

_____

4. Koetko, että kerhoon osallistumisella oli vaikutusta lapsen ja vanhemman väliseen vuorovaikutukseen? Jos oli, mitä vaikutusta huomasit? _____

_____

_____

_____

5. Opitko itsestäsi vanhempana? Jos opit, niin mitä? _____

_____

_____

_____

6. Aiotteko jatkaa vastaavien kädentaitojen parissa? _____

---

7. Muuta palautetta? _____

Kiitos vastauksistanne!

Liite 4 Alkukartoitus

ALKUKARTOITUS

Tämän lomakkeen kysymyksiin vastataan ensimmäisellä osallistumiskerralla. Ensimmäisen ja viimeisen osallistumiskerran kartoitusten vastaukset ovat todella tärkeitä. Toivomme teidän vastaavan mahdollisimman huolellisesti ja rehellisesti.

Vastauksia käytämme opinnäytetyössämme, eikä niitä käytetä muuhun tarkoitukseen.

Vastaaminen on luottamuksellista ja vastaajien anonymiteetista huolehditaan asiaankuuluvasti.

1. Kuinka monta tuntia viikossa keskimäärin vietät aikaa lapsesi kanssa kiireettömästi yhdessä tehden/leikkien? _____

Onko se mielestäsi **vähän**, **sopivasti** vai **paljon**? (ympyröi sopivin vaihtoehto)

Ajatuksia? _____

_____

2. Kuinka monta tuntia viikossa keskimäärin vietät kiireetöntä ”omaa aikaa”?

_____

Onko se mielestäsi **vähän**, **sopivasti** vai **paljon**? (ympyröi sopivin vaihtoehto)

Ajatuksia? _____

_____

3. Kuinka usein teette luovia kädentaitoja yhdessä lapsen kanssa vapaa-ajalla?

_____

_____

Onko se mielestäsi **vähän**, **sopivasti** vai **paljon**? (ympyröi sopivin vaihtoehto)

4. Kuinka usein lapsenne muovailee, piirtää tai askartelee itsekseen tai ikäistensä parissa vapaa-ajalla? _____

_____

Onko se mielestäsi **vähän**, **sopivasti** vai **paljon**? (ympyröi sopivin vaihtoehto)

5. Mitä toivoisitte kerholta? _____

_____

_____

_____

6. Haluatteko löytää jotakin uutta yhteistä tekemistä lapsenne/lastenne kanssa? Jos haluatte, niin mikä mahdollisesti kiinnostaisi? _____

Liite 5 Yhteistyökumppanin arviointi kerhosta

Kansallinen Lastenliitto – Vantaan paikallisyhdistys ry.
Kansakoulukuja 3
00100 Helsinki
050-563 0526
vantaa@lastenliitto.fi
www.lastenliitto.fi
www.leirit.fi
www.teemakerhot.fi

Opinnäytetyön arviointi

Essi Vahtera ja Tiia Pursiainen tekivät yhteistyössä Kansallisen Lastenliiton Vantaan paikallisyhdistyksen kanssa opinnäytetyönsä. Osana opinnäytetyötä Vahtera ja Pursiainen järjestivät perheille askartelukerhon Hakunilan nuorisotilassa kevään 2015 aikana.

Opinnäytetyön suunnitelma

Vahtera ja Pursiainen toimittivat tammikuussa opinnäytetyön suunnitelman. Suunnitelmana oli aluksi järjestää kaksi kerhoa eri ikäryhmille. Suunnitelma oli riittävän konkreettinen, mutta vaikutti haasteelliselta toteuttaa. Ongelmaksi muodostuikin oikean kohderyhmän löytäminen ja alkuun näytti siltä, ettei ryhmään tule ilmoittautumisia. Vahtera ja Pursiainen kuitenkin aktiivisesti itse mainostivat ryhmää ja veivät mainoksia Hakunilaan eri paikkoihin. Näin saatiinkin yksi ryhmä aikaiseksi. Käymissämme keskusteluissa todettiin, että yksi ryhmä oli riittävä ja osallistujamäärä oli juuri sopiva. Mikäli osallistujia olisi ollut enemmän, olisi voinut ryhmäyttäminen jäädä toteutumatta ja näin opinnäytetyön tavoitteet toteutumatta.

Ryhmän ohjaaminen ja toiminnan toteuttaminen

Jo ennen ryhmän alkua opiskelijat ottivat aktiivisesti osaa kerhon alkuvalmisteluihin. Vahtera ja Pursiainen kiersivät jakamassa mainoksia Hakunilassa ja tästä tämä oli varmasti avainasemassa siihen, että ryhmä saatiin kokoon. Kerhon alettua Vahtera ja Pursiainen ottivat hyvin ryhmän haltuunsa heti alusta lähtien. Käydessäni kerhossa, kerhon tunnelma oli mukava ja ryhmän tuntui toimivan hyvin yhteen. Ryhmäytymisessä oli siis onnistuttu. Käymissämme keskusteluissa totesimme, että sattuman kautta ryhmän koko oli juuri sopiva. Molemmilla opiskelijoilla oli hyvä ote toiminnan suunnitteluun ja toteuttamiseen ja osasivat hyvin arvioida ryhmän toimintaa. Samoin molemmat opiskelijat osasivat arvioida selkeästi tavoitteiden toteutumista. Opinnäytetyön tilaajan näkökulmasta askartelukerho oli siis varsin onnistunut.

Vantaalla 25.8.2015

Jonna Martinen

Vs. toiminnanjohtaja

Kansallinen Lastenliitto – Vantaan paikalliyhdistys

